ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KORUNAN ALAN PLANLAMASINDA PEYZAJ DEĞERLERİNİN MEKÂNSAL DAĞILIMLARININ SAPTANMASI: İĞNEADA LONGOZ ORMANLARI MİLLİ PARKI ÖRNEĞİ

Gülin ÖZDEMİR

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ANKARA
2019

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Gülin ÖZDEMİR tarafından hazırlanan "Korunan Alan Planlamasında Peyzaj Değerlerinin Mekânsal Dağılımlarının Saptanması: İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Örneği" adlı tez çalışması 30/09/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr. Nilgül KARADENİZ

Jüri Üyeleri:

Başkan: Prof. Dr. Nilgül KARADENİZ
Ankara Üniversitesi / Peyzaj Mimarlığı ABD

Üye : Prof. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ
Bartın Üniversitesi / Peyzaj Mimarlığı ABD

Üye : Doç. Dr. Zuhal DİLAVER
Ankara Üniversitesi / Peyzaj Mimarlığı ABD

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Özlem YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ETİK

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez içindeki bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, bilgilerin üretilmesi aşamasında bilimsel etiğe uygun davrandığımı, yararlandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi beyan ederim.

30.09.2019

Gülin ÖZDEMİR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KORUNAN ALAN PLANLAMASINDA
PEYZAJ DEĞERLERİNİN MEKÂNSAL DAĞILIMLARININ SAPTANMASI:
İĞNEADA LONGOZ ORMANLARI MİLLİ PARKI ÖRNEĞİ

Gülin ÖZDEMİR

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Nilgül KARADENİZ

Son yıllarda, korunan alan yöneticilerinin, yöre halkını karar alma süreçlerinin dışında tutmasının doğru ve uygulanabilir bir yaklaşım olmadığının farkına varmasına paralel olarak korunan alan yönetiminde katılımcı yaklaşımlar daha yaygın hale gelmiştir. Ancak katılımın; bilgilendirme aşamasından karar alma süreçlerinde yer almaya ve yönetim kontrolüne sahip olmaya kadar farklı biçimleri vardır. Bu çalışmada; Etki-Güç Analizi ile belirlenen, İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı ile doğrudan/dolaylı ilişki içinde olan ilgi gruplarının, Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri (KCBS) aracı yardımıyla içinde yaşadıkları/etkilendikleri/etkiledikleri peyzaja ait değerlerin belirlenmesi ve bu değerlerin öncelik sırasına göre mekânsal olarak ifade edilmesi amaçlanmaktadır. Yerel/Merkezi Yönetim, yerel halk, bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşlarından toplam 100 kişinin çalışma alanındaki bölgelere verdikleri peyzaj değerlerinde anlamlı bir farklılık ya da benzerlik olup olmadığını anlamak için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Bunun sonucunda farklı ilgi gruplarının peyzaj değerlerini algılaması konusunda anlamlı bir farklılık veya benzerlik olmadığı tespit edilmiştir. Ancak mekânsal değerlendirme sonuçlarına bakıldığında her ilgi grubunun aynı görüşte olduğu, ya da farklı iki ya da üç ilgi grubunun aynı görüşte olduğu konumlar olmuştur. Bu çalışma ile korunan alan planlamasında farklı ilgi gruplarının istek ve ihtiyaçlarının, bu grupların peyzaja atadıkları mekânsal değerler ile ölçülebileceği kanıtlanmıştır.

Eylül 2019, 117 sayfa

Anahtar Kelimeler: Peyzaj değeri, katılımcı coğrafi bilgi sistemleri, KCBS, korunan alan, milli park

ABSTRACT

Master Thesis

DETERMINATION OF SPATIAL DISTRIBUTIONS OF LANDSCAPE VALUES IN PROTECTED AREA PLANNING:
İĞNEADA FLOODPLAIN FORESTS NATIONAL PARK

Gülin ÖZDEMİR

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Nilgül KARADENİZ

In recent years, in parallel with the fact that protected area managers have realized that it is not a correct and feasible approach to keep local people out of the decision-making processes, participatory approaches in protection and protected area management have become more common. However, there are different forms of participation, from information provision to taking part in decision-making processes and having control over management. In this study, it is aimed to determine how the landscape values diversify with different kind of stakeholders that are directly or indirectly in contact with İğneada Floodplain Forests National Park and to locate the spatial distributions of determined landscape values with grading by priority order on the map with the help of Public Participation Geographic Information System (PPGIS). The Mann Whitney-U test is performed to determine whether there is a significant difference or similarity in the landscape values of İğneada Floodplain Forests National Park given by 100 participants from the local/central government, local people, scientific researchers and non-governmental organizations. As a result, it was found that there is no significant difference or similarity in the landscape values assigned by different stakeholders. However, when the results of spatial evaluation were examined, there were locations where each, two or three different stakeholder group assigned similarly. In this study, it has been proved that the needs and demands of different stakeholder groups in protected area planning can be measured by the spatial values are assigned to landscapes.

September 2019, 117 pages

Key Words: Landscape value, public participation geographic information system, PPGIS, protected area, national park

TEŞEKKÜR

Hem lisans ve lisansüstü eğitim hayatımda hem de eğitim dışı hayatımda her zaman bana destek olan, engin bilgilerini aktaran, cesaret veren, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli danışmanım Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Nilgül KARADENİZ'e,

Değerli katkıları için Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ'e ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Zuhal DİLAVER'e,

İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı ve çevresindeki köylerde yaptığım anket uygulamaları ve arazi çalışmalarında bana destek olan sevgili arkadaşlarım Ece AKAGÜNDÜZ, Selçuk ASLAN ve Gürcan EROĞLU'na,

ArcGIS programını öğreten sevgili arkadaşım Peren TUZKAYA'ya,

İstatistik bilgileriyle bana yardımcı olan sevgili ablam Zeynep ÜNAL'a ve sevgili kuzenim Memorial Üniversitesi Matematik ve İstatistik Bölümü ile Tıp Fakültesinde öğretim üyesi Doç. Dr. Yıldız YILMAZ'a,

Tarım ve Orman Bakanlığı Kırklareli Şube Müdürlüğü'nün değerli çalışanlarına,

Ankete katılım sağlayan tüm değerli katılımcılara,

Tez çalışmama hibe sağlayan Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Koordinatörlüğü'ne (Proje numarası: 16L0447007),

Beni büyüttüğü doğasıyla meslek seçimimde önemli rolü olan Artvin'ime,

Beni doğa sevgisiyle büyüten, hayatımın her anında bana güç veren ve yanımda olan sevgili babam Hilmi ÖZDEMİR'e ve sevgili annem Güler ÖZDEMİR'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Gülin ÖZDEMİR
Ankara, Eylül 2019

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI

ETİK ..... **i**

ÖZET ..... **ii**

ABSTRACT ..... **iii**

TEŞEKKÜR ..... **iv**

KISALTMALAR DİZİNİ ..... **viii**

ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **ix**

ÇİZELGELER DİZİNİ ..... **xi**

1. GİRİŞ **1**

2. KURAMSAL TEMELLER **5**

2.1 Korunan Alan Kavramı **5**

2.1.1 Uluslararası düzeyde korunan alan kavramı **5**

2.1.2 Türkiye'de korunan alan kavramı **5**

2.2 Korunan Alanlarda Katılımcılık **14**

2.3 Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri (KCBS) **17**

2.4 Peyzaj Değeri **19**

3. MATERYAL VE YÖNTEM **25**

3.1 Materyal **25**

3.1.1 Çalışma alanı **25**

3.1.2 Coğrafi konum **26**

3.1.3 İklim özellikleri **27**

3.1.4 Hidroloji ve hidrojeolojik yapı **27**

3.1.5 Ekosistem tipleri ve özellikleri **31**

3.1.6 Doğal bitki örtüsü ve yaban yaşamı **36**

3.1.7 Sosyokültürel yapı **40**

3.1.8 Sosyoekonomik yapı **42**

3.1.9 Mülkiyet **43**

3.1.10 İdari yapı **43**

3.1.11 Yasal durum **45**

3.2 Yöntem **48**
3.2.1 Hazırlık Aşaması **49**
3.2.2 İlgi gruplarının belirlenmesi **49**
3.2.3 Çalışma alanı tanıma gezisi **51**
3.2.4 KCBS'nin hazırlanması **53**
3.2.5 Uygulama aşaması **58**
3.2.6 Elde edilen verilerin derlenme ve işlenme aşaması **63**
3.2.7 Sonuçlandırma ve yorumlama aşaması **65**
4. ANALİZ ve BULGULAR **66**
4.1 Etki-Güç Analizi **66**
4.2 Anketin Değerlendirmesi **67**
4.2.1 Bireylerin alanla ilişkisini tanımaya yönelik sonuçlar **68**
4.2.2 Katılımcılığa yönelik sonuçlar **71**
4.2.3 Peyzaj değerleri analizi ve haritalandırılması **72**
4.3 Mann Whitney-U Testi **83**
5. SONUÇ ve ÖNERİLER **85**
KAYNAKLAR **90**
EKLER **100**
EK 1 KCBS aracı ile internet üzerinden uygulanan bireyi ve alanla ilişkisini tanımaya dair anket soruları **101**
EK 2 Korunan alan yönetim planlamasında halkın katılımı ile ilgili anket sorusu **103**
Ek 3 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek olarak belirlenen konumlar **104**
Ek 4 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri orta seviyede yüksek olarak belirlenen konumlar **105**
Ek 5 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri yüksek olarak belirlenen konumlar **106**
Ek 6 Yerel halk tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar **107**
Ek 7 Yerel/Merkezi Yönetim tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar **108**

Ek 8 Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar..109

Ek 9 Sivil Toplum Kuruluşları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar.....110

EK 10 Yerel/Merkezi Yönetim'in İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu.....111

Ek 11 Yerel halkın İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu.....112

Ek 12 Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanların İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu.....113

Ek 13 Sivil Toplum Kuruluşları'nın İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu.....114

ÖZGEÇMİŞ 115

KISALTMALAR DİZİNİ

APS	Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
DAYKO	Doğal Yaşamı Koruma Vakfı
DKMP	Doğa Koruma ve Milli Parklar
GEF	Küresel Çevre Fonu (Global Environment Facility)
KCBS	Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri
NCGIA	Coğrafi Bilgi ve Analizi Ulusal Merkezi (National Center for Geographic Information and Analysis)
IUCN	Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature)
İLOMP	İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
TSI	Besin Durumu İndeksi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme)
WCPC	Korunan Alanlar Dünya Komisyonu (World Commission on Protected Areas)
WDPA	Korunan alanlar Dünya Veritabanı (World Database on Protected Areas)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Korunan alan sayıları 13
Şekil 2.2 Korunan alan büyüklükleri 14
Şekil 2.3 Sekiz basamaklı halkın karar verme süreçlerine katılım merdiveni 16
Şekil 3.1 İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı coğrafi konumu 27
Şekil 3.2 Mert Gölü (solda) ve Karadeniz'in (sağda) kum setleri ile ayrıldığı yaz dönemi 29
Şekil 3.3 Hamam Gölü (solda) ve Pedina Gölü (sağda) 29
Şekil 3.4 Bulanık Dere 30
Şekil 3.5 Mert Gölü'nde kano sporu 30
Şekil 3.6 Saka Gölü (solda) ve Saka Gölü Longozu ve ardından Saka Gölü ile gelen sedimantasyonun Karadeniz'e dökülmesi (sağda) 31
Şekil 3.7 Türkiye'deki longoz ormanları 33
Şekil 3.8 Erikli Gölü Longozu 34
Şekil 3.9 Mert Gölü kıyı kumul ekosisteminden Mert Gölü Longozu'na bakış 36
Şekil 3.10 Saka Gölü Longozu'nda Milli Park sınırını oluşturan yol güzergahı 37
Şekil 3.11 Çalışma alanı nüfus dağılımı 37
Şekil 3.12 Milli Park sahası içinde yapılan otlatma 47
Şekil 3.13 Çalışma yöntemi akış şeması 50
Şekil 3.14 Etki-Güç matrisi 51
Şekil 3.15 KCBS aracı açılış sayfası 54
Şekil 3.16 KCBS aracında peyzaj değeri puanlaması için ön bilgilendirme sayfası 54
Şekil 3.17 KCBS aracında harita kullanımı için ön bilgilendirme sayfası 56
Şekil 3.18 KCBS aracında peyzaj değeri puanlama sayfası örneği 57
Şekil 3.19 KCBS aracında uydu görüntüsünün seçilmesi 58
Şekil 3.20 KCBS aracı yardımıyla ilgi grubuna göre peyzaj değerinin en yüksek olduğu alanın işaretlenmesi örneği 61
Şekil 3.21 Peyzaj değerlerinin puanlanma yöntemi ve kapsamı 61
Şekil 4.1 Etki-Güç Analizi sonucu 67
Şekil 4.2 İlgi gruplarının yaş aralığı grafiği 65

Şekil 4.3 Anket katılımcılarının eğitim durumu grafiği 66
Şekil 4.4 Anket katılımcılarının ikamet ettiği yerler grafiği 66
Şekil 4.5 Anket katılımcılarının dahil olduğu ilgi grupları grafiği..... 67
Şekil 4.6 Anket katılımcılarının ikamet ettikleri yerde yaşam süresi grafiği..... 67
Şekil 4.7 Anket katılımcılarının İLOMP'u ziyaret etme sıklığı grafiği 68
Şekil 4.8 Ankete katılanların İLOMP'u mevsimlere göre ziyarek etme sıklıkları grafiği 68
Şekil 4.9 Peyzaj değerine sahip konumlar haritası..... 71
Şekil 4.10 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar haritası..... 74

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 IUCN kategorilerine göre korunan alanlar ve yönetim amaçları 6
Çizelge 3.1 Araştırmaya dair materyal ve veri kaynakları 25
Çizelge 3.2 Ekosistem tipleri ve alanları 29
Çizelge 3.3 Longoz ormanları ve alanları 33
Çizelge 3.4 Göl ve sazlıkların toplam alanları 35
Çizelge 3.5 Milli Park'ta yer alan sit alanları 35
Çizelge 3.6 Arazi çalışmalarının tarih, yer ve gerçekleştirilme amaçları 42
Çizelge 4.1 Mert Gölü'ne ilgi grupları tarafından verilen peyzaj değeri puanları (3: çok yüksek, 2: orta seviyede yüksek, 1: yüksek) 73

1. GİRİŞ

Doğal kaynaklar; nüfus artışı, iklim değişikliği ve hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri kontrolü altına alan kapitalizmin etkisi altındaki sürekli büyüme politikaları sonucu yoğun bir baskı altındadır. Bu kapsamda doğa, insanlık adına kullanılması gereken sonsuz bir kaynak olarak görülmüştür. Ancak; doğanın sınırsız kaynaklara sahip olmadığı, tahrip olabileceği ve insanların da içinde bulundukları ekosistemlerin bozulabileceğinin farkına varılmasıyla birlikte 19. yüzyılda doğa koruma faaliyetleri başlamıştır. 20. yüzyılda hız kazanmıştır (Yenilmez Arpa 2011).

Korunan alanlarla ilgili ilk çalışmalarda, katı koruma yöntemi izlenmekte ve ziyaretçilerin korunan alanlara girişleri keskin bir şekilde sınırlandırılmaktaydı. Bu dönemde korunan alan planlamaları da merkezden planlama ve yukarıdan aşağıya yönetim yaklaşımı izlenerek, yani söz konusu alanın içinde ve/veya çevresinde yaşayan yöre insanının fikirleri dikkate alınmayarak; seçilmiş/atanmış bürokratlar, görevlendirilmiş uzmanlar ve bilim insanları tarafından yapılmaktaydı. Ancak 20. yüzyılın sonlarına doğru;

- Söz konusu bölgede yaşayan yerel halkın hakları göz önünde bulundurulduğunda,
- Doğanın korunması ve kullanılması sürecinde insan etkisinin bilimsel çalışmalarla desteklenmesiyle,
- Yöre insanının kültürel ve sosyal bilinç düzeyinin artmasıyla,
- Korunan alan yönetiminde çok kültürlü bakış açısına sahip olunması gerektiğinin kabul edilmesiyle daha kapsamlı ve katılımcı bir korunan alan süreci başlamış oldu (Lockwood vd. 2006; Anonymus 2010; Yenilmez Arpa 2011).

Halkın karar verme süreçlerine katılımı, yalnızca seçme ve seçilme hakkını kullanmaya ilişkin bir kavram değildir, yurttaşların sürekli olarak hükümet politikalarını etkileyebilmesini ve denetleyebilmesini ifade etmektedir. Doğal kaynak yönetiminde yaşanan sorunların, geleneksel karar verme yöntemleriyle çözülemediği ve ilgi gruplarının da süreçlere dâhil edilmesinin gerekliliği

kavrandığında iletişim ve uzlaşı yöntemi olarak peyzaj değeri kavramı gündeme gelmektedir.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde (APS) yer aldığı şekliyle peyzaj, "*insanlar tarafından algılandığı şekliyle, karakteri doğal ve/veya insani unsurların eyleminin ve etkileşiminin sonucu olan bir alan"* anlamına gelir. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere, peyzajın insanlar tarafından nasıl algılandığı, peyzajın tanımında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle farklı ilgi gruplarının peyzajı algılayışı, peyzajı yorumlarken dikkate alınmalıdır. APS'nin 6.c maddesinin 1. fıkrasının a bendine göre 5.c maddesinde belirtildiği üzere, ilgili tarafların etkin katılımıyla ve peyzajlarıyla ilgili bilgiyi geliştirme anlayışıyla sözleşmeyi imzalayan her bir taraf, ülkesinin her yanındaki kendine ait peyzajları belirlemeyi ve belirlenmiş olan peyzajları, bu peyzajlarla ilgilenen tarafların ve ilgili nüfusun bunlara atfettiği özel değerleri dikkate alarak değerlendirmeyi yükümlenir. Bu kapsamda peyzaj değeri kavramı; peyzajların belirlenmesi ve yönetilmesi sürecinde insanların peyzaj hakkındaki düşüncelerini yansıtabilecekleri bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda, korunan alanların planlanmasında peyzaj değeri kavramına aşağıdaki sebeplerden dolayı ihtiyaç duyulmaktadır:

- Yerel bilgiye duyulan ihtiyaç (Baylan 2012),
- İlgi gruplarının korunan alan planlamasına yeterince dahil edilememesi, yöntem arayışı (Yenilmez Arpa 2011),
- Peyzajın sahip olduğu maddi karşılığı olmayan değerlerin (içkin değer, ekolojik değeri, gelecek değeri vb.) gözardı ediliyor olması,
- Yerel halk ve karar vericiler arasında çatışmaların önlenerek denge sağlanması.

Bu çalışmanın amacı, korunan alan planlamasında peyzaj değerlerinin mekânsal dağılımlarının saptanmasıdır. Bu kapsamda öncelikle; korunan alanlar temelinde milli parklar, korunan alanlarda katılımcılık ve peyzaj değeri kavramları bu çalışma için önem taşımaktadır. Daha sonra, peyzaj değerlerinin mekânsal dağılımlarının saptanması aşamasında kullanılacak olan Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri (KCBS)

aracı da çalışmanın uygulama aşamasında önem kazanmaktadır. Planlama sürecinde peyzaj değeri kavramını önemli bir bileşen olarak kullanan ve katılımcılık üzerine odaklanan KCBS küresel olarak oldukça yeni bir araçtır.

Çalışmanın bir diğer amacı da alanda demografik, sosyo-ekonomik, politik ve çevresel faktörler nedeniyle zamanla meydana gelecek alan kullanım farklılıklarının ilerde ilgi gruplarının peyzaj değerleri hakkında görüşlerini mekânsal ve özellik değişimi olarak ölçebilmek için bir altlık oluşturmaktır. Ek olarak, KCBS aracının uygulanabilirliğini, bu gibi bir durumda nasıl sonuçlar elde edileceğini görmek ve eksiklikleri varsa belirlemek de bu çalışmanın diğer bir alt amacıdır.

Bu çalışmanın hipotezi: "Korunan alan planlamasında farklı ilgi gruplarının istek ve ihtiyaçları, bu grupların peyzaja atadıkları mekânsal değerler ile ölçülebilir" şeklinde belirlenmiştir.

Bu hipotezin kanıtlanması için öncelikle aşağıdaki soruların cevabı aranmıştır:

1. Çalışma alanındaki peyzaj değerleri nelerdir?
2. Milli parkın ilgi grupları (yöre halkı, karar vericiler, sivil toplum kuruluşları, bilimsel çalışma yapanlar ve turistler) için peyzaj değerlerini algılama konusunda mekânsal dağılım ve peyzaj değerleri açısından nasıl farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır?
3. Bu farklılık ve benzerlikler nasıl ölçülebilir?

Araştırma alanı,

- Türkiye'deki en geniş longoz orman ekosistemi, Avrupa'da ise en büyük alüvyal longoz orman ekosistemi olması (Çakır ve Çakır 2012),
- Nadir ekosistemlerden biri olması nedeniyle koruma öncelikli olması,
- Mevcutta var olan çimento fabrikasına ek olarak ticari liman inşasının başlatılması, termik santraller ve Türkiye'de yapılması planlanan üçüncü nükleer santralin bu bölgede planlanması amacıyla peyzaj değişikliğine açık olması,

- Söz konusu milli parkla dolaylı/dolaysız ilişkide olan ilgi gruplarının araştırma alanı ile ilişkileri ve alandan beklentileri konusunda bilimsel veri eksikliği,
- APS'nin Türkiye'de uygulanmasına katkı sağlayabilecek olması gerekçeleri ile

İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı olarak seçilmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1 Korunan Alan Kavramı

2.1.1 Uluslararası düzeyde korunan alan kavramı

Kanunlarla tanımlanan korunan alan kavramı her ne kadar 1872 yılında Amerika'da ilan edilen Yellowstone Milli Parkı'yla resmi anlamda başlasa da, tarih boyunca yöneticiler ve yerel halk tarafından doğayı korumak için atılan birçok adım vardır. Korunan alan kavramının başlangıcı, av yapmak amacıyla yaban hayatını korumak için izole edilen alanların oluşturulması veya kutsal ormanların korunması çabasıydı. Ancak Yellowstone Milli Parkı'nın ilan edilmesiyle başlayan modern anlamda bir milli parkın tasarlanması, daha sonra tüm dünya için örnek olmuştur (Kurdoğlu 2007, Çelik 2015). Manzarası, flora ve faunası ve halkın belirli süre için ziyaret edebileceği nitelikte bir peyzajın koruma altına alınması fikri ise Lahey ormanının korunması ile 1576 yılında Hollanda'da doğmuştur (Ortaçeşme vd. 1998, Kurdoğlu 2007). 1992 yılında Rio Konferansı'nda imzaya sunulan (Anonim 2014) ve 1996 yılında TBMM'de onaylanan Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'nde koruma alanı; *"Özgün koruma amaçlarını gerçekleştirmek için belirlenen, düzenlenen ve yönetilen, coğrafi olarak tanımlanmış bir alan"* olarak ifade edilmektedir (Anonim 2019a).

185 ülkenin katılımıyla 1300'ün üzerinde kamu kurum kuruluşu ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte 1948 yılında kurulan Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature - IUCN) halen dünyadaki doğa korumacılığın temel politika ve sistemlerinin belirleyicisi konumundadır (Kurdoğlu 2007, Anonim 2017a). IUCN tarafından 1994 yılında, korunan alanlar: *"Özellikle biyolojik çeşitliliğin, doğal ve kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ayrılan, yasalar veya diğer etkili yöntemlerle yönetilen karasal ve/veya denizel alanlar"* olarak tanımlanmaktadır (Thomas ve Middleton 2003). 2008 yılında güncellenen tanıma göre korunan alan: *"Doğanın ve ilişkili ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerin uzun vadeli korunması amacıyla açıkça tanımlanmış coğrafi sınırları olan, tanınmış, adanmışlık içeren ve yasal veya diğer*

etkin yöntemlerle yönetilen alandır" olarak tanımlanmıştır (Borrini-Feyerabend vd. 2013).

Korunan alanlar; biyoçeşitliliğin korunması ve yerel halkın kültürleri ile geçim kaynaklarının korunması için hayati öneme sahiptir. Ayrıca temiz hava ve su, turizm yoluyla sağladıkları katkı ve iklim değişikliği ve doğal afetlere karşı koruma sağlamaktadırlar (Anonymus 2016).

Dünyada çeşitli doğa koruma sistemleri olmasına rağmen en çok kullanılan sistem canlı varlıkların korunması temeline dayanmaktadır ve bu koruma sisteminin üç temel amacı vardır (Anonymus 1980, Kurdoğlu 2007):

- Ekolojik ve yaşam sağlayan süreçlerin korunması (toprakların korunması, su kaynaklarının korunması vb.),
- Ekosistemlerin ve türlerin sürdürülebilir kullanımı (balıkçılık, otlatma vb. faaliyetlerin sürdürülebilir şekilde yapılması),
- Genetik çeşitliliğin korunması.

Genetik çeşitliliğin korunabilmesi için en sağlıklı yöntem yerinde (in-situ) koruma yöntemidir. "Tür, topluluk ve doğal zenginliğin diğer unsurlarının doğal olarak bulundukları ekosistemle birlikte bütünüyle korunması" anlamına gelmektedir (Anonymus 1980, Kurdoğlu 2007). Günümüzde dünyada en çok kabul görmüş yerinde koruma yöntemleri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO) tarafından ilan edilen biyosfer rezervleri ve dünya miras alanları ile IUCN kategorileridir (Kurdoğlu 2007).

Biyosfer rezervleri biyolojik çeşitliliğin korunması, ekonomik kalkınma ve kültürel değerlerin devamlılığı arasındaki çatışmaların sürdürülebilir bir şekilde çözülmesine dönük temel bir yaklaşımdır. Koruma, kalkınma ve lojistik kavramlarının birleştirilmesiyle yönetilmektedir (Teksöz vd. 2014). Dünyada toplam 124 ülkede, 701 adet biyosfer rezerv alanı mevcuttur. Türkiye'nin ilk ve tek biyosfer rezervi ise 2005 yılında ilan edilen Camili (Macahel) Biyosfer Rezervi'dir. Dünya miras alanları ise, uluslararası önem taşıyan ve bu nedenle takdire ve korunmaya değer

doğal oluşumlar, anıtlar ve sitlerdir. Dünyada 1121, Türkiye'de 18 adet varlık Dünya Miras Listesi'ndedir (Anonymus 2019).

IUCN kategorileri 7 adettir ve Türkiye'deki korunan alan kategorilerine öncülük etmesi nedeniyle önem taşımaktadır. Kategoriler arasındaki temel fark, yönetim amaçları ve insan kullanımlarının dereceleridir. Kategori I'e doğru gidildikçe insan etkisinden uzak; tür, ekosistemler ve doğal süreçlerin korunması ve bilimsel araştırma gibi amaçların ağırlık kazandığı görülmektedir. Kategori VI'ya yaklaştıkça ise insan kullanımı ve etkisi artmaktadır (Mac Kinnon vd. 1986, Anonymus 1994, Eagles vd. 2002, Kurdoğlu 2007) (Çizelge 2.1).

2016 yılında, Korunan Alanlar Dünya Veritabanı'nda (World Database on Protected Areas – WDPA) kaydedilen 202.467 adet karasal ve iç su koruma alanı vardır ve dünyadaki tüm karasal ve iç su ekosistemlerinin %14,7'sini (19.8 milyon km^2) kapsamaktadır. 2014 yılında bu yüzde %15,4 olduğu için karasal ve iç su korunan alan oranının azaldığı görülmektedir. Denizel korunan alanların oranı ise 2014 yılında %8,4, 2016 yılında ise %10,1 olarak artış göstermiştir (Lewis vd. 2017).

Korunan alan verileri hakkında en kapsamlı ve en yetkili veritabanı WDPA'dır. WDPA, IUCN ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme - UNEP) arasında kurulan ortak bir çabadır ve küresel deniz ve kara koruma alanlarını kapsamaktadır (Anonymus 2016). Ancak, Lewis vd.'ye (2017) göre, WDPA verileri yalnızca sabit kalan veya istikrarlı büyüme gösteren korunan alanları kapsamaktadır. Bu veriler, WDPA'dan kaldırılan korunan alanlar hakkında bilgi sağlamaması nedeniyle korunan alanların gerçek dinamik yapısını göstermemektedir. Bu çalışmada CBS aracı yardımıyla 2004-2016 yılları arasında WDPA'ya eklenen ve çıkarılan korunan alanlar da veri tabanına dahil edilerek yeni bir ilerleme grafiği oluşturulmuştur. Ortalama 2.5 milyon km^2 korunan alan eklenip 1.1 milyon km^2 korunan alan çıkarılmıştır (Lewis vd. 2017).

Çizelge 2.1 IUCN kategorilerine göre korunan alanlar ve yönetim amaçları (Mac Kinnon vd. 1986, Anonymus 1994, Eagles vd. 2002, Kurdoğlu 2007)

Yönetim Amaçları	Korunan Alan Tipleri						
	Ia	**Ib**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**
Örnek ekosistemlerin doğal durumlarında korunması	1	1	1	1	1	2	3
Ekolojik çeşitliliğin ve çevre düzeninin devamı	1	2	1	1	2	2	2
Genetik kaynakların korunması	1	2	1	1	1	2	3
Eğitim, araştırma ve çevresel izleme olanaklarının sağlanması	1	3	2	1	1	2	3
Su havzası şartlarının korunması	3	_	1	2	2	2	2
Erozyon-sedimentasyon kontrolü, yatırımları (baraj, regülatör vb.) koruması	_	_	3	3	3	3	3
Yaban hayatından protein ve hayvansal ürün üretimi, sportif avcılık ve balıkçılık izni	_	_	_	2	_	3	3
Rekreasyon ve turizm hizmetlerinin sağlanması	_	2	1	1	3	1	3
Sürdürülebilir ürün temelli odun, yem veya deniz ürünleri sağlaması	_	_	3	_	3	2	1
Kültürel, tarihi ve arkeolojik miras alanları ve nesnelerin korunması	_	_	1	3	_	1	3
Manzara güzelliğinin ve açık alanların korunması	3	_	1	2	2	1	_
Esnek yönetim, çok amaçlı faydalanmanın sürdürülmesi	_	_	_	_	_	3	2
Makul teşvikler, marjinal alanların sürdürülebilir kullanımı ve kırsal kalkınmaya katkı	_	_	1	2	2	1	3

1 - Kaynak yönetiminde birincil amaç
2 - Her zaman önemli ikincil amaç
3 - Potansiyel uygulanabilir, en az ağırlıklı yönetim amacı
_ Uygun olmayan amaç

Ia Mutlak Doğa Koruma Rezervi
Ib Yabanıl Alanlar
II Milli Park
III Doğal Anıt
IV Habitat ve Tür Yönetimi Alanı
V Peyzaj Koruma Alanı
VI Kaynak Koruma Alanı

2.1.2 Türkiye'de korunan alan kavramı

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk bilinçli koruma Fatih Sultan Mehmet tarafından 15. yüzyıl ortalarında, bazı derelerin Haliç'i çamurla doldurmaması için akarsu havzalarında hayvan otlatılması, bitkisel üretim yapılması, inşaatın yasaklanması ve dik yamaçlara ayrık otu diktirilerek toprağın erozyona uğramasının engellenmesiyle başlamıştır (Gürpınar 2007, Kurdoğlu 2007). Doğa korumaya dair bilinen ilk yasal

düzenlemeler ise, yine Osmanlı Dönemi'nde, 1839 yılında devlet hazinesi tarafından koru ve ormanlardan ağaç kesilmemesi hakkında yapılan duyuru ile başlamıştır. Daha sonra 1858 yılında çıkarılan Arazi Kanunnamesi ve 1870 yılında çıkarılan Orman Nizamnamesi ile ormanlar koruma altına alınmak istenmiştir. Cumhuriyetle birlikte 1937 yılında 3116 sayılı Orman Kanunu ile ormanların devlet tarafından korunması gerektiği hükme bağlanmıştır (Yücel ve Çolakkadıoğlu 2011). Daha sonra aynı yıl çıkarılan 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, Türkiye'de yabani olarak yaşayan faydalı ve zararlı hayvanların (memeliler, kuşlar ve sürüngenler) her türlü vasıta ile avlanmasını düzenleyen kanun olarak oluşturulmuştur (Anonim 2019a). Korunan alanlarla ilgili ilk yasal gelişme ise, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 4. ve 25. maddeleri ile "Milli Park" teriminin Türk mevzuatına girmesiyle gerçekleşmiştir. Ülkemizde ilk korunan alan olan Yozgat Çamlığı Milli Parkı, 1958 yılında ilan edilmiştir (Yücel ve Çolakkadıoğlu 2011).

Günümüzde korunan alanların yasal dayanağını 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 383 sayılı Özel Çevre Koruma Bölgelerinin oluşturulmasına yönelik Kanun Hükmünde Kararname, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 797 sayılı Kuşların Korunması ile İlgili Sözleşmeye İlişkin Kanun, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve 6831 sayılı Orman Kanunu oluşturmaktadır (Yenilmez Arpa 2011).

Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'ne göre korunan alan aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Korunan alan: *"Hedeflenen koruma maksatlarını gerçekleştirmek için belirlenen veya düzenlenen ve yönetilen ve coğrafi olarak tanımlanmış milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, yaban hayatı koruma sahası, muhafaza ormanı, gen koruma ve yönetim alanları, doğal sitler ve özel çevre koruma bölgelerini tanımlamaktadır."*

Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik'e göre; korunan alan, milli park, tabiatı koruma alanı, doğal sit ve sulak alan tanımları aşağıdaki şekilde yapılmıştır (Anonim 2019a):

Korunan alan: *"Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanlarını,"*
Milli park: *"Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını,"*

Tabiatı koruma alanı: *"Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana*

getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını,"

Sulak alan: *"Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerleri,"*

Doğal sit: *"Jeolojik devirlere ait olup ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan korunması gerekli alanları tarif etmektedir."*

06.12.2016 yılında Resmî Gazete'de yayınlanan Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ve 25.01.2017 yılında yayınlanan ilke kararına göre 1., 2. ve 3. Derece Doğal Sit Alanlarının Kesin Korunacak Hassas Alanlar, Nitelikli Doğal Koruma Alanları ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları olarak yeniden tescil edilecekleri açıklanmıştır. Bu kapsamda mevcut doğal sitlerin koruma ve kullanım önceliklerinin değişebileceği anlaşılmaktadır.

Resmî Gazete'de yer alan diğer yönetmelik ve kanunlarda yer alan korunan alan türlerine dair tanımlar aşağıda yer almaktadır (Anonim 2019a):

Gen koruma ormanı: *"Bir türün genetik çeşitliliğinin korunması amacıyla seçilen ve yönetilen meşcereleri,"*

Arkeolojik sit: *"İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal,*

ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanlardır."

Korunan alanların amaçları aşağıda sıralanmıştır (Anonim 2007):

- Doğal ekosistemlerin kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı,
- Yaban hayatının korunması,
- Türlerin ve genetik çeşitliliğin korunması,
- Ekosistem hizmetlerinin devamlılığının sağlanması,
- Belirli doğal ve kültürel özelliklerin korunması,
- Turizm ve rekreasyon,
- Eğitim,
- Kültürel ve geleneksel özelliklerin devamlılığının sağlanması,
- Bilimsel araştırma.

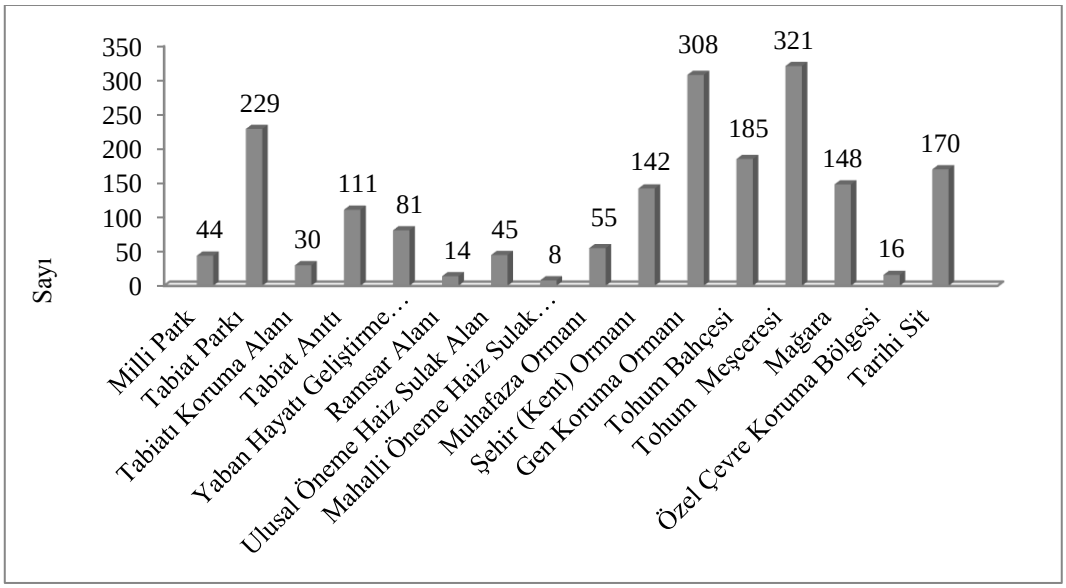
Milli park, tabiatı koruma alanı ve gen koruma ormanının sorumlulukları Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne aittir. Doğal sit alanlarının sorumlulukları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ndedir. Arkeolojik sitlerin sorumlulukları ise T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne aittir (Anonim 2019a).

Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün yetki ve sorumluluğundaki korunan alanların ülke yüzölçümüne oranı %5,95, diğer kurum ve kuruluşların sorumluluğundaki korunan alanlar da dahil edildiğinde bu oranın %7,24 olduğu görülmektedir. Bu oranın sadece %6,57'si kıyı ve deniz ekosistemlerinden oluşurken, %93,43'ü karasal korunan alanlardan oluşmaktadır (Özyanık 2012).

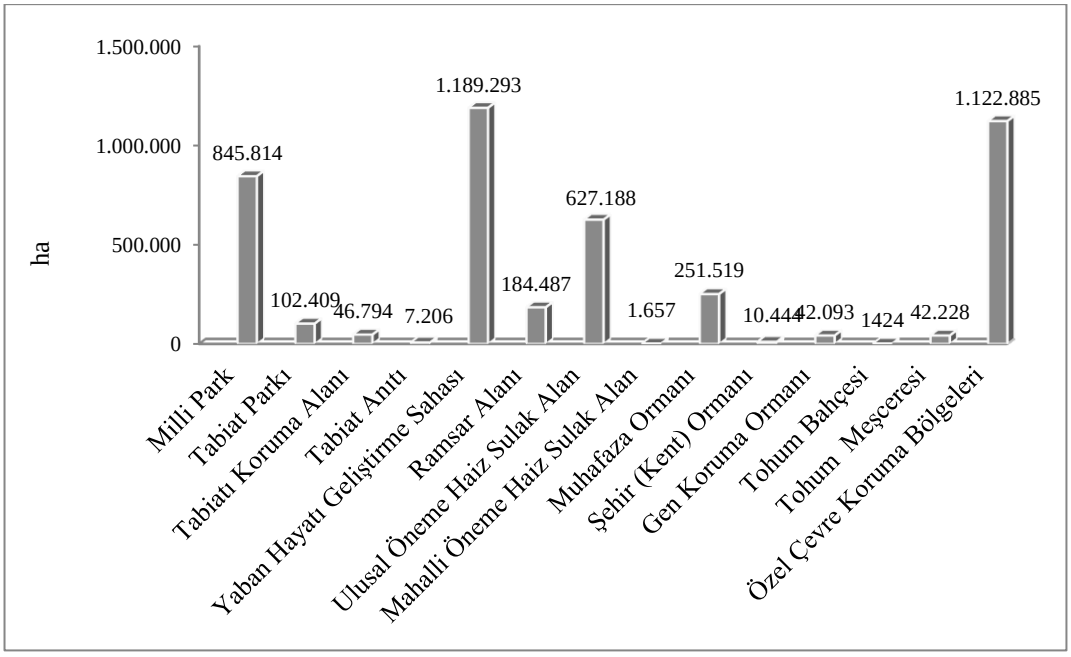
Korunan alan çeşitlerinden Türkiye'de en çok sayıya 16.706 ile arkeolojik sitler sahiptir. Daha sonra 8.431 ile anıt ağaçlar ve ardından 2.165 ile doğal sitlerdir. Diğer korunan alan çeşitlerinin sayıları Şekil 2.1'de gösterilmektedir (Anonim 2019b).

En çok yüzey alanını kaplayan koruma alanı ise 2.085,099 ha ile doğal sitlerdir (Anonim 2019c). Ardından yaban hayatı geliştirme sahası ve daha sonra özel çevre koruma bölgeleri gelmektedir (Şekil 2.2) (Anonim 2019b).

Korunan Alanlar, ekosistemin sürdürülebilirliği için en önemli alanlar olmalarına rağmen çoğu zaman insan-doğa çatışması içinde kalmakta ve sürdürülebilirlikleri tehlikeye girmektedir. Alan kullanımındaki uygunlukları ve çatışma alanlarını tanımlayabilmek ve yerel halkın algısı ve görüşleri doğrultusunda alan kullanım kararlarının verilebilmesi için peyzaj değerlerinin anlaşılmasına ihtiyaç vardır.

Şekil 2.1 Korunan alan sayıları (Anonim 2019b'den uyarlanarak)

Şekil 2.2 Korunan alan büyüklükleri (Anonim 2019b'den uyarlanarak)

2.2 Korunan Alanlarda Katılımcılık

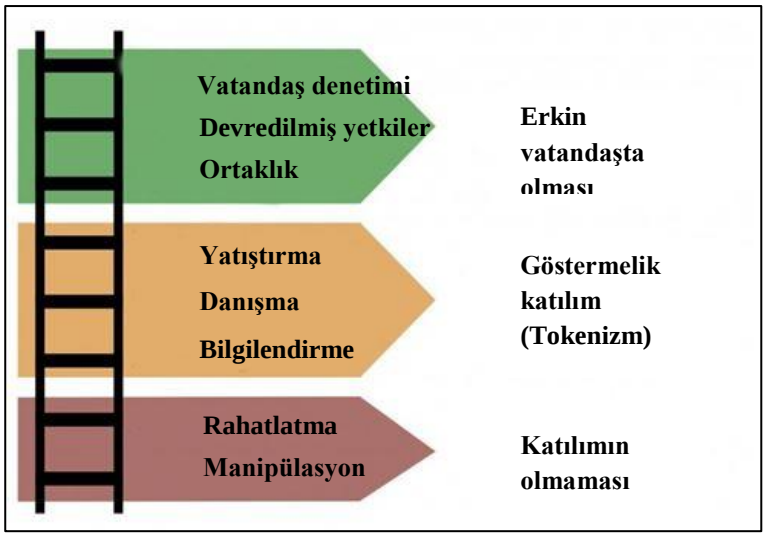
Katılım, vatandaşların kendi hayatlarını etkileyen kararları almasına dahil etme, aynı zamanda demokratik kurumların meşruiyetini ve hesap verebilirliğini arttırma yoludur. İnsanları karar alma süreçlerine dâhil etmek, toplumsal bütünlüğü kurmaya yardımcı olmaktadır. Katılım, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi, insanların ihtiyaçlarının bilinerek halka daha uygun ve daha etkin hizmetler sunmak için bir araçtır (Ökten vd. 2013).

Korunan alan planlamasında katılımcılık, korunan alanların sınırları içinde ve yakın çevresinde yaşayan korunan alanın kaynaklarından doğrudan veya dolaylı olarak yararlanan ilgi gruplarının korunan alanların planlanması ve yönetim süreçlerine ilgileri ölçüsünde dâhil olduğu yaklaşımdır (Yenilmez Arpa 2011). Jones ve Stenseke (2011) APS'nin peyzaj tanımında yer alan, "insanın algıladığı biçimiyle" ifadesi, peyzajla ilgili çalışmalara sadece teknokratların ya da bürokratların değil, tüm ilgi gruplarının görüşlerinin dahil edilmesi gerektiğini söylemektedir. Korunan alanlarda katılımcı planlama olmadığında, vatandaş planlama kararını içselleştirememiş olmakta ve çeşitli yönetim sorunları oluşabilmektedir. Bu nedenle

karar verme süreçlerinde, farklı ilgi gruplarının algılarının, değerlerinin ve kaygılarının öğrenilmesi ve planlama sonuçlarının sorumluluğunun tüm ilgi grupları tarafından paylaşılması gerekmektedir.

Arnstein'a (1969) göre, karar verme süreçlerine halkın katılımı sekiz basamaklı bir aşamadır (Şekil 2.3). Rahatlatma ve manipülasyon aşaması, katılımın olmadığı aşama olarak ifade edilmektedir. Bu aşamada karar vericiler halkın bilgisiz olduğunu veya katılım süreçlerine katılmamaları gerektiğini varsayarak halkı eğitmeye ve onun için en doğru kararı verdiğine insanları inandırmaya çalışmaktadır. Manipülasyonda herhangi bir toplantı yapılsa bile insanlara eksik ve/veya hatalı bilgi verilebilmekte, halkın toplantılara katıldığına dair aldıkları imza listesi yeterli görülmektedir. Bilgilendirme aşamasında ise halk yalnızca tek yönlü olarak bilgilendirilir. Bu göstermelik bir katılımdır ve halkın fikirleri hiçbir şekilde planlama çalışmalarına dâhil edilmemektedir, geri bildirim mekanizması yoktur ve uzlaşma sağlanmamaktadır. Danışma aşaması, vatandaşların davet edilmesi boyutuyla gerçek bir katılımcılığa yönelik meşru bir adımdır. Ancak bu danışma, diğer katılımcılık basamaklarıyla birleştirilmediğinde ve vatandaşların talepleri dikkate alınmadığı takdirde yine göstermelik katılım olarak yerini almaktadır. Bu aşamada katılım; kaç kişinin toplantılara katıldığı, kaç tane anket doldurulduğu ve broşür alıp almadıklarına göre değerlendirilir.

Yatıştırma aşaması; farklı tartışma ortamlarının yaratıldığı ancak projelerde belirsizliğin söz konusu olduğu, gerçekleşmeyecek projelerin dahi pazarlandığı, bu nedenle de halkın tamamen katılımının sağlanamadığı, yine bir göstermelik katılım aşamasıdır. Ortaklık aşaması ise, yetkinin vatandaş ile uygulayıcı mekanizma arasında uzlaşı ile yeniden düzenlendiği aşamadır. Bu iki taraf planlama ve karar verme aşamalarının sorumluluğunu paylaşma konusunda anlaşmışlardır. Devredilmiş yetkiler aşaması, planlama sürecinde yetkinin çoğunun kamu görevlisi yerine vatandaşta olmasıdır. Arnstein (1969) en üst basamağa vatandaş denetimini koyarak, planlama kararları üzerinde sürekli geri bildirim döngüsünün olduğu yurttaş denetiminin katılım sürecinin en önemli basamağı olduğunu vurgulamaktadır (Ökten vd. 2013).

Şekil 2.3 Sekiz basamaklı halkın karar verme süreçlerine katılım merdiveni (Arnstein, 1969; Ökten vd. 2013; Nunn vd. 2016)

Son yıllarda Türkiye'de doğal kaynakların yönetimine ilişkin halkın karar verme süreçlerine dâhil edilmemesi sonucu halk ile kamu görevlilerini karşı karşıya getiren çeşitli eylemler gibi çatışmalar meydana gelmektedir. Bu kapsamda bakıldığında, çatışmaların önlenmesi ve katılımcı planlamanın başarılabilmesi için; kamu görevlileri, halk ile planlama sürecinin en başından en sonuna kadar iletişim ve uzlaşma içinde olmalıdır. Bu bağlamda, katılımcı planlama önem kazanmaktadır.

Türkiye'de katılımcılık ile ilgili mevzuat 2003 tarihli Bilgi Edinme Kanunu, Çevre Kanunu'nun 30. maddesi ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nden ibarettir. Herkes, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında çevreye ilişkin bilgilere ulaşma hakkına sahiptir. Ancak, açıklanması halinde üreme alanları, nadir türler gibi çevresel değerlere zarar verecek bilgilere ilişkin talepler de bu Kanun kapsamında reddedilebilir. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nde yer alan "Halkın katılımı toplantısı", Kapsam ve Özel Format belirlenmesinden önce, halkı proje hakkında bilgilendirmek, projeye ilişkin görüş ve önerilerini almak üzere yapılan toplantıyı ifade etmektedir. Belirli kişilerden yalnızca görüş ve öneriler alınmakta, ancak görüşlerin dikkate alınıp

alınmayacağı konusunda kesin bir yargı söz konusu değildir. Bu nedenle katılımcılık, yalnızca bilgilendirme aşamasında kalmaktadır. Çevre Kanunu 30. Madde'de ise vatandaş, "Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkes ilgili mercilere başvurarak faaliyetle ilgili gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını" isteyebilir. Ancak doğayı tahrip etmek bir günde yapılabilirken, doğanın kendini onarması yüz yılları alabilir. Bu nedenle, yapılması planlanan tüm projelerin, ilgi grupları ile uzlaşma sağlandıktan sonra yapılması en akılcı çözümdür.

1998 yılında Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından imzaya açılıp 2001 yılında yürürlüğe giren Aarhus Sözleşmesi diğer adıyla "Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Karar Verme Sürecinde Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi" dünyanın katılımcılık konusunda geldiği seviye açısından önemli olmasına rağmen Türkiye tarafından henüz imzalanmamıştır. Bu sözleşme ile halkın katılımı kavramının önemi vurgulanmakta ve taraf ülkeler çevresel konularda vatandaşlarına adaletli bir erişimi sağlama konusunda teşvik edilmektedir (Karadeniz 2011).

2.3 Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri (KCBS)

Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri ilk olarak 1996 yılında Coğrafi Bilgi ve Analizi Ulusal Merkezi (The National Center for Geographic Information and Analysis - NCGIA) çalıştayında Amerika'da ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkış amacı Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin (CBS) katılımcılığı desteklemesi için araçların aranmasıdır (Aberley ve Sieber 2002). Katılımcı Coğrafi Bilgi Sistemleri (KCBS), yerel toplumdaki herkese; jeo-mekânsal bilgi teknolojilerinin kullanımıyla mekânsal bilgisine değer katarak, yetki vererek ve daha etkin bir şekilde iletişim kurabilmek için haritaları kullandırma yoluyla yerel fikri güçlendiren bir araçtır. Aynı zamanda; ağ oluşturmadan, uzaktan algılama görüntülerinin katılımcı yorumuna, çevrimiçi harita ve veri toplamadan, iletişim ve birlik oluşturmaya kadar çeşitli haritalama ve katılımcı teknikleri içermektedir (Anonymus 2015).

Aberley ve Sieber'e (2002) göre KCBS;

- Sosyal adaleti, ekolojik sürdürülebilirliği, yaşam kalitesinin iyileştirilmesini, adaletin sağlanmasını, sivil toplumun beslenmesini vb. destekleyen, değer ve etik kavramlarına dayanan, topluluklar tarafından geliştirilen disiplinlerarası bir araştırma ve çevresel yönetim aracıdır,
- Kurumlar (Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Merkezi Yönetim vb.) ve/veya sektörler tarafından (ulaşım, havza yönetimi, gıda güvenliği, kentleşme, halk sağlığı vb.) kullanılabilir,
- Gençleri, yaşlıları, kadınları ve toplumun geleneksel olarak karar verme süreçlerinde uzakta bırakılmış olan diğer kesimlerini dahil etmeye gayret etmektedir,
- En iyi uygulanma metodu; bireyler, topluluklar, sivil toplum kuruluşları, akademik kurumlar, dini veya inanç temelli kurumlar, hükümetler ve özel sektör arasında geliştirilen ortaklıklar aracılığıyla uygulandığında gerçekleşmektedir,
- Planlama, antropoloji, coğrafya, sosyal hizmet ve diğer sosyal bilimlerden kaynaklanan sosyal teoriler ve yöntemler ile bağlantılıdır,
- Hükümetler, özel sektör kuruluşları ve akademik kurumlar tarafından üretilen kültürel, ekonomik ve biyofiziksel verilere halkın erişimini sağlamaktadır,
- Yüz yüze görüşmelerden web tabanlı uygulamalara kadar çeşitli etkileşimli yaklaşımları desteklemektedir.

Uygulayıcılarının yaşam boyu öğrenmelerini; kültürler, akademik disiplinler, cinsiyet ve sınıflar arasında varolan bölünmeleri köprülemeye yardımcı olacak şekilde desteklemektedir. KCBS'nin iki temel amacı vardır (Anonymus 2015):

1. Mevcut veya yeni oluşturulmuş haritaları, CBS katmanlarının ve yerel bağlam ve meseleler hakkında fikir veren ilgili çalışma alanlarının öznitelik verilerinin çevrimiçi yayınlanması ve

2. İlgi gruplarının veya daha geniş bir katılımcı kitlesinin kendi algı haritalarını çizebileceği ya da alan bilgisine dayanarak haritalara bilgi ekleyebileceği web tabanlı bir arayüz sağlamak.

Böylece KCBS;

- yerel bilgiyi kayıt altına almakta,

- yerel halkın görüşlerini bildirebileceği bir ortam sunmakta,

- yerel karar alma süreçleri, politikaları ve mevzuatını iyileştirmek için tabandan tepeye stratejiler sağlayarak uygulama boşluklarını kapatmakta (Anonymus 2015) ve

- yerel halka aidiyet ve sorumluluk duygusu katmaktadır.

KCBS, farklı ilgi gruplarının bir alana verdiği farklı değerleri mekânsal olarak gösterebildiği için korunan alanlarla ilgili birçok çalışmada kullanılmıştır. Brown ve Raymond'da (2006) park sınırları içinde veya yakınında turizm tercihlerinin gelişimi haritası oluşturulması; Van Riper ve Kyle'da (2014) milli park sınırları içindeki değerli sıcak noktaların belirlenmesi; Pietila ve Fagerholm'da (2016) milli parkın niteliklerinin ziyaretçi deneyimleriyle haritalandırılarak ölçülmesi kapsamında kullanılmıştır (Muñoz vd. 2019). Buna ek olarak; Brown (2013) ekosistem hizmetlerinin sosyal değerlerinin ölçülmesi aşamasında KCBS aracını kullanmıştır. Brown vd. (2015) KCBS'yi, Norveç'te iki farklı bölgede ekosistem değerlerini ortaya koymak ve bu değerlerin arazi örtüsü verileriyle mekânsal olarak ilişkisini tanımlamak için kullanmıştır.

2.4 Peyzaj Değeri

Değer; "bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" (Anonim 2017b) anlamına gelmektedir. Değer kavramı, akademik disiplinlere bağlı olarak farklı tanımlanmakta ve yorumlanmaktadır. Psikolojik ve sosyolojik literatürde, değerler insanların yargılarını bilgilendiren ve park kullanıcılarının tercihlerini ve eylemlerini yönlendiren temel fikirler ve kalıcı ilkeler

olarak kavramsallaştırılmıştır (Brown 1984, Rokeach 1973, Schwartz 1994, Muñoz vd. 2019). Değer kavramına baktığımızda bir başka tanım da "atanmış değerler"dir. Brown (1984) tarafından "bir veya daha fazla başka nesneye göre nesnenin önemini veya değerini ifade etme" şeklinde tanımlanmıştır. Kaynak ekonomisinde ve ekosistem hizmetlerinin (yani, insanların doğadan elde ettiği faydalar (Díaz vd. 2015)) piyasa dışı değerlemelerinde kullanılmaktadır (Muñoz vd. 2019).

Peyzaj değerleri ise; insanların yaşadıkları, çalıştıkları, ziyaret ettikleri ya da daha başka amaçlarla kullandıkları alanlara yükledikleri anlam ve bu alanlarla ilişkilendirdikleri özelliklerdir (Alessa vd. 2008). Ingold'da (2000) belirtildiği gibi: "Bir yer, karakterini orada zaman geçirenlerin edindiği deneyimlere, deneyimledikleri manzaralara, seslere ve kokulara borçludur" (Muñoz vd. 2019). Peyzaj değeri kavramının temelini 1979'da Sinden ve Worrell tarafından yayınlanan "Fiyatlandırılmamış değerler" (Unpriced values) makalesi atmıştır. Daha sonra yapılan çalışmalarda da peyzaj değeri kavramına değinilmiştir. Ancak ilk peyzaj değerleri tipolojisi Brown ve Reed (2000) tarafından geliştirilmiştir ve bu tipoloji on üç değerden oluşmaktadır. Bunlar peyzajın; estetik değeri, rekreasyon değeri, biyoçeşitlilik değeri, yaşam sağlama değeri, ekonomik değeri, öğretici değeri, tarihi değeri, kültürel değeri, gelecek değeri, hizmet değeri, manevi değeri, iyileştirici (terapötik) değeri ve varoluş değeridir (Brown 2012). Bu değerler tipolojisi daha sonra orman planlaması, milli park yönetimi, turizm gelişimi, korunan alanların tanımlanması, yaban hayatı uygunluk analizleri, kırsal kalkınma ve ekosistem hizmetlerinin tanımlanması konularına uyarlanarak da kullanılmıştır (Brown ve Weber 2012). Brown (2006) ise bu değerleri on iki adet olarak tanımlanmıştır. Belirtilen peyzaj değerlerinde hizmet değeri ve kültürel değerler yer almazken yaban yaşamı değeri eklenmiştir. Karadeniz vd.'de (2012) ise tarihi ve hizmet değeri yer almazken ek olarak yine yaban yaşamı değeri yer almıştır. Peyzaj değerleri çalışma yapılan alanlara ve katılımcıların algı farklılıklarına göre değişmektedir. Örneğin peyzajın rekreasyon değeri milli parkların mutlak koruma alanlarında yer alamazlar. Çalışma yapılan alanda herhangi bir bölge farklı ilgi gruplarına göre manevi değeri yüksek veya ekonomik değeri yüksek konum olarak değerlendirilebilir. Brown ve

Raymond'a (2007) göre, peyzaj değerleri ve anlamları aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

- **Manzara/Estetik değeri:** Çekici manzara, koku veya seslere sahip olma. Kuş seslerinin çoğunlukta olduğu peyzajlar, iğde ağaçlarının yoğun olarak bulunduğu peyzajlar, topoğrafik açıdan peyzajın uzaktan izlenebileceği manzara alanları, göl çevreleri gibi peyzajlar bu değere sahip olabilmektedir.
- **Rekreasyon değeri:** Doğa yürüyüşü, kano veya kampçılık gibi dış mekânda yapılabilecek, boş vakitleri değerlendirme ve dinlenme fırsatı sunma.
- **Biyoçeşitlilik değeri:** Yaban hayatı, deniz yaşamı veya diğer yaşayan organizmaların çeşitliliğini barındırma.
- **Yaşam sağlama değeri:** Havanın, toprağın ve suyun üretilmesine, korunmasına ve yenilenmesine yardımcı olma. Kuşların üreme alanları, sağlıklı ekosistemlerin bulunduğu peyzajlar ve havzalar bu kategoride değerlendirilebilir.
- **Ekonomik değeri:** Tarım, turizm, ormancılık, balıkçılık ve diğer ticari eylemler gibi ekonomik faydalar. Yakacak odun, giyim ve gıda sağlayan peyzajlar da bu değere sahip olarak tanımlanabilmektedir.
- **Öğretici değeri:** Çevre hakkında bilgi edinme ve doğayı tanıma fırsatı sunma. Örneğin, Kaçkar Dağları'nda bulunan "U" şeklindeki vadiler, buzul çağının göstergesi olduğu için doğa tarihi hakkında öğretici değere sahiptir.
- **Tarihi (Miras) değeri:** Doğa ve insana dair tarihi özelliklere sahip olma.
- **Gelecek değeri:** gelecek nesillerin onlardan şu anki halleriyle bilgilenmelerine ve tecrübe etmelerine imkân verme.
- **Manevi değeri:** Manevi olarak özel, önemli ve kutsal olma.
- **İyileştirici (Terapötik) değeri:** İnsanları fiziksel ve/veya ruhsal olarak daha iyi hissettirme, iyileştirme.
- **Varoluş değeri:** İnsanların ne düşündüğü ya da kullanıp/kullanmadığı önemli olmaksızın sadece var olmasının bile değerli oluşu, öz değer.
- **Yaban hayatı değeri:** Yaban hayatını barındırma, görece el değmemiş olma.

Kültürel değer ve hizmet değeri ise Brown ve Reed'e (2000) göre aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

- **Kültürel değeri:** Nesilden nesile geçen ve devam eden atalarımızın yaşam şekli ve gelenekler hakkında bilgi içerme.
- **Hizmet değeri:** Doğanın insanların hayatlarını sürdürebilmelerine yarayan ve karşılıksız olarak sağladığı besin ve diğer kaynaklar.

Bu bağlamda, alan kullanımındaki uygunlukları ve çatışma alanlarını tanımlayabilmek ve yöre halkının algısı ve görüşleri doğrultusunda alan kullanım kararlarının verilebilmesi için peyzaj değerlerinin anlaşılmasına ihtiyaç vardır. İnsanların mekânlara değer vermesi, bağlılık, kimlik oluşumu ve ifadesi, dâhil olma ve memnuniyeti de içine alan mekân aidiyetini oluşturmaktadır. İnsanlarla peyzaja dair iletişim kurmak ve yaşadıkları alanla ilgili onların bakış açılarına, ihtiyaçlarına ve beklentilerine yönetim çalışmalarında yer vermek isteniyorsa peyzaj değerleri üzerinde durmanın öncelikli konulardan biri olduğu savunulmaktadır (Baylan 2012).

İnsanlar düşünme, hissetme ve eylemde bulunma özellikleri ile peyzajlara anlam ve değer yüklemeye öncülük etmeleri ile peyzajın aktif katılımcılarıdır. Buna göre insanlar, hem inceleyerek hem de deneyimleyerek bilgi edinmekte ve algı geliştirmektedirler. Böylece insanlar, bireysel ve çevresel koşullarına göre, yaşadıkları ve içindeki bulundukları peyzaja bir dizi değer atamaktadırlar (Zube 1987).

Farklı ilgi grupları belirli bir peyzaja farklı değer atayabilmektedirler. Örneğin bir göle; bir çiftçi sulama göleti olarak baktığı için ekonomik değer yükleyebilmektedir, bir araştırmacı balık popülasyonunu incelemek için baktığında öğretici değer yükleyebilmektedir, bir yaşlı insan manzara değeri yükleyebilmektedir veya gölde kışın buz pateni yapan bir çocuk rekreasyon değeri yükleyebilmektedir. Bu kapsamda, farklı ilgi gruplarının algılarının ve peyzaja yükledikleri değerlerin anlaşılmasına ihtiyaç vardır.

Korunan Alanlar, ekosistemin sürdürülebilirliği için en önemli alanlar olmalarına rağmen çoğu zaman insan-doğa çatışması içinde kalmakta ve sürdürülebilirlikleri tehlikeye girmektedir. Alan kullanımındaki uygunlukları ve çatışma alanlarını tanımlayabilmek ve yerel halkın algısı ve görüşleri doğrultusunda alan kullanım kararlarının verilebilmesi için peyzaj değerlerinin anlaşılmasına ihtiyaç vardır.

Korunan alan planlamasında peyzaj değerlerine aşağıdaki nedenlerden dolayı ihtiyaç duyulmaktadır:

- İlgi gruplarının korunan alan planlamasına yeterince dâhil edilememesi (yöntem arayışı),
- Peyzajın sahip olduğu maddi karşılığı olmayan değerlerin (içkin değer, gelecek değeri vb.) göz ardı ediliyor olması,
- Yerel halk ve karar vericiler arasında çatışmaların önlenerek denge sağlanması ihtiyacı,
- Yerel bilgiye duyulan ihtiyaç (peyzajı izlemek, değişiklikleri gözlemlemek iklim hakkında yaban hayatı hakkında vb.),
- Çatışma alanlarının çözümünde farklı ilgi gruplarının fikirlerine duyulan ihtiyaç (Baylan 2012).

Karar vericiler, insanların hangi peyzaj değerlerini nerede deneysel olarak gözlemlediklerine bakarak korunan alanlar hakkında insani değerleri gözeten kararlar verebilmektedirler. Bu değere dayalı modellerde, araştırma sürecine aktif olarak dahil olmuş yerel insanların da farkındalıkları artırılmış ve uygulama çalışmalarına katılımı sağlanmış olmaktadır. Uzman merkezli planlamalar ile genel kamu görüşünü yansıtan planlamalar çakıştırıldığında, yöneticiler halk tarafından kabul gören bir korunan alan planlaması yapmış olmaktadırlar. Farklı ilgi gruplarının korunan alan planlamasına aktif katılımını sağlayarak çatışma alanlarının yönetimi konusunda fikir birliğine varılması sağlanmış olmaktadır.

APS'de ve Sözleşme'nin Açıklayıcı Raporu'nda, peyzaj kalite hedefleri belirlenirken, yöre halkının isteklerinin göz önünde bulundurulması ve bu hedeflerin halkın katılımı ile diğer ilgi grupları tarafından geliştirilmesi ve belirlenmesi

gerektiği ifade edilmektedir. Bunun için bu süreçte yöre halkı, arazi sahipleri, kullanıcılar ya da alan yöneticileri ve diğer ilgi grupları tarafından peyzaja yüklenen, farklı içerikteki belirli ve özel değerlerin dikkate alınarak, yöre halkının peyzaja ilişkin düşüncelerinin analiz edilmesi ve dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Baylan 2012).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Araştırma kapsamında kullanılan materyal ve veri kaynakları Çizelge 3.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1 Araştırmaya dair materyal ve veri kaynakları

Materyal	Veri Kaynağı
Çalışma konusuna ilişkin literatür	Elektronik veri tabanları ve kütüphaneler
İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı ve haritası	Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Nüfus bilgileri	Türkiye İstatistik Kurumu
ArcGIS 10.2	ESRI-Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bilgisayar Laboratuvarı
Microsoft Excel- Mann Whitney-U Testi	Microsoft Office
KCBS aracı	https://maptionnaire.com
Çalışma alanına dair koordinatlar	GPS ve https://maptionnaire.com
Anket	Özgün
Çalışma alanına dair fotoğraflar	Özgün
Arazi inceleme raporları ve ilgi gruplarıyla yapılan yüz yüze görüşmeler	Özgün
Çalışma alanına ilişkin literatür	Elektronik veri tabanları ve kütüphaneler

3.1.1 Çalışma alanı

Çalışma, İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı (İLOMP) ve yakın çevresinde yürütülmüştür. Farklı ilgi grupları tarafından peyzaj değeri puanlaması yapılacak olan alan İLOMP olarak belirlenmiştir. İlgi grupları tarafından peyzaj değeri atamalarının yapılabilmesi amacıyla milli parkın hizmetlerinden faydalanan ve milli

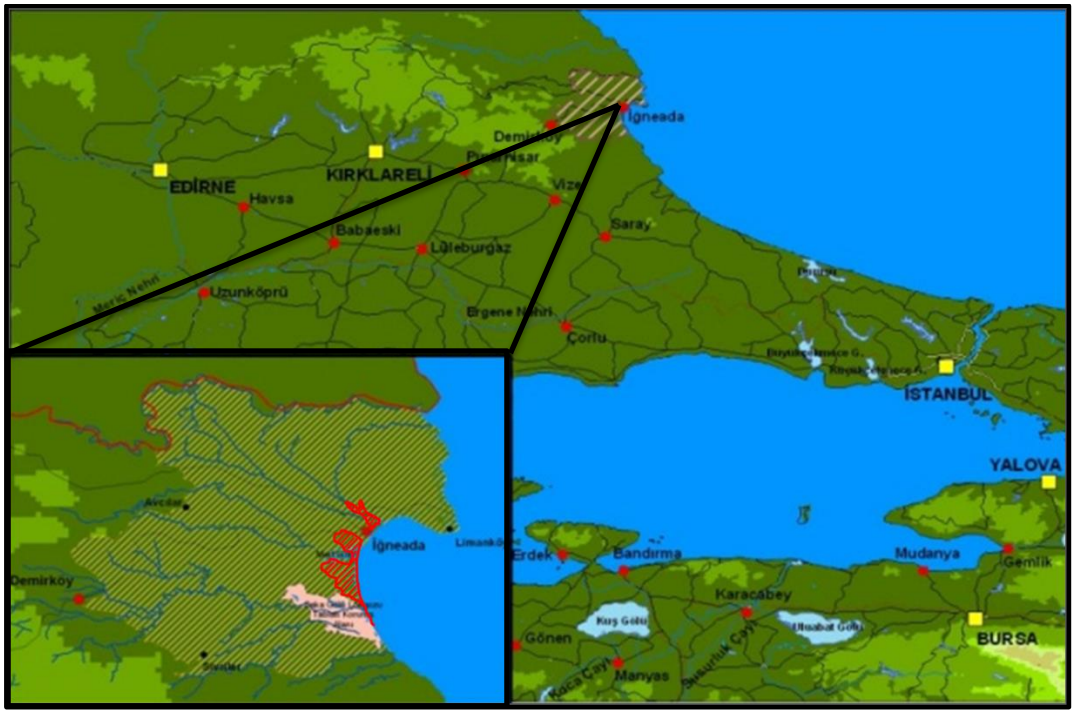
parkla sürekli etkileşim içinde olan kırsal yerleşimler de çalışma kapsamında ele alınmıştır. Bu bağlamda, İLOMP ile etkileşim içinde olan yerleşim yerlerinin (İğneada, Limanköy, Beğendik, Sislioba, Sivriler, Avcılar, Demirköy) sahip olduğu peyzaj değerleri de KCBS'ye dahil edilmiştir.

İLOMP, Kırklareli'ne bağlı Demirköy ilçesi sınırlarında ve en yüksek yeri 1031 m olan Istranca (Yıldız) Dağları eteklerinde bulunmaktadır (Anonim 2011). Milli Park sınırlarını da içeren daha geniş bir alanda 2000-2007 yılları arasında Küresel Çevre Fonu (Global Environment Facility – GEF) II Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi yürütülmüştür. Bu projenin çıktıları doğrultusunda, 29.04.1988 tarihinde Saka Gölü Tabiatı Koruma Alanı (1345 ha) olarak ilan edilen alan, genişletilerek İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı (3155 ha) olarak belirlenmiştir ve sahip olduğu doğal kaynak değerinin korunması amacıyla 2007 tarihinde milli park olarak ilan edilmiştir.

Çalışma alanı ayrıca, Yıldız Dağları Biyosfer Rezervi Projesi kapsamında yer almaktadır.

3.1.2 Coğrafi konum

Çalışma alanı olan İLOMP, Marmara Bölgesi'nin kuzeybatısında Yıldız Dağları Bölümü'nde, Kırklareli ilçesi sınırlarında yer almaktadır. Kuzey'de Bulgaristan ile sınır komşusudur, doğusunda Karadeniz yer almaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı coğrafi konumu (Anonim 2016)

3.1.3 İklim özellikleri

İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı, Batı Karadeniz iklim bölgesinde (kışın ve yazın daha düşük sıcaklıklar, kıyılarda yüksek, iç kısımlarda az yağış) yer almaktadır. Yıllık ortalama sıcaklığı 12.6 ^{o}C'dir. En yüksek sıcaklık 38.6 ^{o}C ile Ağustos ayında, en düşük sıcaklık ise -13.6 ^{o}C Ocak ayında belirlenmiştir. Yıllık ortalama nispi nem %72.3'dür. Ortalama en yüksek toplam yağış 111.8 mm ile Kasım ayında saptanmıştır. Hakim rüzgar yönü kuzey ve kuzeybatıdır. Ortalama rüzgar hızı 2.4 m/sn ile Şubat ayında, maksimum rüzgar hızı ise 33.0 m/sn ile Mayıs ayında gerçekleşmiştir (Anonim 2016).

3.1.4 Hidroloji ve hidrojeolojik yapı

Çalışma alanının bulunduğu alt havza, Yıldız Dağları'nın bulunduğu üç havzadan biri olan II. Alt Su Toplama Havzası'na dâhildir. I. Alt Su Toplama Havzası; güneyde Papuçdere'nin oluşturduğu havzayı kapsamaktadır. III. Alt Su Toplama Havzası ise Armağan Barajı'na akan Kabindere-Dereköy havzasını içermektedir. Bu

su toplama havzaları içinde Milli Park'ın içinde bulunduğu havza en yüksek biyolojik ve hidrolojik çeşitliliğe sahiptir (Anonim 2016).

Dereler

Bu havzada İLOMP'un içinde olduğu güneybatıda Bulanık Dere (82.5 km²), Efendi Dere (33.6 km²), Değirmen Dere ve Elmalı Dere (47.2 km²), Arnavut Dere (38.4 km²), Sultanbahçe Dere (23.200 km²), Erikli Dere (15.0 km²) ve Çilingöz Dere (18.0 km²) ana nehirleriyle kuzeyde Demirköy-Balaban Deresi bulunmaktadır. Bu dereler eğimle birlikte hızla Karadeniz'e akmakta ve özellikle baharda kar eridiği zaman taşma eğilimindedirler (Anonim 2016).

Göller

İLOMP içinde 6 adet göl bulunmaktadır. Erikli, Mert, Deniz ve Saka Gölleri lagün gölleri, Hamam ve Pedina Gölleri ise orman içi göllerdir. Bu göller, Milli Park sınırları içinde olmakla birlikte havzaları Milli Park sınırları dışında kalmaktadır (Anonim 2016).

Erikli, Mert, Deniz ve Saka gibi lagünler için taşkınların sürekliliği hidrolojik sistem içinde oldukça önemlidir. Kış ve bahar aylarında taşkınlarla birlikte sediment denize boşalmakta, yaz aylarında ise biriken sedimentin oluşturduğu kum setleri denizle olan bağlantıyı kesmektedir (Şekil 3.2) (Anonim 2016).

Direngeçit Deresi'yle beslenen Mert Gölü ve Efendi Deresi'yle beslenen Erikli Gölü, fazla suyunu doğrudan Karadeniz'e akıtmaktadır (Özyavuz 2008).

Bölgedeki Hamam ve Pedina gölleri orman içinde yer aldıkları için tatlı su özelliği taşımaktadır (Şekil 3.3). Pedina Gölü İğneada'nın 5 km güneyinde, Hamam Gölü'nün 5 km batısında bulunmaktadır. Gölün kapladığı alan 10 ha olup maksimum derinliği 2.10 m'dir. Hamam Gölü ise maksimum derinliği 2.6 m olan 19 ha alan kaplayan bir göldür (Anonim 2016). Hamam ve Pedina göllerinin rekreasyon değeri yüksek olmasına rağmen, ulaşımlarının zor olması rehber eşliğinde gezilmesini mecburi kılmaktadır.

Şekil 3.2 Mert Gölü (solda) ve Karadeniz'in (sağda) kum setleri ile ayrıldığı yaz dönemi (2017)

Şekil 3.3 Hamam Gölü (solda) ve Pedina Gölü (sağda) (2017)

Ormandan gelen çok sayıda derelerle beslenen her iki göl de fazla suyunu Bulanık Dere'ye (Şekil 3.4) boşaltmaktadır. Bulanık Dere ise Deniz Gölü'nü ve Saka Gölü Longozu'nu beslemektedir (Özyavuz 2008).

Mert Gölü İğneada beldesine çok yakın bir lagündür. Gölün yüzey alanı, 222 ha'dır, 178 ha'sı, sazlıklarla kaplıdır ve gölün maksimum derinliği, 1.5 m'dir (Güher, 1999). Gölde ve özellikle sazlıklar arasında yapılan kano sporu, önemli rekreasyonel faaliyetlerinden biridir (Şekil 3.5). Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel

Müdürlüğü'ne bağlı Kırklareli Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmede, Mert Gölü'nde üreyen kuşların temmuz ayı başından itibaren gölün iç kısmındaki kollarda konaklamaya başladıkları, bu nedenle kano faaliyetlerinin bu tarihten sonraya alınması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu konu hakkında herhangi bir resmi karar mevcut değildir.

Şekil 3.4 Bulanık Dere (2017)

Şekil 3.5 Mert Gölü'nde kano sporu (2017)

Saka Gölü bir tatlısu gölüdür ve 2 ha yüzey alanına sahiptir. Yavuz Dere, gölü besleyen ana su kaynağıdır. Sedimantasyon, bu göl için oldukça önemlidir (Anonim 2016). Saka Gölü sahili, bahar ve yaz aylarında barındırdığı sedimantasyon ile gelen ağaç kök ve dalları ile, longoz orman ekosistemini yerinde öğreten bir peyzaj yapısına sahiptir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6 Saka Gölü (solda) ve Saka Gölü Longozu ve ardından Saka Gölü ile gelen sedimantasyonun Karadeniz'e dökülmesi (sağda) (2017)

3.1.5 Ekosistem tipleri ve özellikleri

İLOMP, longoz ormanları, bataklıkları, tatlı ve tuzlu su gölleri ve kıyı kumullarını bir arada bulunduran ender ekosistemlerden oluşmaktadır (Anonim 2016).

Milli Park'ta üç farklı ekosistem tipi görülmektedir (Çizelge 3.2).

Çizelge 3.2 Ekosistem tipleri ve alanları

EKOSİSTEM	ALANI (ha)
i. Sulak alan ekosistemi	2509
ii. Kıyı Kumul ekosistemi	135
iii. Yaprak Döken Orman ekosistemi	511
TOPLAM	3155

3.1.5.1 Sulak alan ekosistemi

Longoz ormanları, göller, sazlıklar ve dereler bölgedeki sulak alan ekosistemini oluşturmaktadır. Bölgedeki göl ve derelere ait bilgiler 3.1.4 Hidroloji ve Hidrojeolojik Yapı bölümünde yer almaktadır.

Longoz (Subasar) orman ekosistemi

Istranca Dağları'ndan Karadeniz'e doğru akan dereler Karadeniz'e ulaşamadan göllerde ve bu göllerin bataklık alanlarında sona ermektedir. Önlerindeki kumul nedeniyle denizle bağlantısı kesilen göl ve bataklıklar, ilkbaharda gelen su miktarının artması ile yükselip geriye doğru taşararak düz araziyi doldurmaktadır. Bu taşkın alanlar longoz ormanlarını oluşturmaktadır. Kış ve ilkbahar aylarında tamamen suyla kaplı, yaz ve sonbahar aylarında kısmen suyu çekilen ancak taban su seviyesi yüksek, organik madde bakımından zengin asidik toprak üzerinde gelişmektedirler (Anonim 2016). Subasar ormanlar, Antarktika hariç tüm kıtalarda bulunmaktadır (Hunter 1999).

Karadeniz kıyısında Türkiye-Bulgaristan sınırına yakın olan, güneyinde ve batısında Istranca (Yıldız) Dağları bulunan İğneada Longoz Ormanları, Avrupa'nın en büyük yüzölçümüne sahip longozudur (Anonim 2013a). Bern Sözleşmesi'ne göre tehlike altında bir habitat tipi olarak tanımlanan longoz ormanları, ülkemizin nadir ekosistemlerindendir. Türkiye'de longoz ormanları; biri Marmara Denizi, diğerleri ise Batı Karadeniz kıyılarında olmak üzere toplam yedi alanda bulunmaktadır (Şekil 3.7) (Anonim 2016).

Şekil 3.7 Türkiye'deki longoz ormanları (Anonim 2016)

İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı'nda birbirinden ayrı, üç parça halinde subasar (longoz) ormanlar bulunmaktadır (Çizelge 3.3) (Anonim 2016).

Çizelge 3.3 Longoz ormanları ve alanları

LONGOZ ORMANLARI	**ALANI (ha)**
Erikli Gölü Longozu	555
Mert Gölü Longozu	782
Saka Gölü Longozu	782
TOPLAM	**2119**

Erikli Gölü Longozu: Erikli Gölü ve bu gölün bataklık bölümüne bitişik halde, İğneada beldesinin kuzey ve kuzeydoğusunda, beldeye 1.5-2 km mesafede yer almaktadır (Şekil 3.8).

Şekil 3.8 Erikli Gölü Longozu (2017)

Mert Gölü Longozu: İğneada'nın güneybatısında yer almaktadır. İğneada-Demirköy yolunun güneyinden başlar ve Mert Gölü'nün bittiği yerde son bulmaktadır. Çavuşköprü ve Elmalı Dereleri'nin getirdiği suların Mert Gölü sazlığında yayılması ve taban suyunun yükselmesi sonucunda ortaya çıkmış subasar ormanıdır (Anonim 2016).

Saka Gölü Longozu: İğneada'nın güneyinde, beldeye 6 km mesafede olan bu ormanın genişliği 782 ha'dır. Saka Gölü ve bataklığının batısında ve Bulanık Dere'nin güney kısmında uzanan bu orman sahası genellikle düz ve hafif eğimlidir. Saka Gölü Longozu'nu besleyen en önemli su kaynakları Bulanık Dere ve Yavuz Dere'dir. Milli park içinde yalnızca bu alanda gen koruma alanları mevcuttur (Anonim 2016).

Longoz ormanları ile kumullar arasında büyüklükleri değişen lagün gölleri, iç kısımlardaki orman içi göller ve sazlıkların toplam yüzölçümleri Çizelge 3.4 'de yer almaktadır (Anonim 2016).

Çizelge 3.4 Göl ve sazlıkların toplam alanları (Anonim 2016)

Göller ve sazlıklar	**Alanı (ha)**
Erikli Gölü	7,6
Mert Gölü	41,4
Hamam Gölü	15,7
Pedina Gölü	7,6
Deniz Gölü	4,3
Saka Gölü	2,2
Erikli Sazlığı	42,4
Mert Sazlığı	232,2
Saka Sazlığı	36,5

3.1.5.2 Kıyı kumul ekosistemi

İğneada kıyı kumulları, longoz ormanları ile birlikte Milli Park'ın en hassas ekosistemlerini oluşturmaktadır. Kıyı kumulları hem uzun yıllardır bozulmadan korunabildikleri için, hem de endemik türlere yaşam ortamı sağladıkları için çok önemlidir. Milli Park sınırları içinde kıyı kumulları ikiye ayrılmıştır. İğneada'nın kuzeyinde yer alan kıyı kumulları Erikli Gölü'nün doğu kısmından başlayarak İğneada'ya kadar uzanmaktadır. Güneyinde yer alan kıyı kumulları ise Mert Gölü'nü denize bağlayan kanal bölgesinden başlar ve Saka Gölü güneyine kadar uzanarak devam etmektedir (Şekil 3.9).

Şekil 3.9 Mert Gölü kıyı kumul ekosisteminden Mert Gölü Longozu'na bakış (2017)

3.1.5.3 Yaprak döken orman ekosistemi

Bölgede daha çok Saka Gölü Longozu ve Mert Gölü Longozu arasında kalan alanda yayılış göstermektedirler. Bu ormanlar floristik kompozisyon itibariyle longoz ormanlarına büyük oranda benzerlik göstermektedir. Ancak bu ormanlar daha eğimli arazilerde bulundukları için taban suyu derindedir (Anonim 2016).

Arazi çalışmaları sırasında, yapraklı orman alanının içinden geçen araç yolunun Milli Park sınırını oluşturduğu ancak sınırın her iki tarafında kalan alanların benzer nitelikte olduğu görülmüştür (Şekil 3.10).

3.1.6 Doğal bitki örtüsü ve yaban yaşamı

Çalışma alanı, sulak alan ekosistemi, kıyı kumul ekosistemi ve yaprak döken orman ekosistemlerini barındırmakta bu nedenle birçok bitki ve hayvan türü için yaşam ortamı oluşturmaktadır.

Şekil 3.10 Saka Gölü Longozu'nda Milli Park sınırını oluşturan yol güzergahı (2017)

Doğal bitki örtüsü

İLOMP Avrupa-Sibirya fitocoğrafik bölgesinin öksin alt bölgesi içinde kalmaktadır. GEF II Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi kapsamında, 2003-2004 yılları arasında yapılan flora çalışmaları sonucunda alanda 592 tür ve tür altı seviyede takson belirlenmiştir ve bunların 9 tanesi endemiktir. Ayrıca alanda nadir yayılışlı 12 tür tespit edilmiştir. Endemik ve nadir olmasının yanı sıra küresel ölçekte tehlike altında olan toplam 21 tür mevcuttur (Özyavuz 2008, Anonim 2016).

Milli park içinde, longoz orman ekosistemi ve Karadeniz arasında yer alan uzunluğu yaklaşık 10 km ve derinliği 300 m'yi bulan kıyı kumul ekosisteminde, yaprak döken orman ekosisteminde ve longoz orman ekosisteminde endemik ve nadir türler yer almaktadır (Çizelge 3.5). Aynı zamanda Bern Sözleşmesi Ek Liste 1'de yer alan türler de mevcuttur (Anonim 2013b, Anonim 2016).

Longoz orman ekosisteminde; *Alnus glutinosa* ve *Fraxinus angustifolia* subsp. oxycarpa ve *Quercus robur* gibi ağaç türlerinin yanı sıra *Clematis viticella* ve *Smilax excelsa* gibi tırmanıcı türler ormanın en belirgin özelliğidir. Longoz orman ekosisteminin denize yakın

Çizelge 3.5 İLOMP'taki endemik ve nadir türlerin tehlike sınıfı açısından durumları (Anonim 2016)

Türler	**Endemik/Nadir**	**Tehlike Kategorisi**	**Bulunduğu Ekosistem**
Acer pseudoplatanus	Nadir	VU	Longoz Orman Ekosistemi
Anchusa leptophylla subsp. incana	Endemik	LC	Kıyı Kumul Ekosistemi
Aurinia uechtritziana	Nadir	VU+Bern	Kıyı Kumul Ekosistemi
Centaurea arenaria	Nadir	VU	Kıyı Kumul Ekosistemi
Centaurea kilaea	Endemik	EN+ Bern	Kıyı Kumul Ekosistemi
Crepis macropus	Endemik	LC	Kıyı Kumul Ekosistemi
Crocus biflorus subsp. pulchricolor	Endemik	NT	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Euphorbia amygdaloides var. robbiae	Endemik	NT	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Ferulago humilis	Endemik	LC	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Galanthus nivalis subsp. nivalis	Nadir	VU+Bern	Longoz Orman Ekosistemi
Jurinea kilaea	Nadir	VU	Kıyı Kumul Ekosistemi
Leucojum aestivum	Nadir	VU	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Pancratium maritimum	Nadir	EN + Bern	Kıyı Kumul Ekosistemi
Paronychia argyroloba	Endemik	LC	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Peucedanum obtusifolium	Nadir	VU	Kıyı Kumul Ekosistemi
Pilosella hoppeana subsp. lydia	Endemik	LC	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Polycnemum verrucosum	Nadir	VU	Kıyı Kumul Ekosistemi
Salvia nutans	Nadir	VU	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Silene sangaria	Endemik	VU+ Bern	Kıyı Kumul Ekosistemi
Stachys angustifolia	Nadir	VU	Yaprak Döken Orman Ekosistemi
Trapa natans	Nadir	VU+ Bern	Sulak Alan Ekosistemi

*VU: Duyarlı (Vulnerable), LC: Düşük Riskli (Least Concern) NT: Tehdite Açık (Near Threatened)

bölümü *Phragmites australis* ve *Schoenoplectus* sp. gibi bataklık bitki topluluklarıyla çevrelenmiştir. Çoğunlukla tatlısu göllerinde bulunan bataklık bitki örtüsü Türkiye'de örneğine çok az rastlanan Avrupa-Sibirya tatlısu florası içermesi açısından oldukça önemlidir. Bu bitki örtüsünde yer alan pek çok bitki türü yüksek su kalitesinin göstergesi olarak da kabul edilmektedir. Bu türler: *Cladium mariscus, Euphorbia palustris, Hydrocharis morsus-ranae, Najas marina, Najas minor, Oenanthe aquatica, Oenanthe fistulosa, Potamogeton nodosus, Potamogeton panormitanus, Potamogeton trichoides, Potamogeton crispus, Salvinia natans, Spirodela polyrhiza, Trapa natans* ve *Utricularia australis*'tir (Anonim 2013b).

Yaban yaşamı

İLOMP, Batı Palearktiğin önemli kuş göç yolları üzerinde yer almaktadır. İLOMP'da 2011-2014 yılları arasında yapılan kuş gözlem çalışmalarında 227 kuş türü tespit edilmiştir. Bu kuş türlerinin 122'si alanda üremektedir. IUCN'e (2014) göre, tespit edilen kuş türlerinden *Branta ruficollis* (Sibirya Kazı) EN; *Puffinus yelkouan* (Yelkovan), Pelecanus crispus (Tepeli Pelikan), *Clanga clanga* (Büyük Orman Kartalı) ve *Aquila heliaca* (Şah Kartal) VU; *Aythya nyroca* (Pasbaş Patka), *Milvus milvus* (Kızıl Çaylak), *Circus macrourus* (Bozkır Delicesi), *Clanga pomarina* (Küçük Orman Kartalı), *Limosa limosa* (Çamur Çulluğu), *Numenius arquata* (Kervan Çulluğu), *Coracias garrulus* (Gökuzgun) ve *Ficedula semitorguata* (Alaca Sinekkapan) NT, 214 tür ise LC statüsündedir. Bern Sözleşmesi'ne (1993) göre 56 tür EK-III, 162 tür ise EK-II kategorisindedir (Kaya 2015). Bu türlere ek olarak, Kaya (2015)'da *Haliaeetus albicilla* (Akkuyruklu Kartal), *Picus canus* (Gri Ağaçkakan) ve *Dryocopus martius* (Kara Ağaçkakan) gösterge türler olarak belirlenmiştir (Kaya 2015). Gösterge türler, yaşadıkları habitatta herhangi bir değişiklik olduğunda gecikmeksizin tepki veren türlerden seçilmektedir. Bu nedenle İLOMP'ta üreyen bu türler, peyzaj değişimini izlemek açısından en önemli türlerdir (Mace vd. 2006, Uzun vd. 2012, Kaya 2015).

GEF II projesinde yapılan çalışmalar kapsamında İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı'nda 49 adet memeli türü saptanmıştır. Bu türlerden başlıcaları; *Cervus elaphus*

(Kızıl Geyik), *Capreolus capreolus* (Karaca), *Sus scrofa* (Yaban Domuzu), *Canis lupus* (Kurt), *Vulpes vulpes* (Tilki), *Canis aureus* (Çakal), *Felis silvestris* (Yaban Kedisi) ve *Meles meles*'in (Porsuk) yanı sıra temiz suların göstergesi *Lutra lutra* (Su Samuru) gibi önemli yaban hayvanlarıdır (Özyavuz 2008, Green 2010).

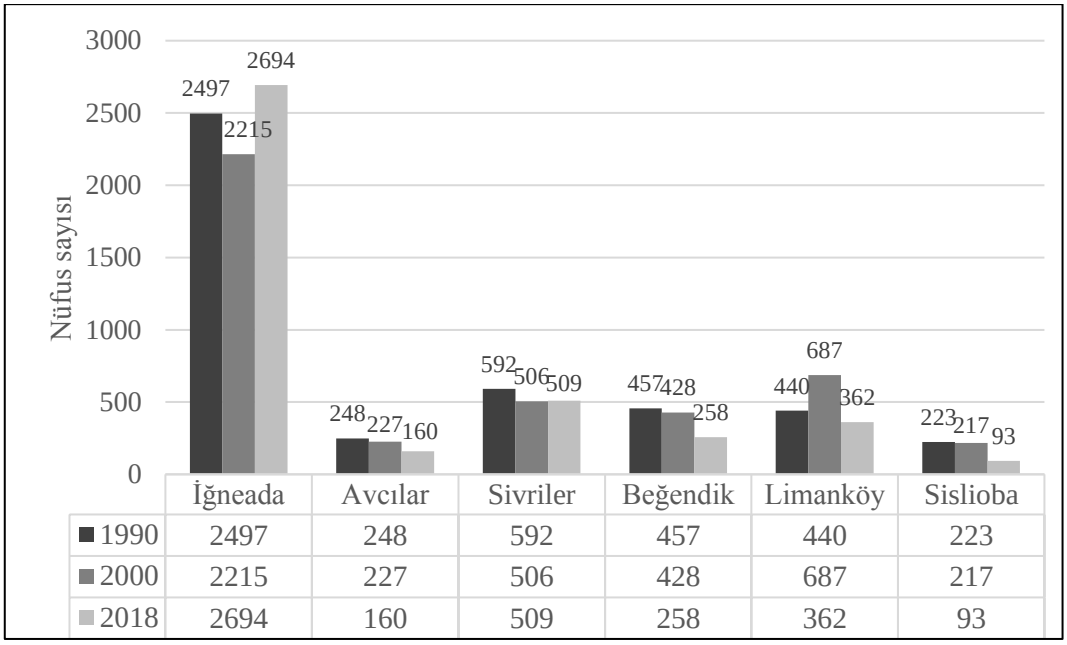
Bölgede bulunan göller balık türleri açısından da zengindir. Özellikle deniz ile bağlantısı olan Mert, Erikli ve Saka Gölleri'nde; üreme, korunma ve beslenme amacıyla denizden tatlı suya veya tatlı sudan denize göç eden balık türleri olduğu için bu lagün gölleri çok önemlidir. Bölgedeki dere ve göllerde yaşayan *Chalcalburnus chalcoides* (Dere Hamsisi), *Syngnathus abaster* (Deniz İğnesi), *Neogobius fluviatilis* (Tatlısu Kayabalığı), *Aspius aspius* (Kurtbalığı), Alburnoides *bipunctatus* (Noktalıinci Balığı), Rhodeus *amarus* (Acıbalık), *Cobitis taenia* (Taşyiyen) ve *Chondrostoma nasus* (Kababurun Balığı) Bern Listesi'nde "Korunması Gereken Türler" kategorisindedir. En fazla balık türünün bulunduğu göller Erikli ve Mert Gölleri'dir (Özyavuz 2008, Green 2010).

Milli Park'ta 310 tür böcek türü tespit edilmiştir ve tür sayısı bakımından en zengin bölge, 123 türle Pedina ve Hamam Gölü arasındaki bölgedir. Bu bölgede orman içi açıklıklarının bulunması böcekler açısından uygun yaşam alanları oluşturmaktadır. IUCN koruma kategorisinde yer alan *Cerambyx cerdo* (Büyük Teke Böceği) ve *Lycaena dispar* (Benekli Bakır Kelebeği) da çalışma alanında yer almaktadır (Özyavuz 2008).

3.1.7 Sosyokültürel yapı

3.1.7.1 Nüfus

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) 1990, 2000 ve 2018 yılları verilerine göre İğneada, Sivriler, Limanköy, Beğendik, Avcılar ve Sislioba'nın nüfus sayıları Şekil 3.11'de verilmiştir. Aynı verilere göre Demirköy ilçesinin nüfusu ise 1990 yılında 12946, 2000 yılında 11407 ve 2018 yılında 9093'tür. Yıllara bağlı olarak nüfus oranı İğneada hariç tüm yerleşim yerlerinde azalma göstermiştir.

Şekil 3.11 Çalışma alanı nüfus dağılımı (Anonim 2018a)

3.1.7.2 Tarihi ve arkeolojik yapı

Çalışma alanı içinde Sislioba Kalesi, Demirköy Fatih Dökümhanesi ve Limanköy Feneri olmak üzere başlıca üç adet tarihi yapı bulunmaktadır. Sislioba Kalesi, Sislioba Köyü'nden 4 km uzaklıkta bulunmaktadır ve kalenin kuzeydoğu surlarının birazı, güneydoğuda burcun bir kısmı ve doğuda surun bir bölümü ayaktadır. Moloz dolgu duvarların cephelerinde, düzgün yontulmuş yerel taş ve beyaz kireç harcı yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Kale kalıntısı korunmadığı için beşeri ve doğal şartlar nedeni ile yok olmaktadır. Ancak mevcut haliyle bölgedeki tüm kaleler içinde günümüze mimari şekli ve formunu en fazla koruyarak ulaşabilen kalelerdendir (Anonim 2018b).

Demirköy Fatih Dökümhanesi, Demirköy ilçe merkezinin 4 km güneydoğusunda bulunan, yaklaşık 10 dönümlük bir alanda yer almaktadır. Osmanlı Dönemi Endüstri Arkeolojisi açısından Türkiye sınırları içinde günümüze ulaşmış en geniş arkeolojik buluntuların yer aldığı bir demir üretim merkezidir. Dökümhane alanı içinde yer alan Mescit yapısının Geleneksel Demir Üretim Tekniklerinin aktarıldığı Endüstri Müzesi olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda yapının rölöve,

restitüsyon, restorasyon projeleri hazırlanarak kurul kararı alınmıştır. 2003 yılından beri devam eden kazı çalışmalarında alanın büyük bir bölümünün kazısı tamamlanmıştır ve kazı çalışmaları üretim alanın olduğu bölümde sürdürülmektedir (Anonim 2018b).

Limanköy Feneri, İğneada beldesine 4 km uzaklıkta bulunan Limanköy'de, denizin 50-60 m yamacında, Karadeniz'in en batısındaki deniz feneridir. Sultan Abdülmecit döneminde, 1866 yılında Fransızlara yaptırılması nedeniyle Fransız Feneri olarak da tanınmaktadır (Anonim 2018b).

Sislioba Kalesi ve Demirköy Fatih Dökümhanesi 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı'dır. Limanköy Feneri'nin ise herhangi bir koruma statüsü bulunmamaktadır (Anonim 2018c).

3.1.8 Sosyoekonomik yapı

Bitkisel ve hayvansal üretim, mantar ve yaprakları/çiçekleri kullanılan bitkiler gibi odun dışı orman ürünleri toplanması, arıcılık, balıkçılık, el sanatları ve yöresel ürünler, ormancılık, turizm ve rekreasyon hizmetleri çalışma alanının başlıca gelir kaynaklarını oluşturmaktadır (Anonim 2016).

İğneada beldesinde ticaret, turizm hizmetleri (özellikle Haziran-Ağustos döneminde) ve balıkçılık ön plana çıkmaktadır. İğneada, sahilindeki 5 yıldızlı otel de dahil olmak üzere mevcut konaklama tesislerinde yaklaşık 375 oda, 902 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca İğneada beldesinin içinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne ait 215 çadırlık 9,8 ha bir Çadırlı Kamp Alanı da bulunmaktadır (Anonim 2016). İğneada, İstanbul'a yakın olması ve İLOMP'a en yakın konaklama yerlerine sahip olması nedeniyle yüksek turizm potansiyeline sahiptir. Bu kapsamda, düzenli olarak İstanbul'dan turlar düzenlenmekte ve İLOMP başta olmak üzere Zindandere Şelalesi, Demirköy Fatih Dökümhanesi gibi doğal ve kültürel peyzaj özelliklerine sahip yerler rehber eşliğinde gezilerek yerel halka gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Köylerde ise vatandaşlar daha çok ormancılık çalışmalarında istihdam edilmekte, tarım ürünleri yetiştirmekte ve ağırlıklı olarak serbest otlatmaya dayalı hayvancılık ile et ve süt ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Mevcut durumda büyükbaş hayvan sayısı en fazla İğneada, sonra Sivriler ve Avcılar gelmektedir. Küçükbaş hayvan sayısı bakımndan ise en fazla Sivriler, sonra İğneada ve Avcılar gelmektedir. Buna karşılık mera alanları yetersiz olup hayvanlar orman içinde otlatılmaktadır. Üretilen et-süt, sebze-meyve ile bir miktar bal genel olarak bölge içinde satılmaktadır. Aynı zamanda, odun dışı orman ürünleri (mantar, tıbbi-aromatik bitkiler vb.), kültür kavakçılığı ve özellikle Sivriler'de çiçek üretiminden bir miktar gelir elde edildiği bilinmektedir (Anonim 2016).

Orman işçiliği, yörede yaşayan kırsal nüfus için en önemli istihdam olanağı ve gelir kaynağıdır. Orman İşletme Müdürlüğü her köyün kendi mülki sınırları içindeki ormanlarda yapılacak işleri, o köyde kurulu Tarım ve Kalkınma Kooperatifine devretmekte ve yapılacak iş kooperatif üyeleri arasında eşit bir şekilde paylaştırılmaktadır. Sivriler'de 239, Avcılar'da 93 ve İğneada'da 623 olmak üzere toplam 955 kişi bu kooperatiflere üyedir. Ormancılık işlerinde işçilik fiyatı Orman Genel Müdürlüğü'nün belirlemiş olduğu birim fiyatlar esas alınarak Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Şefliklerince tayin edilmektedir (Anonim 2016).

3.1.9 Mülkiyet

Milli Park alanındaki arazinin büyük bir bölümü Devlet Ormanı niteliğinde olup göller ve sazlıkları (Mert Gölü sazlık alanı hariç) hazine mülkiyetinde yer almaktadır. Bu alanların yanı sıra az da olsa özel mülkiyete konu ziraat arazileri de alanda yer almaktadır. Mert Gölü sazlık alanı ise "Sınırlı Sorumlu Mert Konut Yapı Kooperatifinin" mülkiyetinde bulunmaktadır (Anonim 2016).

3.1.10 İdari yapı

İdari ve mevzuat bakımından Milli Parklar Yasası çerçevesinde ilan edilmiş olan alanda Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 1. Bölge Müdürlüğü-İstanbul Şube Müdürlüğü ve Kırklareli Şube

Müdürlüğü ile İğneada Milli Parklar Mühendisliği alandan öncelikli olarak sorumlu kuruluşlardır (Anonim 2016).

Milli Park sınırları içinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün yetkisinde Doğal Sit Alanları yer almaktadır (Çizelge 3.6).

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kırklareli Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sırasında, milli parkın yerinden yönetimi konusunda önemli eksiklikler söz konusu olduğu öğrenilmiştir. Müdürlük tarafından, bu sorunun kaynağının sayısal anlamda personel yetersizliği olduğu ve arazide sık sık çalışabilecek biyologlar ve orman mühendislerinin atanması gerektiği belirtilmiştir. Bunlara ek olarak, İLOMP'un coğrafi yapısı nedeniyle korunması zor bir alan olduğu, pek çok yerden giriş yapılmasının mümkün olduğu ve tel örgü uygulamasının da yaban hayatının varlığı nedeniyle uygun olmadığı söylenmiştir. Milli parktaki güvenliğin sağlanması ve biyoçeşitliliğin izlenmesi amacıyla Erikli Gölü'nde iki adet, Mert Gölü'nde dört adet kameranın bulunduğu ve kamera sistemi ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapıldığı öğrenilmiştir (Kamay 2017).

19.07.2012 tarih ve 28358 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik ve bu kapsamda yayınlanan Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar'a göre Doğal sit alanları; Kesin Korunacak Hassas Alanlar, Nitelikli Doğal Koruma Alanları ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları olarak üç kategoriye ayrılmaktadır (Anonim 2019a). Ancak çalışma alanındaki doğal sitlerin yeni kategorilerden hangisine dahil edilecekleri henüz belirlenmemiştir (Anonim 2019d).

Çizelge 3.6 Milli Park'ta yer alan sit alanları (Anonim 2016)

Alanın Adı	Tescil Tarihi	Statüsü
Hamam ve Pedina Gölleri	24.08.1990/759	1. Derece Doğal Sit Alanı
Erikli Gölü	11.07.1991/944	1. Derece Doğal Sit Alanı
Mert Gölü	11.07.1991/944	1. Derece Doğal Sit Alanı
Saka Gölü ve çevresi	11.07.1991/944	1. Derece Doğal Sit Alanı
Erikli Gölü-deniz arası (702-703-704 no'lu parseller)	24.01.1994/1683	2. Derece Doğal Sit Alanı
Mert Gölü 1. Derece Doğal Sit Alanına giren İğneada Beldesi imar planı içinde kalan parseller	24.01.1994/1683	3. Derece Doğal Sit Alanı

3.1.11 Yasal durum

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu milli parkın yönetimine yönelik en önemli yasal dayanağı oluşturmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler (Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES), Bern Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Kuşların Himayesine Dair Milletlerarası Sözleşme, Habitat ve Kuş Direktifleri) biyolojik çeşitliliğin korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimine yönelik hukuksal mevzuatı oluşturmaktadır (Anonim 2016).

3.1.12 Doğal ve kültürel kaynaklar açısından karşılaşılan sorunlar

Milli Park'ın doğal ve kültürel bütünlüğünü tehdit eden sorunlar aşağıda sıralanmıştır:

- İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresinin Saka Gölünü besleyen Yavuzdere Nehrinden su çekmek için Orman Genel Müdürlüğünden izni bulunmaktadır.

Ancak henüz bu izin kullanılmamıştır. Bu izne bağlı olarak su alımı başlarsa bu durum lagün sisteminin kaybıyla sonuçlanabilecektir (Anonim 2016).

- Demirköy'ün ve İğneada'nın kanalizasyon ve atıkları Erikli ve Mert Göllerine ve onları besleyen derelere boşaltılmaktadır. Bu nedenle bu iki göl, Trofik Durum İndeksi (TSI)'ne göre hiperötrofik yani "besin değeri en yüksek olan" olarak sınıflandırılmıştır (Anonim 2016, Akyüz 2016). Erikli Gölü'ne yakın arıtma tesisi olmasına rağmen tesis kullanılmamaktadır. Böyle devam ettiği takdirde Mert ve Erikli Gölleri kuruyacak aynı zamanda bu durum Milli Park statüsünü, nadir ekosistemleri ve İğneada'nın turizmini etkileyecektir.
- Çalışma alanında yapılan yol ve ormancılık faaliyetlerinin neden olduğu erozyon ve sedimantasyon hidrolojik çeşitliliğe karşı önemli bir tehdittir.
- Arazi çalışmaları sırasında Milli Park'a yakın köylerde mera alanları yetersiz olduğu için hayvanların orman içinde otlatıldığı görülmüştür (Şekil 3.12). Hayvanlar yazları serbest bırakıldığında civardaki göllere, oradan da sahildeki kumullara inmektedir. Bu durum, subasar dişbudak ormanlarının gençleşmesini engellemekte ve kırılgan kumul vejetasyonu ile buradaki nadir bitki türlerinin tahrip olmasına yol açmaktadır. Göl içine ve yakın çevreye bırakılan yoğun hayvan dışkısı, göl suyunun azaldığı dönemlerde oksijen azlığına ve bunun sonucunda ötrofikasyona sebep olmaktadır. Serbest otlatmaya ilişkin sorunlar daha yoğun olarak Sivriler ve İğneada'da yaşanmaktadır.
- Arazi çalışması sürecinde, İğneada'da bulunan İğneada Resort Otel'in plajında milli parktaki yaban hayatını rahatsız edecek seviyede yüksek sesli müzik yayını yapıldığı gözlenmiştir. Aynı zamanda otel bünyesinde düzenlenen kano turlarında Mert Gölü'nün kuş ve balık yuvalama alanlarına girildiği ve bu konuda Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yeterli denetim yapılmadığı öğrenilmiştir.

Şekil 3.12 Milli Park sahası içinde yapılan otlatma (2017)

Bölgeye yönelik projeler

Milli Park alanı içinde ve/veya çevresini olumsuz etkileyebilecek yatırım projeleri olan kamu ve özel kuruluşların talepleri aşağıda yer almaktadır (Anonim 2016, San 2017):

- Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'nün Erikli Gölü'nün batısında sazlık ve çayırlık alan üzerinde spor federasyonlarının ve spor kulüplerinin kullanacağı, İğneada Beldesi ve Demirköy İlçe Halkı'nında yararlanacağı bir sporcu kamp eğitim merkezi ve spor salonu yapılması yönündeki talebi,
- Tarım ve Orman Bakanlığı'nın bölgedeki göl ve derelerde amatör balıkçılık yapılmasına izin verilmesi yönündeki talebi,
- Trakya Bölgesi'nin önümüzdeki yıllarda içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşılamak için Bulanık Dere üzerinde Demirköy Barajı'nın yapımının planlanması,

- Demirköy Barajı'nın ileride yapılabilecek bakım, onarım ve temizlik çalışmalarında kullanılmak üzere Bulanık Dere'nin uygun bir sahilinde asgari 5 m genişlikte devamlılığı olan bir yol şeridinin ayrılması talebi.

Aynı zamanda, medyada yer alan bazı projeler aşağıda belirtilmiştir:

- Hürriyet Gazetesi'nde http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/enerji-bakani-3-nukleer-santral-igneadaya-planlaniyor-30309135 adresinde yayınlanan ve 05.05.2018 tarihinde erişim sağlanan Türkiye'de 3. Nükleer Santralin İğneada'ya kurulması planlandığı haberi,
- Edirne Yenigün Gazetesi'nde http://www.edirneyenigun.com/haber/13927/kiyikoyde-santral-tehlikesi adresinde yayınlanan ve 05.05.2018 tarihinde erişim sağlanan İLOMP'un güneyinde yer alan, Kırklareli'ne bağlı Kıyıköy'de termik santral kurulması planlandığı haberi.
- Radikal Gazetesi'nde http://www.radikal.com.tr/cevre/igneadaya-cimento-limani-1325610/ adresinde yayınlanan ve 05.05.2018 tarihinde erişim sağlanan İğneada'ya kurulması planlanan çimento limanı haberi.
- Haberler.com web sayfasında https://www.haberler.com/begendik-koyu-halkindan-termik-santral-tepkisi-4057438-haberi/ adresinde yayınlanan ve 05.05.2018 tarihinde erişim sağlanan Beğendik Köyü'ne yapılması planlanan Trakya Entegre Termik Santral Projesi haberi.

3.2 Yöntem

Bu araştırma; literatürün okunduğu hazırlık, ilgi gruplarının belirlenmesi, çalışma alanı tanıma gezisi, KCBS'nin hazırlanması, anketin uygulanması, elde edilen verilerin işlenmesi

ile sonuçların yorumlanması aşamaları olmak üzere toplam yedi aşamadan oluşmaktadır. Araştırma süresince izlenen yönteme ilişkin akış şeması Şekil 3.13'de verilmiştir.

3.2.1 Hazırlık Aşaması

Hazırlık aşamasında; peyzaj değeri, İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı, KCBS, korunan alan temelinde milli parklar ve korunan alanlarda katılımcılık kavramları ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır.

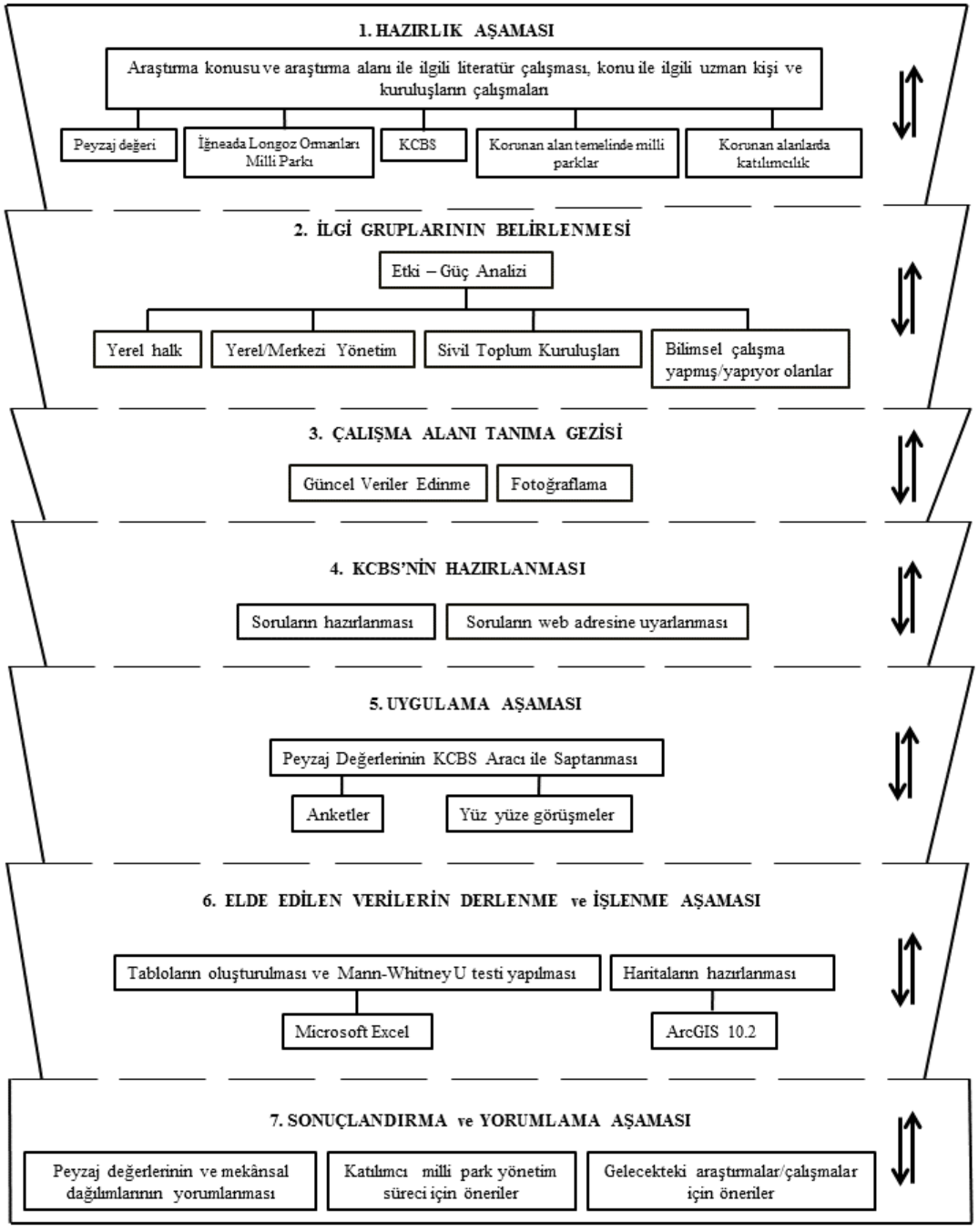
Çalışma alanı hakkında ön bilgi edinebilmek için Tarım ve Orman Bakanlığı-Kırklareli Şube Müdürlüğü, İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Ziyaretçi Merkezi, İğneada Belediyesi, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü, İğneada Orman İşletme Şefliği, Kırklareli'de bulunan Doğaya Dönüş ve Istranca Ekolojik Yaşam Derneği, İğneada Ekoloji Kolektifi, Doğal Yaşamı Koruma Vakfı (DAYKO), İğneada'nın yerel halkı, turist rehberleri ve muhtarlar ile görüşülmüştür. Bu kapsamda alanı tanımak için hangi bölgelerin gezilmesi gerektiği, hangi bölgelerde anket yapmanın uygun olduğu gibi konular hakkında ön çalışma yapılmıştır.

3.2.2 İlgi gruplarının belirlenmesi

İlgi gruplarını seçerken "Yerel toplulukta kim aktif rol oynuyor? Yerelde ne olduğuyla kim ilgileniyor? Yerel düzeydeki yönetim kararlarından kim etkileniyor?" sorularının cevapları aranmıştır. Bu kapsamda Johnson ve Scholes'den (1999) faydalanılarak Etki-Güç Analizi yapılmıştır.

Etki-Güç Analizi kapsamında (Şekil 3.14) aşağıdaki seçenekler değerlendirilerek anket yapılacak ilgi grupları konusunda çalışma yapılmıştır;

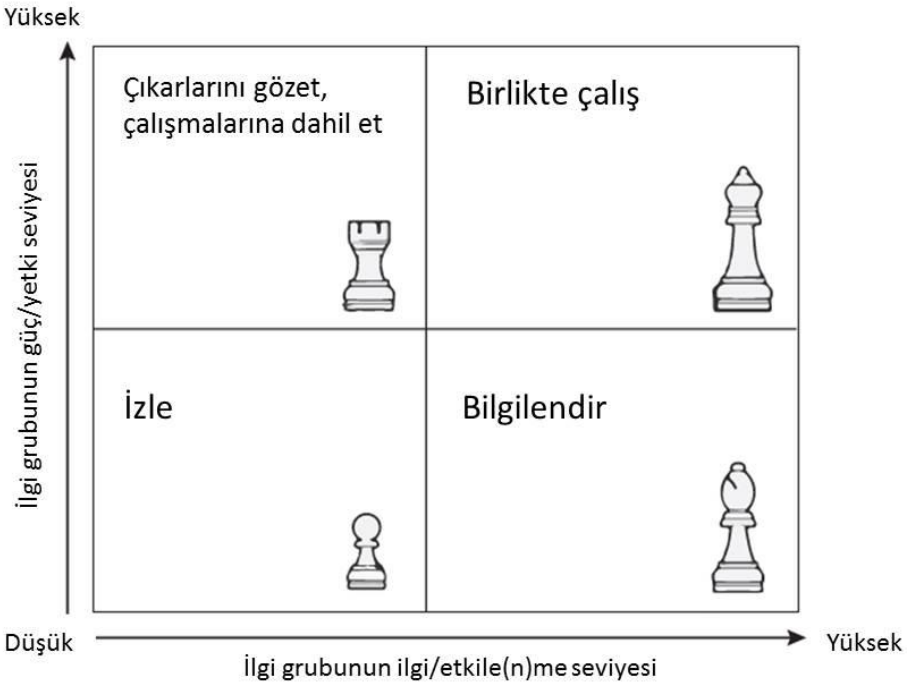
- Yüksek güç/yetki, yüksek ilgi/etkile(n)me: Birlikte çalışılarak aktif katılımlarının sağlanması gereken gruptur.
- Yüksek güç/yetki, düşük ilgi/etkile(n)me: Görüşlerinin dikkate alınarak bilgilendirilmesi ve memnun edilmesi gereken gruptur. Aksi takdirde sürece engel olma ihtimalleri vardır.

Şekil 3.13 Çalışma yöntemi akış şeması

- Düşük güç/yetki, yüksek ilgi/etkile(n)me: Sık sık bilgilendirilmesi gereken, tüm sürece hakim olan ve süreçte size en çok veri sağlayacak gruptur.

- Düşük güç/yetki, düşük ilgi/etkile(n)me: Yalnızca izlenmesi yeterli olan gruptur.

Şekil 3.14 Etki-Güç matrisi (Johnson ve Scholes 1999'dan geliştirilerek oluşturulmuştur)

3.2.3 Çalışma alanı tanıma gezisi

İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı'na çalışma ziyareti düzenlemeden önce Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Mülga) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden tanıma gezisi yapılabilmesi için izin alınmıştır. Çalışma alanı tanıma gezisi kapsamında doğaya hiçbir zarar vermeden el tipi GPS cihazı ile gezilerek rotalar kayıt edilmiş ve fotoğraflar çekilerek alanı tanıma çalışması yapılmıştır. Milli Park'ın yüz ölçümü çok fazla olduğu ve alana ilk kez gidildiği için rehber eşliğinde gezilmiştir. Gerçekleştirilen arazi çalışmalarının tarih, yer ve gerçekleştirilme amaçları Çizelge 3.7'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.7 Arazi çalışmalarının tarih, yer ve gerçekleştirilme amaçları

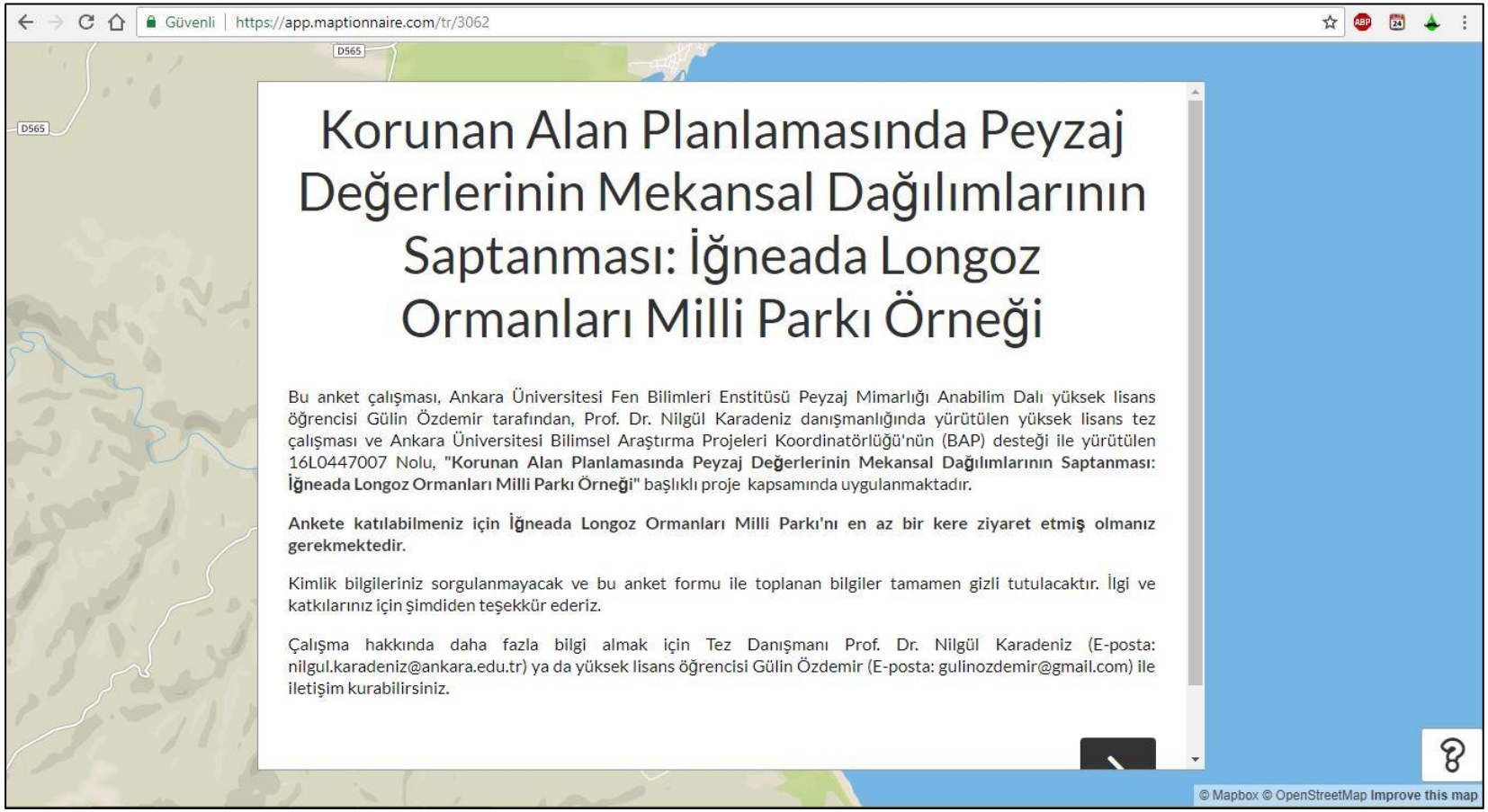
Arazi çalışması		
Tarih	**Gidilen yer**	**Amacı**
7 Nisan 2017	Kırklareli İli Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü, DAYKO Vakfı, Doğaya Dönüş Derneği ve Istranca Ekolojik Yaşam Derneği	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak
8 Nisan 2017	İğneada, İğneada Plajı, İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Ziyaretçi Merkezi, Demirköy Fatih Dökümhanesi, Demirköy ve Sivriler	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Tarihi alanlar ve sosyal yapının incelenmesi
9 Nisan 2017	Panayır İskelesi, Saka Gölü, Saka Gölü Longozu, Fidanlık, Hamam Gölü, Pedina Gölü, Mert Gölü, Mert Gölü Longozu, Erikli Gölü, Erikli Gölü Longozu ve İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi	Sulak alan, kıyı kumul ve yaprak döken orman ekosistemlerinin incelenmesi
23 Temmuz 2017	İğneada	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Anketin uygulanması
24 Temmuz 2017	Deniz Gölü, Bulanık Dere	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Sulak alan ekosisteminin incelenmesi Anketin uygulanması
25 Temmuz 2017	Limanköy, İğneada Limanı, Limanköy Feneri	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Anketin uygulanması
26 Temmuz 2017	Sislioba Köyü	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Anketin uygulanması
27 Temmuz 2017	Beğendik, Beğendik İskele, Beğendik sınır bölgesi	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Anketin uygulanması
28 Temmuz 2017	İğneada	İlgi grupları ile tanışmak ve bilgi almak Anketin uygulanması

3.2.4 KCBS'nin hazırlanması

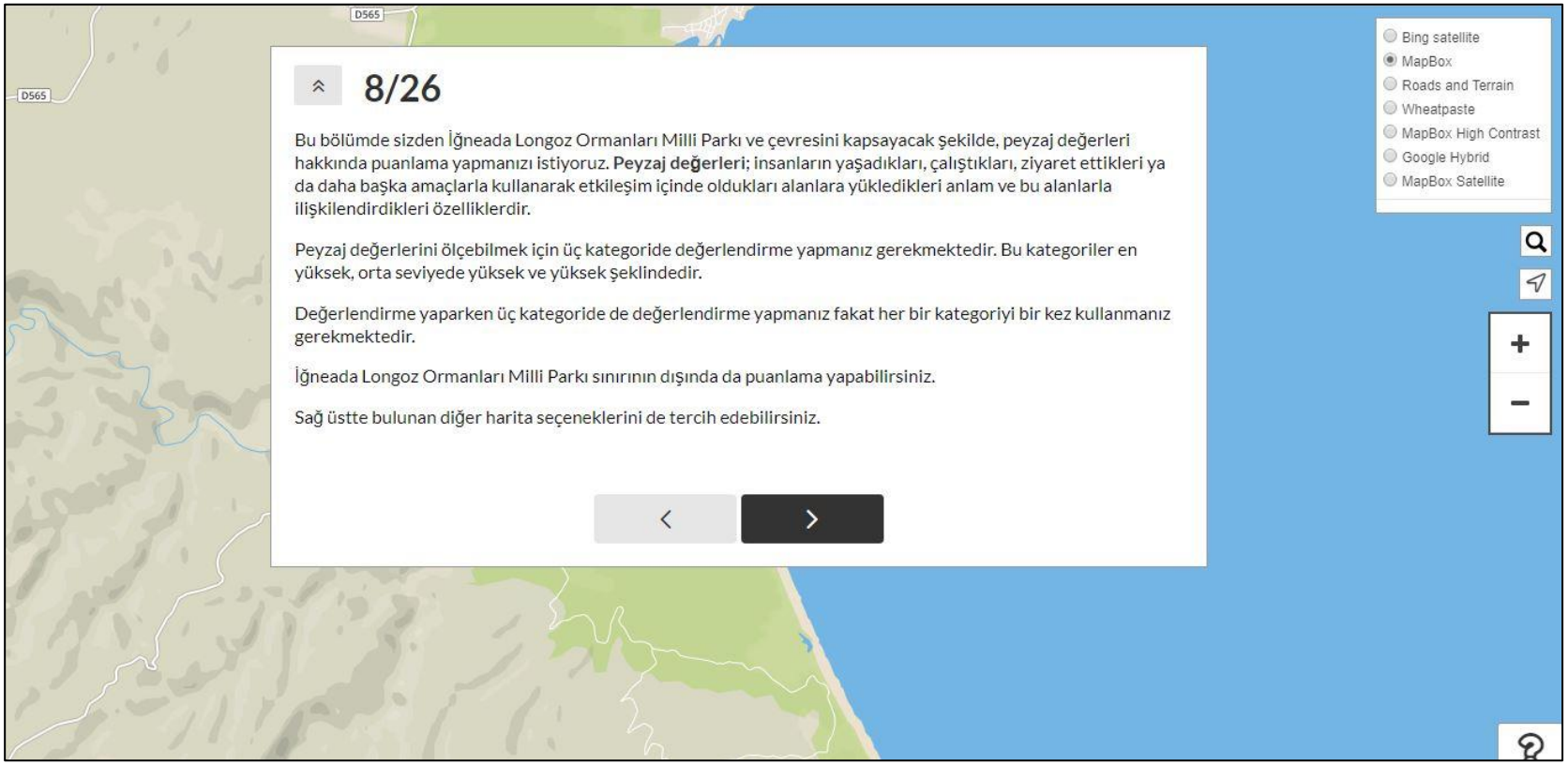
KCBS aracı, www.maptionnaire.com sitesi üzerinden hazırlanmıştır.

Bu kapsamda;

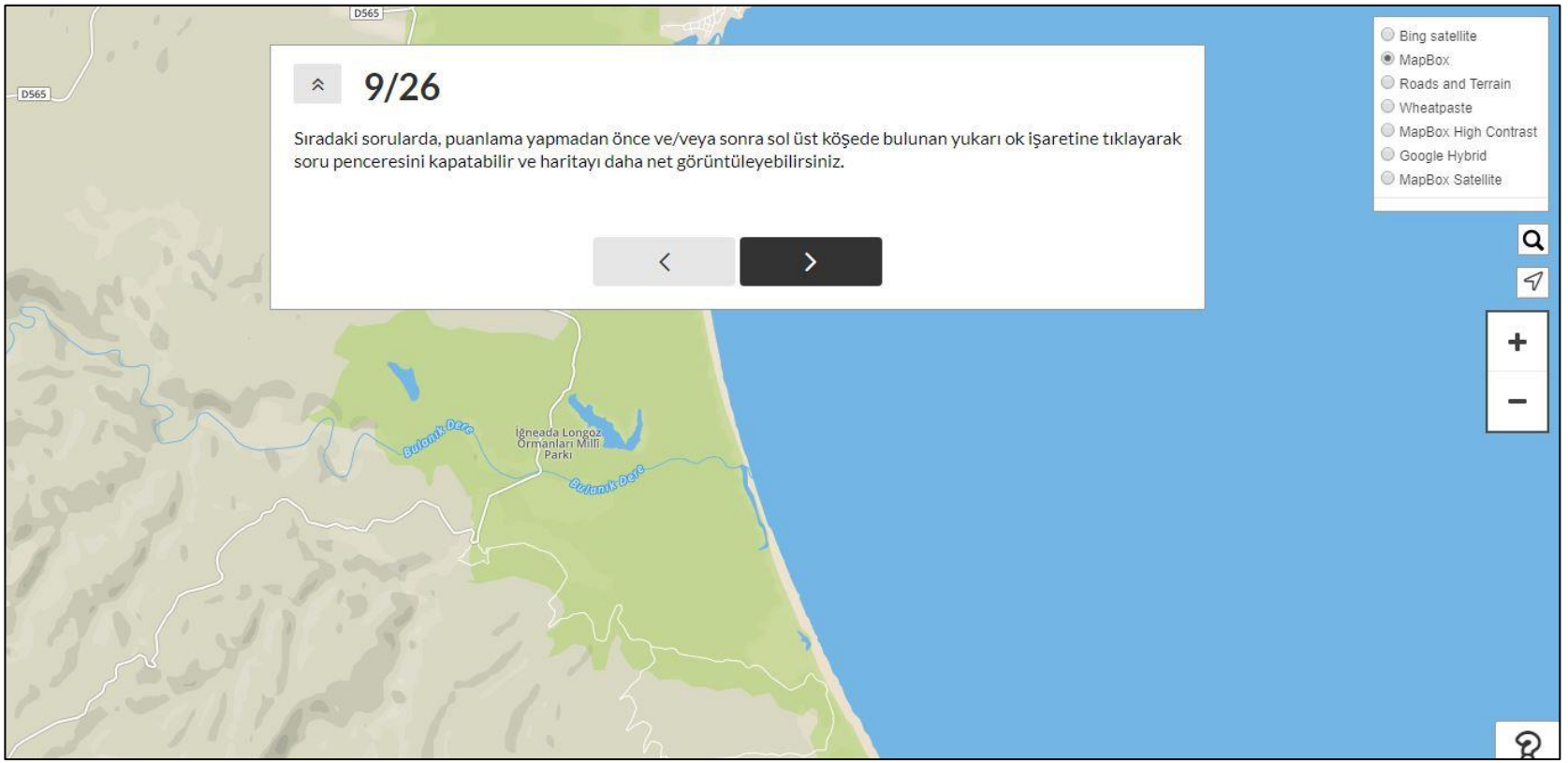
- Açılış sayfasında, anketin içeriği, hangi kapsamda uygulandığı ve iletişim bilgileri yer almaktadır (Şekil 3.15)
- Daha sonra katılımcılara EK 1'de yer alan 8 adet, bireyi ve alanla ilişkisini tanımaya dair anket soruları sorulmuştur.
- Ardından katılımcılara peyzaj değerlerini puanlayacakları mekânsal soruları yanıtlayabilmeleri için gerekli ön bilgiler verilmiştir (Sekil 3.16, Şekil 3.17). Bu bilgilerin ardından, katılımcıların peyzaj değerlerini puanlayacakları sorular eklenmiştir (Şekil 3.18).

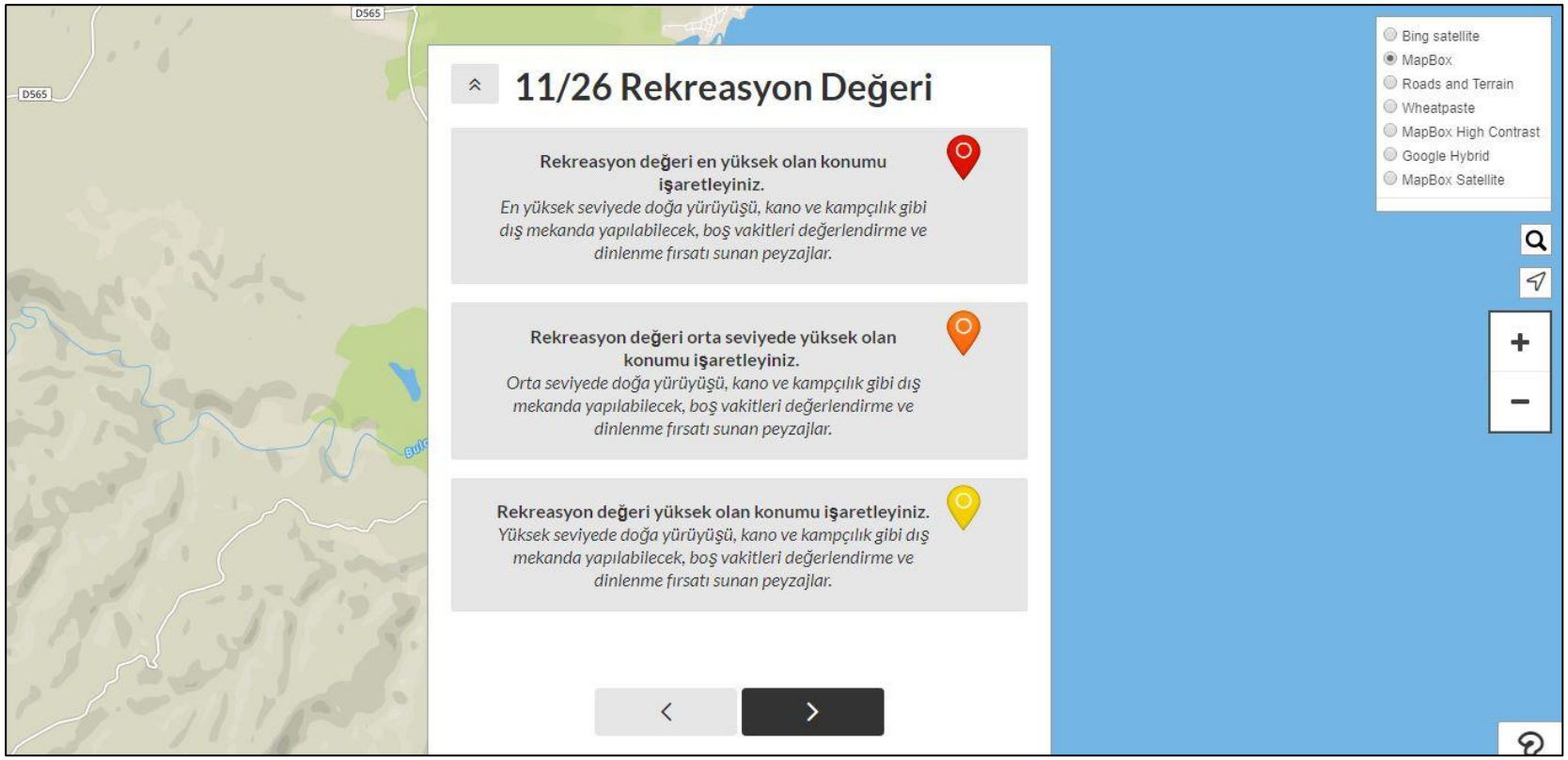
Şekil 3.15 KCBS aracı açılış sayfası

Şekil 3.16 KCBS aracında peyzaj değeri puanlaması için ön bilgilendirme sayfası

Şekil 3.17 KCBS aracında harita kullanımı için ön bilgilendirme sayfası

Şekil 3.18 KCBS aracında peyzaj değeri puanlama sayfası örneği

- Katılımcılar bu soruları yanıtlarken, sağ üst tarafta bulunan harita veya uydu görüntülerinden istediklerini seçebilmektedir (Şekil 3.19). Katılımcılar aynı zamanda uydu görüntüsü veya haritayı imleç yardımıyla yakınlaştırarak yüksek çözünürlükte görüntüleyebilir ve puan vermek istediği alanı daha detaylı gözlemleyebilmektedir.

Şekil 3.19 KCBS aracında uydu görüntüsünün seçilmesi

- Daha sonra, katılımcılara eklemek istedikleri başka peyzaj değeri olup olmadığı ve bu değerin hangi bölgelerde en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olduğu sorulmuştur.

- Son olarak, korunan alan yönetim planlamasında halkın katılımının nasıl olması gerektiği ile ilgili anket sorusu sorulmuştur.

3.2.5 Uygulama aşaması

Bu aşamada, Brown ve Raymond'un (2007) belirttiği on iki farklı peyzaj değeri, çalışma alanının farklı ilgi grupları tarafından KCBS aracı ile saptanmıştır. Katılımcıların puan verdikleri peyzaj değerleri aşağıdaki gibidir:

• Manzara/Estetik değeri

• Rekreasyon değeri

• Biyoçeşitlilik değeri

• Yaşam sağlama değeri

• Ekonomik değeri

• Öğretici değer

• Tarihi (Miras) değeri

• Gelecek değeri

• Manevi değeri

• İyileştirici (Terapötik) değeri

• Varoluş değeri

• Yaban hayatı değeri

KCBS aracına erişim internet üzerinden www.maptionnaire.com/3062 adresinden sağlanmıştır (Lisans süresi bittiği için belirtilen adres artık aktif değildir).

Ancak,

- KCBS aracının katılımcılar tarafından nasıl algılandığını gözlemlemek,
- Olası hatalı uygulamaları önlemek ve
- KCBS aracının uygulanabilirliğini denemek için

KCBS aracının uygulaması ilgi gruplarıyla birlikte gerçekleştirilmiştir. KCBS aracı yardımıyla yapılan anketler ve yüz yüze görüşmeler için öncelikle ilgili kamu kurum ve kuruluşları ziyaret edilmiştir. Bunlar; Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Kırklareli Şube Müdürlüğü, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü, İğneada Orman İşletme Şefliği ve İğneada Belediyesi'dir. Daha sonra; Kırklareli, İğneada, Demirköy, Limanköy, Beğendik ve Sislioba ziyaret edilerek diğer ilgi grupları olan yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarıyla (Doğaya Dönüş Derneği, Istranca Ekolojik Yaşam Derneği ve İğneada Ekoloji Kolektifi) görüşmeler yapılmıştır. Anket çalışması katılımcılara bireysel olarak yüz yüze yaklaşık 30-45 dakika süreyle uygulanmıştır. Diğer ilgi

grubu olan İLOMP ve çevresinde bilimsel çalışma yapıyor/yapmış olanların anket yanıtları internet üzerinden alınmıştır.

Anket formu üç farklı bölümden oluşmaktadır:

i. Bireylerin alanla ilişkisini tanımaya yönelik sorular (EK 1).

Bireysel sorular; cinsiyet, yaş aralığı ve eğitim durumu verilerini öğrenmeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

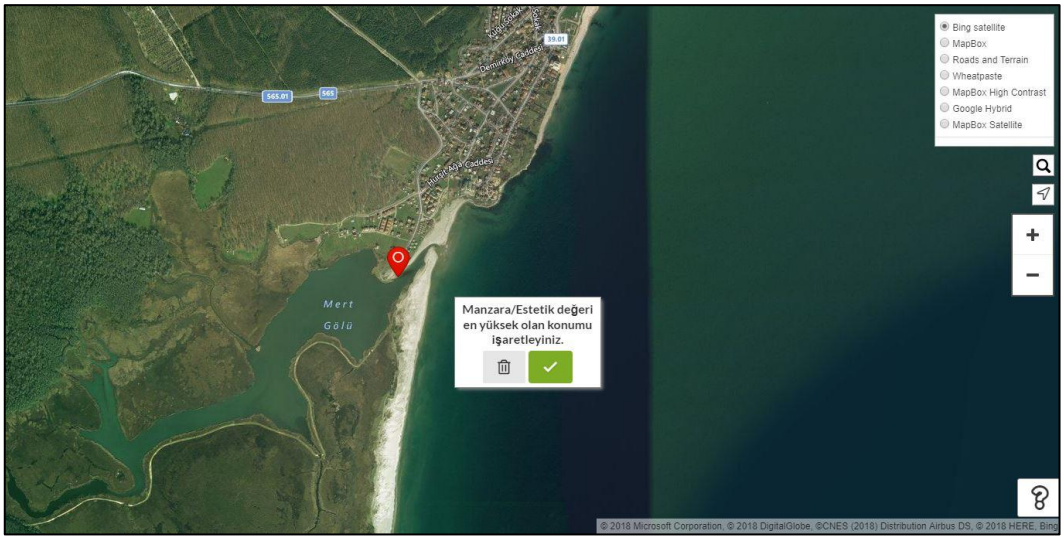
Bireyin alanla ilişkisini tanımaya dair sorular; ikamet ettiği yer, dahil olduğu ilgi grubu, ikamet ettiği yerde kaç senedir yaşadığı, İLOMP'u ziyaret etme sıklığı ve İLOMP'u daha çok hangi mevsim/mevsimlerde ziyaret ettiğini öğrenmeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

ii. Peyzaj değerlerinin puanlandığı mekânsal sorular.

Brown ve Raymond'a (2007) göre kabul edilen on iki farklı peyzaj değerinin teker teker hangi noktalarda en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek oldukları sorularak anket katılımcılarının harita üzerinde işaretleme yapması istenmiştir (Şekil 3.20) Daha sonra eklemek istedikleri başka peyzaj değeri olup olmadığı, eğer varsa bu peyzaj değerinin en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olduğu yerleri puanlaması istenmiştir.

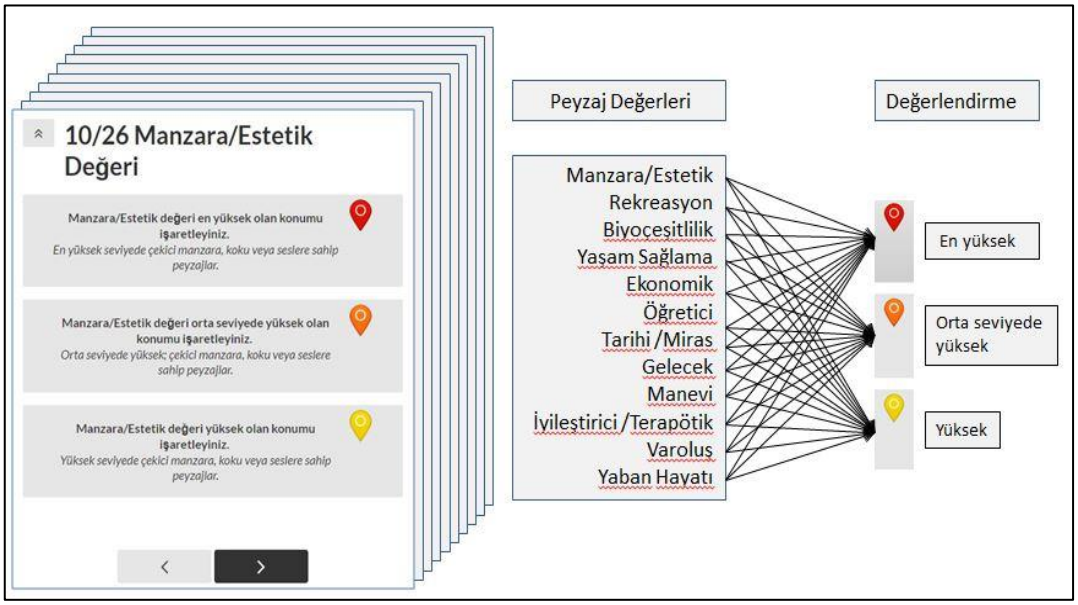
İlgi gruplarının;

- İLOMP sınırları içinde ve/veya dışında puanlama yapabilecekleri,
- Peyzaj değerlerinin her birini üç kategoride değerlendirmeleri,
- Bu kategorilerin en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek şeklinde oldukları,
- Değerlendirme yaparken üç kategoride de değerlendirme yapmalarını fakat her bir kategoriyi bir kez kullanmaları gerektiği belirtilmiştir.

Şekil 3.20 KCBS aracı yardımıyla ilgi grubuna göre peyzaj değerinin en yüksek olduğu alanın işaretlenmesi örneği

Peyzaj değerlerine puan verme süreci Şekil 3.21'de gösterilmektedir.

Şekil 3.21 Peyzaj değerlerinin puanlanma yöntemi ve kapsamı

iii. Farklı ilgi gruplarının, korunan alan yönetim planlamasında halkın katılımı ile ilgili düşüncesini ölçen soru (Ek 2)

Bu soru ile farklı ilgi gruplarının korunan alan planlamasında halkın katılımının

merkezi/yerel yönetimlerle beraber aktif rol alması, yalnızca fikir verme aşamasında katılım sağlaması veya planlama kararlarından yalnızca haberdar olmak amacıyla katılım sağlaması yöntemlerinden hangisini doğru bulduğu sorgulanmıştır.

Ankete katılması gereken en az katılımcı sayısının hesaplanması

Çalışma kapsamında; Yerel/Merkezi Yönetim, yerel halk, bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşlarından katılımcıların çalışma alanındaki bölgelere verdikleri peyzaj değerlerinde anlamlı bir farklılık ya da benzerlik olup olmadığını anlamak için Mann Whitney-U testi yani iki aritmetik ortalama arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi yöntemi uygulanmıştır. Mann Whitney-U testi sonucunun güvenilir olabilmesi için, ankete katılması gereken en az katılımcı sayısının hesaplanması gerekmektedir. Bu sayıyı bulmak amacıyla Basit Lojistik Regresyon Modeli kullanılmıştır (Hsieh vd. 1998).

Basit Lojistik Regresyon Modeli (Hsieh vd. 1998):

$$n = \{Z_{1-\alpha/2}\,[P(1-P/B]^{1/2} + Z_{1-\beta}[P1(1-P1) + P2(1-P2)(1-B)/B]^{1/2}\}^2/[(P1-P2)^2(1-B)]$$

n: Örneklem büyüklüğü

α: 0.05 (güven seviyesi 0.95) için Z(1-alpha/2) = 1.96

β: 0.20 (testin gücü 0.80) için Z(1-beta) = 0.84

$P1$: x=1'deki olayın evet olma oranı

$P2$: x=0'daki olayın evet olma oranı

B: Populasyondaki x=1 olma oranı

Mann Whitney-U testinin yapılma amacı, farklı ilgi gruplarının çalışma alanındaki konumlara verdikleri peyzaj değerlerinde anlamlı bir farklılık ya da benzerlik olup olmadığını anlamak olduğu için;

- $P1$ değeri: Yerel halkın milli park sınırı dışındaki konumlara peyzaj değeri

atama oranı,

- *P*2 değeri: Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanların milli park sınırı dışındaki konumlara peyzaj değeri atama oranı,

olarak tanımlanmıştır ve *P*1 değeri 0.35, *P*2 değeri 0.10 olarak belirlenmiştir.

- *B* değeri ise: Populasyonun yerel halk olma oranı olarak tanımlanmıştır ve 0.60 olarak belirlenmiştir.

Bu değerler sonucunda örneklem büyüklüğü (n) 86 kişi olarak hesaplanmıştır. Ancak çalışma sürecinde daha çok kişiye erişme imkânı sağlandığı için 100 kişi ile anket yapılmıştır.

3.2.6 Elde edilen verilerin derlenme ve işlenme aşaması

3.2.6.1 Bireyi ve bireyin alanla ilişkisini tanımaya dair çoktan seçmeli soruların değerlendirilmesi

Anket çalışmasına katılan bireylere sorulan çoktan seçmeli sorular Microsoft Excel tablosuna aktarılmış ve görselleştirilmiştir.

3.2.6.2 Peyzaj değerleri analizi ve haritalandırılması

Anket çalışmasına katılan ilgi gruplarına ait bireylerin 12 adet peyzaj değeri için çok yüksek, orta seviyede yüksek veya yüksek olarak değer verdikleri noktalar X ve Y koordinatları olarak KCBS aracından Microsoft Excel tablosu halinde alınmıştır.

Peyzaj değerleri analizi

- Öncelikle tüm ilgi grupları tarafından puanlanan her noktanın dahil olduğu bölge isimleri belirlenmiştir.
- Daha sonra, tüm ilgi gruplarının her bölge için en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak 12 adet peyzaj değeri için atadıkları toplam kişi sayıları tablolaştırılmıştır.
- Her bölgenin ilgi grupları tarafından 12 peyzaj değeri için verilen puanlarını

hesaplayabilmek için aşağıdaki formül uygulanmıştır (Yılmaz 2018):

3x+2y+z= A

A: Bir bölgenin, bir ilgi grubu tarafından bir peyzaj değeri için aldığı toplam puan

x: En yüksek peyzaj değeri olarak puan veren kişi sayısı

y: Orta seviyede yüksek peyzaj değeri olarak puan veren kişi sayısı

z: Yüksek seviyede peyzaj değeri olarak puan veren kişi sayısı

- Her ilgi grubu için ayrı ayrı, toplam 4 adet her bölge için 12 adet peyzaj değerinin aldığı toplam puanlar 3x+2y+z formülüne göre tablolaştırılmıştır.
- Oluşturulan bu tablolarda 12 adet peyzaj değerinin en yüksek olduğu 3 bölge işaretlenmiştir.
- 4 ilgi grubu için farklılıklar ve benzerlikler bu tabloya göre yorumlanmıştır.
- Daha sonra her ilgi grubunun, bölgeler için verdikleri tüm peyzaj değerleri toplanmıştır. Mann-Whitney U testi uygulanarak ilgi gruplarının verdikleri puanların birbirleriyle uyumlu olup olmadığı analiz edilmiştir.

Haritalandırma

Anket çalışmasına katılan ilgi gruplarına ait bireylerin 12 adet peyzaj değeri için çok yüksek, orta seviyede yüksek veya yüksek olarak değer verdikleri noktaları içeren X ve Y koordinatları ArcGIS 10.2 programına aktarılarak aşağıdaki haritalar oluşturulmuştur:

- Peyzaj değerine sahip konumlar haritası
- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar
- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek olarak belirlenen konumlar
- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri orta seviyede yüksek olarak

belirlenen konumlar

- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri yüksek olarak belirlenen konumlar
- Yerel halk tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar
- Yerel/Merkezi yönetim tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar
- Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar
  Sivil Toplum Kuruluşları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

3.2.7 Sonuçlandırma ve yorumlama aşaması

Peyzaj değerlerinin ve mekânsal dağılımlarının yorumlanması, katılımcı milli park yönetim süreci için öneriler ve gelecekteki araştırmalar/ çalışmalar için öneriler "Sonuçlandırma ve Yorumlama Aşaması" bölümünde yapılmıştır.

4. ANALİZ ve BULGULAR

4.1 Etki-Güç Analizi

Johnson ve Scholes'den (1999) faydalanılarak yapılan Etki-Güç Analizi sonucunda ilgi grupları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (Şekil 4.1):

- Yüksek güç/yetki, yüksek ilgi/etkile(n)me: Doğa Koruma ve Milli Parklar (DKMP) Genel Müdürlüğü, DKMP 1. Bölge Müdürlüğü ve DKMP Kırklareli Şube Müdürlüğü,
- Yüksek güç/yetki, düşük ilgi/etkile(n)me: Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü, İğneada Orman İşletme Şefliği, İğneada Belediyesi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ve İSKİ,
- Düşük güç/yetki, yüksek ilgi/etkile(n)me: İLOMP ile ilgili çalışan Sivil Toplum Kuruluşları ve İLOMP çevresinde ikamet eden yerel halk,
- Düşük güç/yetki, düşük ilgi/etkile(n)me: İLOMP ve çevresinde bilimsel çalışma yapıyor/yapmış olanlar ve turistler.

Bu kapsamda, Yerel/Merkezi Yönetim'den Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Kırklareli Şube Müdürlüğü, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü, İğneada Belediyesi, İğneada Orman İşletme Şefliği ile görüşülmüştür.

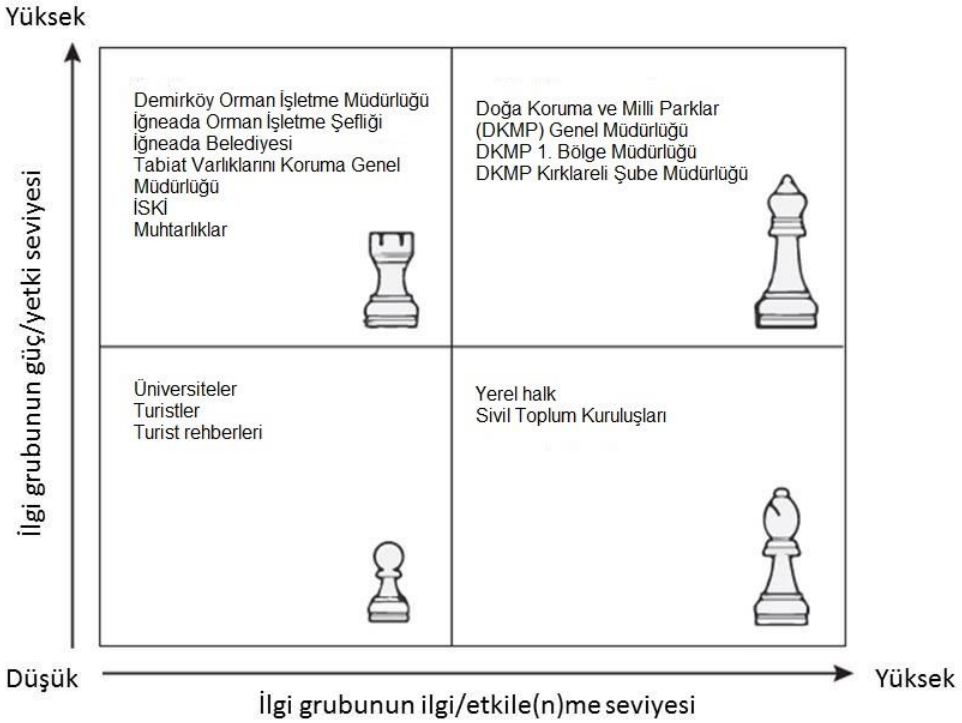
Sivil toplum kuruluşlarından Peyzaj Araştırmaları Derneği, Kırklareli'de bulunan Doğaya Dönüş Derneği ve Istranca Ekolojik Yaşam Derneği ve Demirköy'de bulunan DAYKO Vakfı ile görüşülmüştür.

İLOMP ve çevresinde bilimsel çalışma yapmış olanlar ile e-posta ve sosyal medya aracılığıyla iletişime geçilmiştir.

İLOMP çevresinde yer alan ve Milli Park ile en yakın ilişki içinde olan Demirköy ilçesi, İğneada beldesi, Limanköy köyü, Sislioba köyü ve Beğendik köyü ziyaret

edilerek yerel halk, tur rehberleri ve muhtarlarla görüşülmüştür.

Arazi çalışmaları sırasında turistik bölgelerde (İğneada) tanışılan turistlerle de görüşmeler ve anket çalışması yapılmıştır. Ancak yapılan görüşmelerde, Milli Park alanına dair bilgilerinin kısıtlı olduğu ve hep aynı belirli rotaları gördükleri tespit edilmiştir. Bu nedenle ilgi gruplarında yer alan turistler ile daha fazla görüşme yapılmaması ve anket sonuçlarına dâhil edilmemesi kararı alınmıştır.

Şekil 4.1 Etki-Güç Analizi sonucu (Johnson ve Scholes 1999'dan geliştirilerek oluşturulmuştur)

4.2 Anketin Değerlendirmesi

Toplam 100 kişiyle yapılan anket sonuçları;

- Bireyi ve alanla ilişkisini tanıma ile katılımcılığa dair çoktan seçmeli sorular
- Peyzaj değerlerinin puanlandığı mekânsal sorular

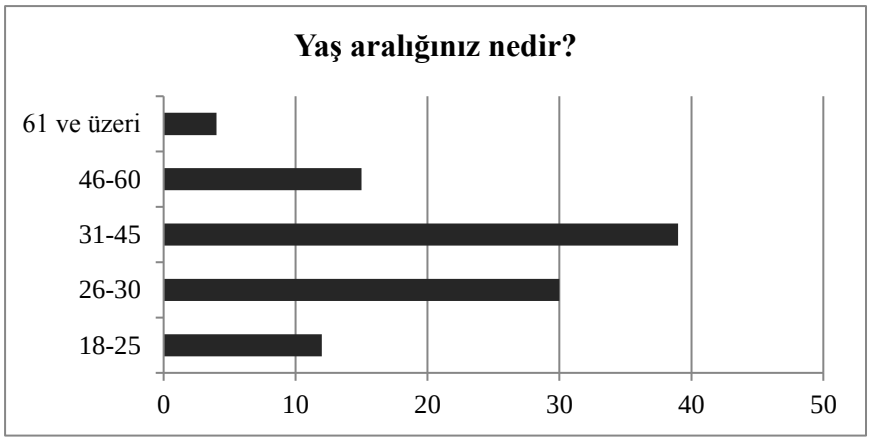
olmak üzere iki farklı aşamada incelenmiştir.

4.2.1 Bireylerin alanla ilişkisini tanımaya yönelik sonuçlar

Anket çalışmasına katılan bireylere sorulan çoktan seçmeli sorular Microsoft Excel tablosuna aktarılmış ve görselleştirilmiştir.

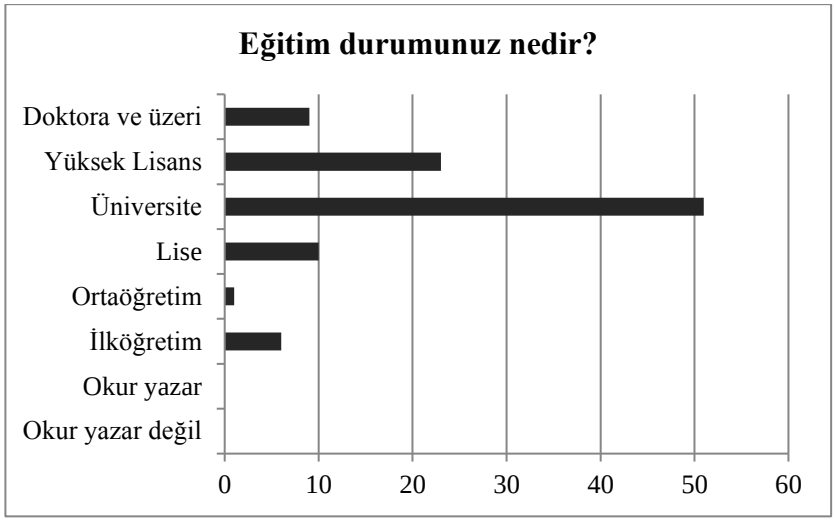
Ankete katılanlardan 42'si kadın, 58'i erkektir.

Ankete katılanlardan 12'si 18-25, 30'u 26-30, 39'u 31-45, 15'i 46-60 ve 4'ü 61 ve üzeri yaş aralığındadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 İlgi gruplarının yaş aralığı grafiği

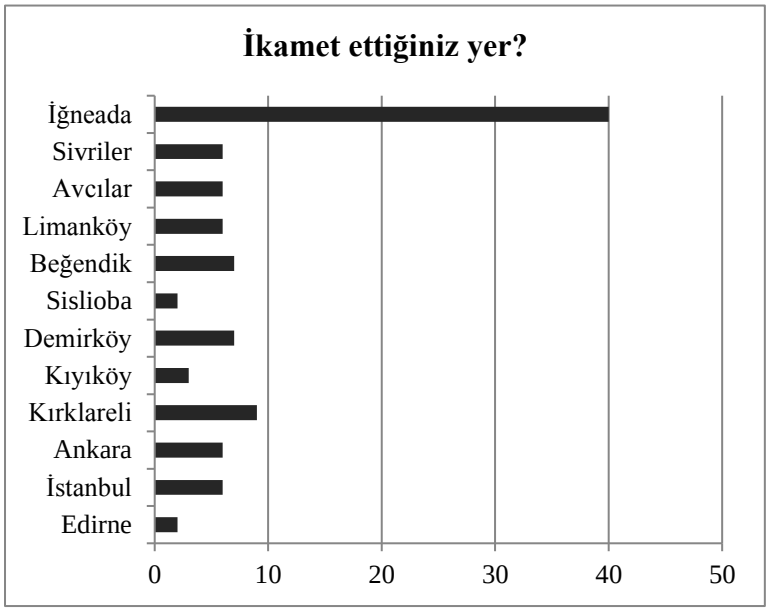
Ankete katılanlardan 6'sı ilköğretim mezunu, 1'i ortaöğretim mezunu, 10'u lise mezunu, 51'i üniversite mezunu, 23'ü yüksek lisans mezunu ve 9'u doktora ve üzeridir. Yalnızca okuryazar olanlar ve okuryazar olmayanlar anket çalışmasına katılanlar arasında yer almamıştır. En çok üniversite mezunları ankete katılmıştır (Şekil 4.3)

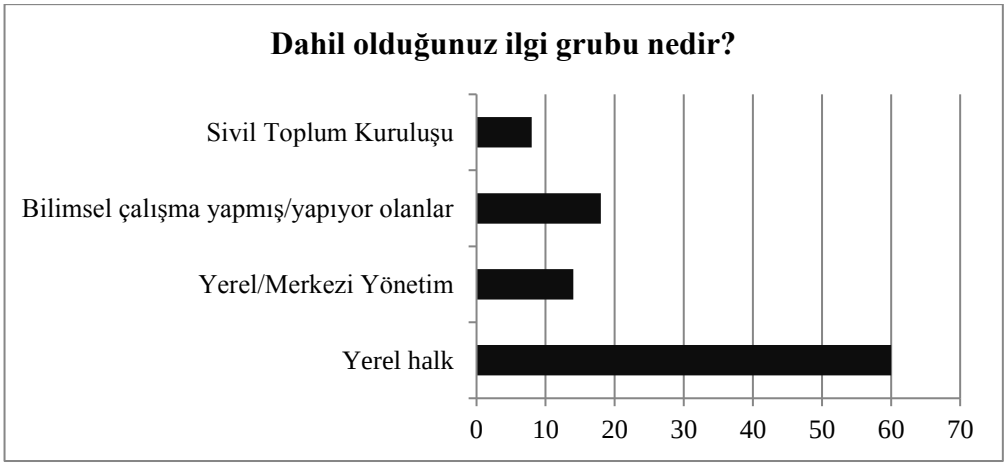
Şekil 4.3 Anket katılımcılarının eğitim durumu grafiği

Ankete katılanların ikamet ettiği yerler Şekil 4.4'de verilmiştir. Buna göre, en çok İğneada'dan katılım olurken, en az Sislioba'dan katılım olmuştur.

Ankete katılanların 60'ı yerel halk, 14'ü yerel/merkezi yönetim, 18'i bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar ve 8'i Sivil Toplum Kuruluşları'ndan oluşmaktadır (Şekil 4.5).

Şekil 4.4 Anket katılımcılarının ikamet ettiği yerler grafiği

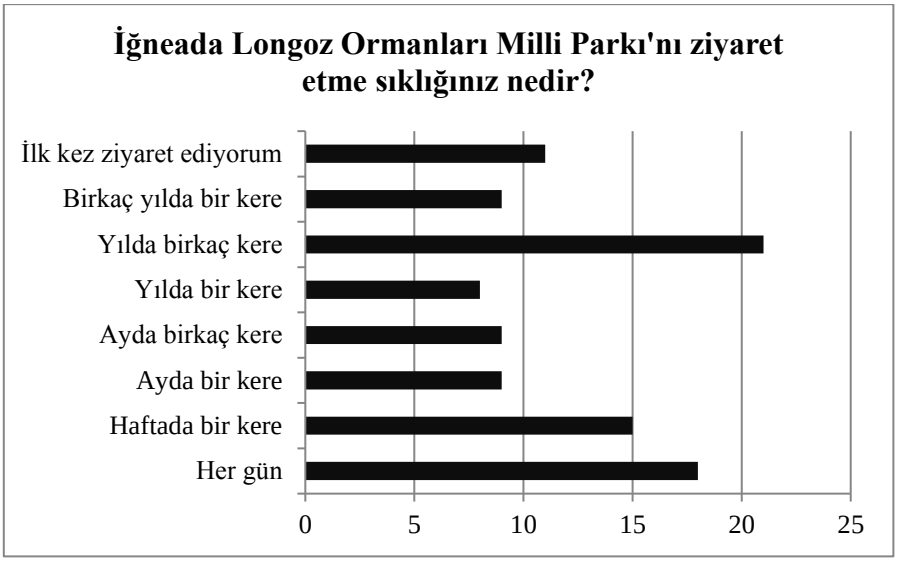
Şekil 4.5 Anket katılımcılarının dahil olduğu ilgi grupları grafiği

Ankete katılanlardan İLOMP çevresinde yaşayan toplam 77 kişinin 41'i doğduğundan beri, 16'sı 10 seneden fazla, 7'si 5 yıl ile 10 yıl arasında ve 13 kişi 5 yıldan az süredir ikamet ettiği yerde yaşamaktadır (Şekil 4.6).

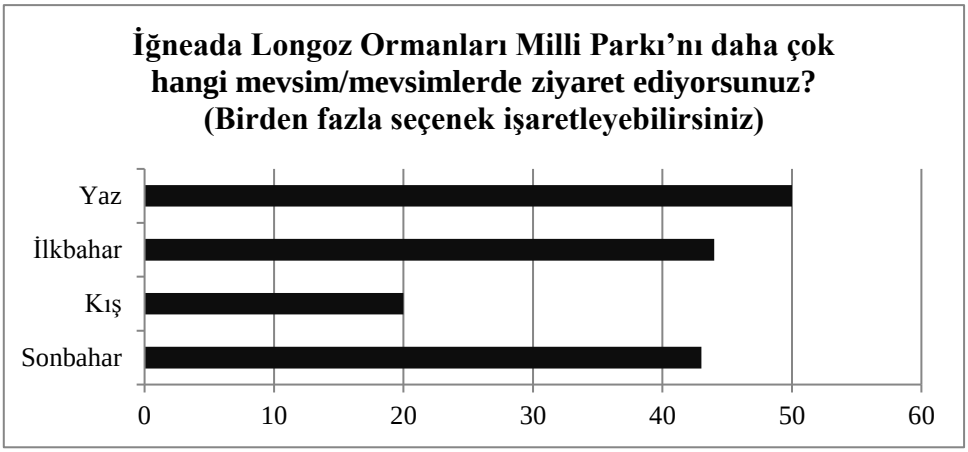
Şekil 4.6 Anket katılımcılarının ikamet ettikleri yerde yaşam süresi grafiği

Ankete katılanların İLOMP'u ziyaret etme sıklıkları Şekil 4.7'de verilmiştir. Katılımcıların çoğu İLOMP'u yılda birkaç kere ziyaret etmektedir.

Şekil 4.7 Anket katılımcılarının İLOMP'u ziyaret etme sıklığı grafiği

Ankete katılanların İLOMP'u mevsimlere göre ziyaret etme sıklıkları Şekil 4.8'de verilmiştir. En çok ziyaret edilen mevsim yaz, en az ziyaret edilen mevsim kıştır.

Şekil 4.8 Ankete katılanların İLOMP'u mevsimlere göre ziyarek etme sıklıkları grafiği

4.2.2 Katılımcılığa yönelik sonuçlar

Anket katılımcılarının 98'i, korunan alan yönetim planı kararları oluşturulurken

halkın merkezi/yerel yönetimlerle beraber aktif rol alması gerektiğini düşünmektedir. Merkezi yönetimden olan 1 kişi, halkın merkezi/yerel yönetime yalnızca fikir verme aşamasında katılım sağlaması gerektiğini düşünmektedir. Başka 1 kişi ise bu konuda bir fikre sahip olmadığını bildirmiştir.

Halkın planlama kararlarından yalnızca haberdar olmak amacıyla katılım sağlaması gerektiğini düşünen ise hiçkimse yoktur.

4.2.3 Peyzaj değerleri analizi ve haritalandırılması

Anket çalışmasına katılan ilgi gruplarına ait bireylerin 12 adet peyzaj değeri için çok yüksek, orta seviyede yüksek veya yüksek olarak değer verdikleri noktalar X ve Y koordinatları olarak KCBS aracından Microsoft Excel tablosu halinde alınmıştır.

Peyzaj değerleri analizi

Öncelikle tüm ilgi grupları tarafından puanlanan her noktanın dahil olduğu bölge isimleri belirlenmiştir. Bunlar; Panayır İskelesi, Saka Gölü, Saka Gölü Longozu, Deniz Gölü, Bulanık Dere, İğneada Longoz Fidanlığı, Hamam Gölü, Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil), Deniz-Mert Gölü Arası (İç Taraf), Pedina Gölü, Mert Gölü, Mert Gölü Longozu, Altın Dere, İğneada, İğneada Plajı, İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi, Erikli Gölü, Milli Park sınırı dışındaki Erikli Gölü Longozu, Erikli Gölü Longozu, Efendi Dere, Limanköy, Limanköy Limanı, Limanköy Feneri, Beğendik İskele, Beğendik, Beğendik Sahil, Beğendik Sınır, Beğendik-Limanköy arası, Sislioba Kalesi, Palivor Çiftliği, Demirköy Fatih Dökümhanesi, Merdiven Şelalesi, Avcılar ve Zindandere olmak üzere 34 bölümden oluşmaktadır.

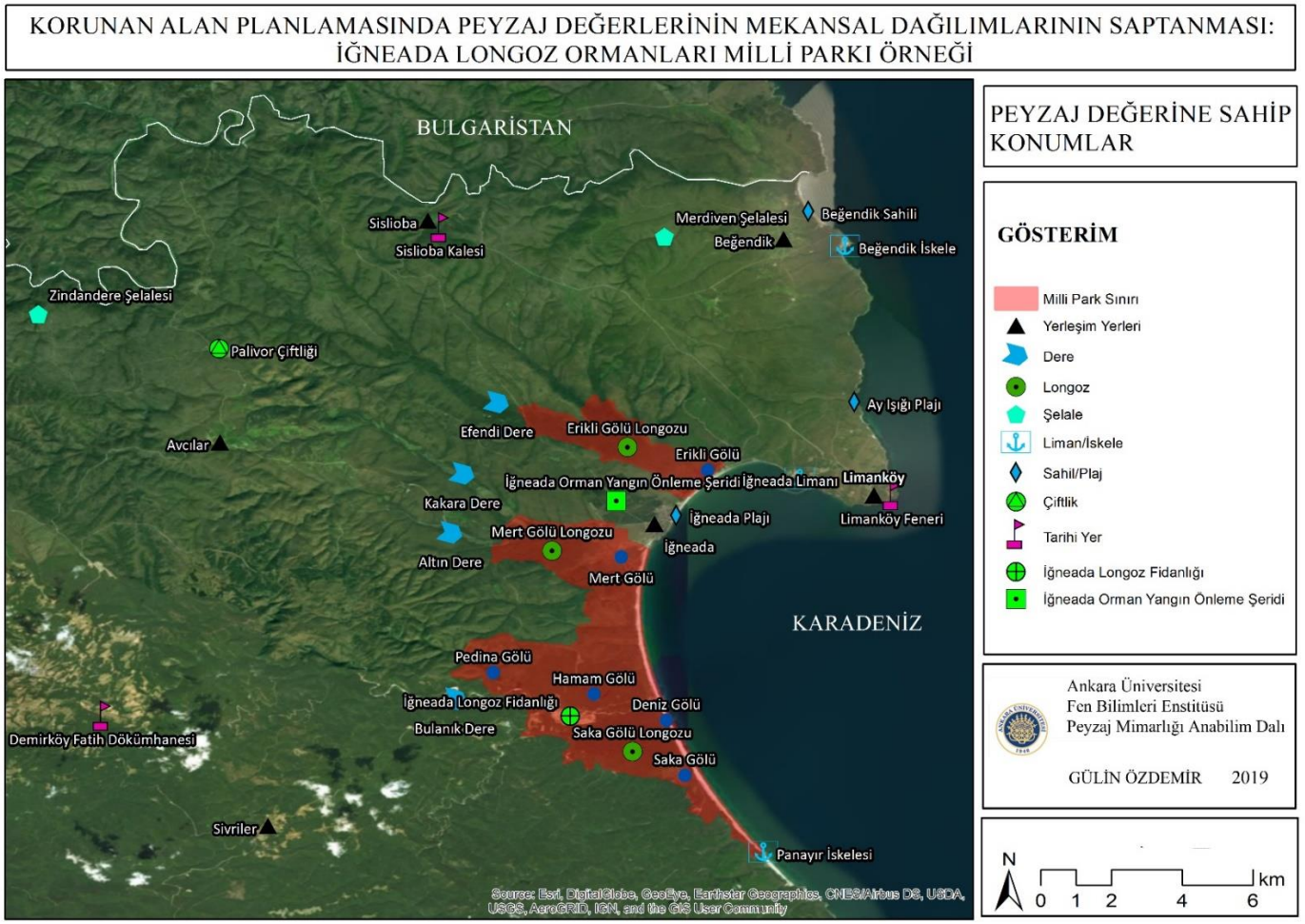
Daha sonra, tüm ilgi gruplarının her bölge için en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak 12 adet peyzaj değeri için atadıkları toplam kişi sayıları çizelge halinde sunulmuştur. Çizelge 4.1'de Mert Gölü için bu veriler gösterilmektedir. Buna göre, en yüksek peyzaj değeri puanı 3, orta seviyede yüksek peyzaj değeri puanı 2 ve yüksek peyzaj değeri puanı 1 olarak gösterilmiştir.

İLOMP ve etkileşim içinde olduğu yerleşimlerde, Brown ve Raymond'a (2007) göre belirlenen 12 adet peyzaj değerinin; yerel/merkezi yönetim, yerel halk, bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın değerlendirmesine göre en yüksek ilk üç puanı alan bölgeler Şekil 4.9'da haritalandırılmıştır.

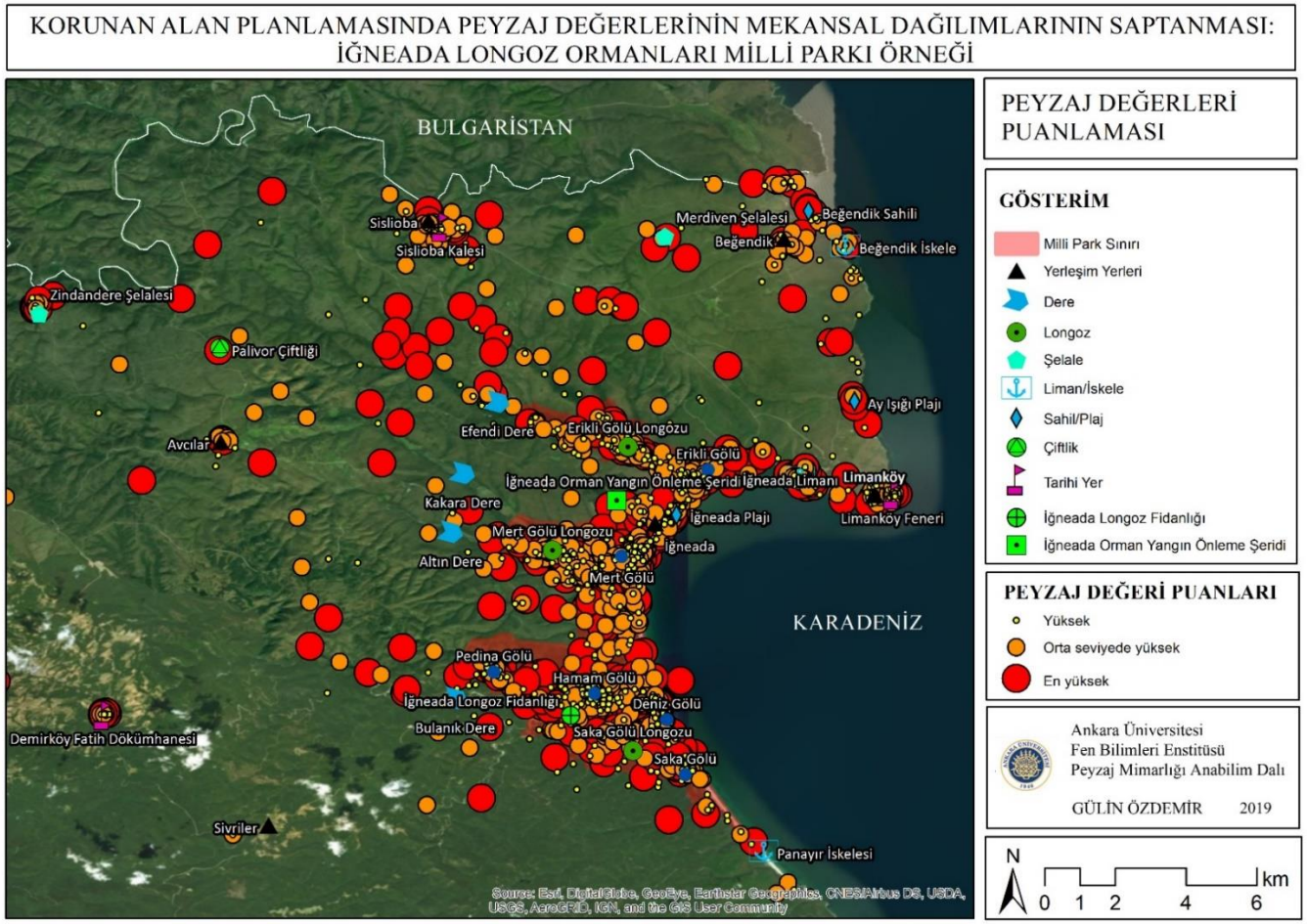
Çizelge 4.1 Mert Gölü'ne ilgi grupları tarafından verilen peyzaj değeri puanları (3: çok yüksek, 2: orta seviyede yüksek, 1: yüksek)

Konum adı	Peyzaj Değeri	Yerel/ Merkezi Yönetim			Yerel Halk			Blimsel çalışma yapıyor/ yapmış olanlar			Sivil Toplum Kuruluşu		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1
Mert Gölü	Manzara/Estetik	2	3	2	10	8	4	4			1	1	
	Rekreasyon	4	1	1	9	7	4	2	1		1	1	
	Biyoçeşitlilik	1		2	3		1		1				1
	Yaşam sağlama	2	1		3	3	3			1	2		
	Ekonomik	3	1	1	5	2	5	1			1		
	Öğretici	2		1	2	7	2	1				1	
	Tarihi/Miras					2						1	
	Gelecek	1	2	1	8	5	1	1	1	1	1		
	Manevi		2	2	4	2	5	1		1			1
	İyileştirici		1		3	5	3	1				1	
	Varoluş	2			6	2	1						1
	Yaban hayatı		1		2	3	3						1

Daha sonra, tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar Şekil 4.10'da haritalandırılmıştır.

Şekil 4.9 Peyzaj değerine sahip konumlar haritası

Şekil 4.10 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar haritası

Bu bilgilerin yanı sıra, aşağıdaki haritalar Ekler'de sunulmuştur:

- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 3),
- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri orta seviyede yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 4),
- Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 5),
- Yerel halk tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 6),
- Yerel/Merkezi Yönetim tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 7),
- Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 8) ve
- Sivil Toplum Kuruluşları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar (EK 9).

Yerel/merkezi yönetim, yerel halk, bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın yaptıkları peyzaj değerleri puanlamalarının hesaplanmasıyla aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Yerel/merkezi yönetime göre tüm peyzaj değerleri değerlendirildiğinde en yüksek puanı sırasıyla Mert Gölü, Erikli Gölü Longozu ve Mert Gölü Longozu almıştır (EK 10).
- Yerel halka göre tüm peyzaj değerleri değerlendirildiğinde en yüksek puanı sırasıyla Mert Gölü, Hamam Gölü ve Erikli Gölü almıştır (EK 11).
- Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar göre tüm peyzaj değerleri

değerlendirildiğinde en yüksek puanı Bulanık Dere, ardından Deniz ve Hamam Gölleri eşit olarak ve Mert Gölü almıştır (EK 12).

- Sivil Toplum Kuruluşları'na göre tüm peyzaj değerleri değerlendirildiğinde en yüksek puanı sırasıyla Mert Gölü, Bulanık Dere ve Saka Gölü almıştır (EK 13).

12 adet peyzaj değerinin 4 farklı ilgi grubu tarafından puanlanması sonucunda bölgelerin aldıkları öncelik sıraları aşağıda gösterilmiştir:

Manzara değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek manzara değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Deniz Gölü ve Bulanık Dere almıştır.

Yerel Halk için en yüksek manzara değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Hamam Gölü ve Bulanık Dere almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek manzara değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Hamam Gölü ve Bulanık Dere almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek manzara değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Bulanık Dere ve Erikli Longozu almıştır.

Mert Gölü, tüm ilgi grupları tarafından manzara değeri en yüksek yer seçilmiştir. Buna ek olarak, yerel halk ve bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanların manzara değeri için en yüksek puan alan ilk üç yer sırasıyla aynıdır. Bunlar Mert Gölü, Hamam Gölü ve Bulanık Dere'dir.

Rekreasyon değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek rekreasyon değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Hamam Gölü ve Saka Gölü almıştır.

Yerel Halk için en yüksek rekreasyon değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Hamam

Gölü ve Erikli Gölü almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek rekreasyon değeri puanını sırasıyla Bulanık Dere, Mert Gölü ve Hamam Gölü almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek rekreasyon değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Bulanık Dere ve Erikli Gölü almıştır.

Mert Gölü, bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar hariç –bu ilgi grubunda ikinci sırada yer almaktadır- diğer tüm ilgi gruplarında rekreasyon değeri için en yüksek puanı almıştır. Hamam Gölü, Bulanık Dere, Erikli Gölü ve Saka Gölü rekreasyon değeri yüksek olduğu düşünülen diğer bölgelerdir. Saka Gölü hariç diğer bölgeler halihazırda tur rehberleri tarafından düzenlenen gezi rotalarında yer almaktadır. İlgi gruplarıyla yapılan yüzyüze görüşmeler ve anket sonuçları değerlendirildiğinde; Mert Gölü'nde kano sporunun yapılıyor olması, İğneada merkeze en yakın iki gölden biri olması, bu nedenle ulaşımının kolay olması rekreasyon değerinin yüksek çıkmasının gerekçeleri arasında yer almaktadır.

Biyoçeşitlilik değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek biyoçeşitlilik değeri puanını sırasıyla Hamam Gölü, Erikli Longozu ve Deniz Gölü almıştır.

Yerel Halk için en yüksek biyoçeşitlilik değeri puanını sırasıyla Hamam Gölü, Saka Gölü Longozu ve Erikli Gölü almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek biyoçeşitlilik değeri puanını Saka Gölü Longozu ve Bulanık Dere başta olmak üzere Deniz Gölü, Mert Gölü Longozu ve Hamam Gölü almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek biyoçeşitlilik değeri puanını sırasıyla Saka Gölü, Bulanık Dere ve Mert Gölü almıştır.

Tüm ilgi grupları biyoçeşitlilik değeri için farklı bölgelere yüksek puan vermişlerdir. Bu da bölgenin biyoçeşitlilik değerinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Yaşam sağlama değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek yaşam sağlama değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Erikli Gölü ile Mert Gölü Longozu, Altın Dere ve Erikli Longozu almıştır.

Yerel Halk için en yüksek yaşam sağlama değeri puanını sırasıyla Bulanık Dere, Hamam Gölü, Mert Gölü Longozu ve Mert Gölü almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek yaşam sağlama değeri puanını öncelikle Deniz ve Mert Gölü arasında kalan iç kesim, daha sonra Deniz Gölü ile Bulanık Dere ve en son Saka Gölü Longozu ile Mert Gölü almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek yaşam sağlama değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Saka Gölü ve Erikli Gölü almıştır.

Ekonomik değer:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek ekonomik değer puanını sırasıyla Mert Gölü, İğneada Limanı, İğneada Plajı ve Altın Dere almıştır.

Yerel Halk için en yüksek ekonomik değer puanını sırasıyla İğneada Limanı, Mert Gölü ve İğneada Plajı almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek ekonomik değer puanını en çok Deniz Gölü, ardından Mert Gölü, İğneada merkez ve Beğendik, son olarak da Hamam Gölü ve Deniz ve Mert Gölü arasındaki sahil ve iç kesim almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek ekonomik değer puanını Saka Gölü ve Mert Gölü olmak üzere sırasıyla Bulanık Dere ve Erikli Longozu almıştır.

Yerel/Merkezi Yönetim ve Sivil Toplum Kuruluşu için Mert Gölü ekonomik değeri en yüksek bölge, diğer ilgi grupları için de ilk üç sıralamada yer almıştır. Onun haricinde İğneada Limanı ve İğneada Plajı Yerel/Merkezi Yönetim ve Yerel Halk'ın ekonomik değer puanlamasında her ikisinde de ilk üçe giren bölgelerdir.

Öğretici değer:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek öğretici değer puanını sırasıyla Saka Gölü Longozu, Mert Gölü Longozu ve Mert Gölü almıştır.

Yerel Halk için en yüksek öğretici değer puanını sırasıyla Hamam Gölü, Erikli Gölü ve Saka Gölü Longozu almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek öğretici değer puanını sırasıyla Hamam Gölü, Deniz Gölü, Bulanık Dere ve Mert Gölü almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek öğretici değer puanını sırasıyla Bulanık Dere, Mert Gölü ve Erikli Gölü almıştır.

Yerel halk ve bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için öğretici değeri en yüksek yer Hamam Gölü'dür.

Saka Gölü Longozu, yerel/merkezi yönetim ve yerel halk için; Mert Gölü yerel/merkezi yönetim, bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar ve sivil toplum kuruluşu için; Erikli Gölü, yerel halk ve sivil toplum kuruluşları için; Bulanık Dere, bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar ve sivil toplum kuruluşları için öğretici değer yüksek olarak puanlanmıştır.

Tarihi/Miras değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek tarihi değer puanını Limanköy Feneri ve Sislioba Kalesi eşit, ardından Demirköy Fatih Dökümhanesi ve daha sonra İğneada Limanı almıştır.

Yerel Halk için en yüksek tarihi değer puanını sırasıyla Limanköy Feneri, Sislioba Kalesi ve Hamam Gölü almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek tarihi değer puanını Deniz Gölü, ardından Saka Gölü, Bulanık Dere, İğneada Plajı ve İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi eşit olarak almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek tarihi değer puanını sırasıyla Saka Gölü, Mert Gölü ve Erikli Gölü almıştır.

Gelecek değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek gelecek değeri puanını Mert Gölü ve Erikli Longozu eşit, ardından Mert Gölü Longozu ve sonra Hamam Gölü almıştır.

Yerel Halk için en yüksek gelecek değeri puanını Mert Gölü, daha sonra Saka Gölü Longozu ve ardından Hamam Gölü ile Mert Gölü Longozu eşit olarak almışlardır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek gelecek değeri puanını Mert Gölü, ardından Deniz Gölü, Bulanık Dere ve Mert Gölü Longozu, daha sonra Hamam Gölü ve Saka Gölü Longozu almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek gelecek değeri puanını sırasıyla Mert Gölü, Bulanık Dere ve Erikli Gölü almıştır.

Manevi değer:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek manevi değer puanını Beğendik ve Limanköy eşit olarak, ardından Mert Gölü, daha sonra İğneada Plajı ve Limanköy Feneri eşit olarak almıştır.

Yerel Halk için en yüksek manevi değer puanını sırasıyla İğneada Limanı, Mert Gölü ve Limanköy Feneri almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek manevi değer puanını Deniz-Mert Gölü Arası (İç Taraf) ve Mert Gölü eşit olarak, ardından Deniz Gölü, Bulanık Dere, Hamam Gölü ve Sislioba Kalesi eşit olarak ve daha sonra Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil) almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek manevi değer puanını sırasıyla Saka Gölü ve Mert Gölü almıştır.

İyileştirici değer:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek iyileştirici değer puanını Mert Gölü Longozu, ardından Deniz Gölü ve Beğendik sınır bölgesi eşit olarak ve ardından İğneada Plajı almıştır.

Yerel Halk için en yüksek iyileştirici değer puanını sırasıyla Bulanık Dere, Mert Gölü ve İğneada Plajı almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek iyileştirici değer puanını Deniz Gölü, Bulanık Dere, Hamam Gölü ve Mert Gölü eşit olarak, ardından Panayır İskelesi, Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil) ve Limanköy Feneri eşit olarak almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek iyileştirici değer puanını sırasıyla Bulanık Dere, Mert Gölü ve Erikli Gölü almıştır.

Varoluş değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek varoluş değeri puanını sırasıyla Mert Gölü Longozu, Mert Gölü ve Erikli Longozu almıştır.

Yerel Halk için en yüksek ekonomik değeri puanını Mert Gölü, ardından Hamam Gölü ve Mert Gölü Longozu eşit olarak ve daha sonra Pedina Gölü ve Erikli Gölü almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek varoluş değeri puanını Bulanık Dere, ardından Deniz Gölü ve Erikli Gölü, daha sonra Saka Gölü almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek varoluş değeri puanını sırasıyla Saka Gölü, Bulanık Dere ve Mert Gölü almıştır.

Yaban hayatı değeri:

Yerel/Merkezi Yönetim için en yüksek yaban hayatı değeri puanını sırasıyla Erikli Longozu, Mert Gölü Longozu ve Saka Gölü Longozu almıştır.

Yerel Halk için en yüksek yaban hayatı değeri puanını sırasıyla Saka Gölü Longozu, Erikli Gölü ve Hamam Gölü almıştır.

Bilimsel çalışma yapanlar/yapmış olanlar için en yüksek yaban hayatı değeri puanını sırasıyla Bulanık Dere, Deniz Gölü ve Mert Gölü Longozu almıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları için en yüksek yaban hayatı değeri puanını sırasıyla Saka Gölü, Bulanık Dere ve Mert Gölü almıştır.

4.3 Mann Whitney-U Testi

Yerel/Merkezi Yönetim, yerel halk, bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşlarının çalışma alanındaki bölgelere verdikleri peyzaj değerlerinde anlamlı bir farklılık ya da benzerlik olup olmadığını anlamak için Mann Whitney-U testi yapılmıştır.

Bunun sonucunda;

- Yerel/Merkezi yönetim ve yerel halk için Z değeri 3.90558 olarak bulunup p değeri 0.0001 olarak bulunmuştur. P değeri <0.05 olduğu için iki sonuç arasında anlamlı bir benzerlik saptanmamıştır.

- Yerel/Merkezi yönetim ve bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar için Z değeri 3.67653 olarak bulunup p değeri 0.00024 olarak bulunmuştur. P değeri <0.05 olduğu için iki sonuç arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

- Yerel/Merkezi yönetim ve ve Sivil Toplum Kuruluşları için Z değeri 5.77908 olarak bulunup p değeri 0.00001 olarak bulunmuştur. P değeri <0.05 olduğu için iki sonuç arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

- Yerel halk ve bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar için Z değeri 5.74971 olarak bulunup p değeri 0.00001 olarak bulunmuştur. P değeri <0.05 olduğu için iki sonuç arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

- Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşları için Z değeri 4.08764 olarak bulunup p değeri 0.00001 olarak bulunmuştur. P değeri <0.05 olduğu için iki sonuç arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Günümüzde korunan alanların belirlenmesi, planlanması ve yönetimi ile ilgili birçok çalışma yapılmaktadır. Ancak korunan alanlarda yaşayanların ve diğer ilgi gruplarının ihtiyaçları, hakları ve sorumluluklarının bu süreçlere yansıtılmasında hâlâ büyük eksikler bulunmaktadır ve bu nedenle sorunlar yaşanmaktadır.

Doğa korumada çatışmaların asıl kaynağı olgulardan ziyade verilen değer, algılama ve tutumlarla ilgilidir (Dickman 2010, Muñoz vd. 2019). Korunan alanlarda ilgi gruplarının değerlerini ve önceliklerini dikkate almak, ilgi grupları arasındaki uzlaşmazlığı önlemekte çok önemlidir. Korunan alan yönetimi, yapısı gereği mekânsaldır. Farklı ilgi gruplarının değerlerini ve deneyimlerini haritalandırmak, yöneticilere yönetim kararları açısından kapsamlı bir veri tabanı oluşturmaktadır. Aynı zamanda biyoçeşitliliği koruma konusunda da potansiyel tehditleri anlamada yardımcı olmaktadır (Gosal vd. 2018, Whitehead vd. 2014, Muñoz vd. 2019). Kullanıcı grupları arasında çatışma potansiyeli sadece mekânsal değerlere değil, aynı zamanda farklı ilgi gruplarının değer verdiği yerlerin mekânsal olarak örtüşüp örtüşmediğine de bağlıdır. Yerel halk için kültürel açıdan önemli olan yerlerde veya yerli ziyaretçiler tarafından sembolik olarak algılanan yerlerde artan turizm, yerel milli park kullanıcıları için değer kaybına neden olabilir (Wray vd. 2010). Çatışmalar, yerel kullanıcıların tarım ve ormancılık gibi diğer faaliyetlere öncelik verdikleri bölgelerde artan turizmden de kaynaklanabilir (Bragagnolo vd. 2016). Bunların yanı sıra, kullanım yoğunluğundan da çatışma alanları ortaya çıkabilir (Wolf vd. 2017, Muñoz vd. 2019). Bu kapsamda, korunan alan yönetiminde farklı ilgi gruplarının düşünceleri önemli rol oynamaktadır.

Akbulut vd.'de (2015) farklı ilgi gruplarıyla yapılan anket sonuçlarına göre; milli park yönetimi ile farklı ilgi grupları (kamu kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları) arasındaki ilişkilerin katılımcıların %76'sına göre etkin olmadığı, %6'sına göre ise etkin olduğu belirtilmiştir (Akbulut vd. 2015). İLOMP'ta yapılan çalışmada da, katılımcıların %98'inin korunan alan yönetim planı kararları oluşturulurken halkın merkezi/yerel yönetimlerle beraber aktif rol alması gerektiğini

düşündüğü görülmüştür.

Bu nedenle peyzaj değeri kavramı, korunan alan planlamasına katılımcılık süreçleri boyutunda dahil edildiğinde; ilgi gruplarının korunan alanların yönetim sürecine dahil olmaları, yerel bilgi ve deneyimlerin planlama aşamasına aktarılması, peyzajın ekonomik değerlerinin yanında varoluş değeri, biyoçeşitlilik değeri gibi değerlerin de planlama aşamasına katılması ile daha sağlıklı bir planlama süreci gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu çalışmada korunan alan planlamasında farklı ilgi gruplarının istek ve ihtiyaçlarının, bu grupların peyzaja atadıkları mekânsal değerler ile ölçülebildiği kanıtlanmıştır.

Türkiye'de katılımcılığın, uygulanan projelerin süresi ile sınırlı olduğu bilinmektedir. Bunun nedenleri arasında; katılımcı süreçleri yöneten proje ekibinin kurum personelinden olmaması ve proje bittiğinde bu süreçleri devam ettirecek yeterli kapasitede uzman personelin kurumlarda olmayışı, proje bitiminde katılımcılık için zaman ve bütçe ayrılmaması, mevzuattaki eksiklikler ve katılımcılığa öncelik verilmemesi yer almaktadır (Yenilmez Arpa 2011). Hatta bazı projelerde, katılımcı süreçlere hiç yer verilmemekte, bilgilendirme bile yapılmayarak projeler gerçekleştirilmekte ve halk ile yönetim arasında çeşitli çatışmalar yaşanmaktadır. Bu çalışma kapsamında, Korunan Alanların Yönetim Planlamasında uygulanacak katılımcılıkta ilgi gruplarının peyzaja atadıkları değerin ölçülmesi planlama sürecine dâhil edildiğinde Arnstein'da (1969) sözü edilen erkin vatandaşta olması aşaması dâhilindeki üç basamağın her birinin uygulanmasında (yurttaş denetimi, devredilmiş yetkiler ve ortaklık) bu aracın faydalı olacağı görülmüştür. Ancak katılımcıların peyzaja atadıkları değerler ölçülse de sonuçların kullanılmadığı durumda göstermelik katılım olarak kabul edilen yatıştırma ve danışma aşamalarında kalınmış olacağı görülmektedir. Yine de her iki durumda da manipülasyon, rahatlatma ve bilgilendirme aşamaları atlanmış olacağı için daha katılımcı bir süreç gerçekleştirilmiş olacaktır.

KCBS aracının yaygınlaşarak yerel ve merkezi yönetim tarafından kullanması yine bu aşamalara destek verecektir. Brown vd.'nin (2015) çalışmasında modellenen

sonuçlarda, halkın KCBS verisinden işlenen koruma yönelimi ile bölgedeki bağlantıyı arttırmanın ekolojik mantığı arasında tutarlılık olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada da aynı durum gözlenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı Kırklareli Şube Müdürlüğü tarafından önerilmesi planlanan genişletilmiş Milli Park sınırı ile ilgi gruplarının anketlerde peyzaj değerlerini yüksek olarak işaretledikleri alanlar Efendi Dere ve çevresi başta olmak üzere paralellik göstermektedir.

Brown vd.'ye (2015) göre peyzaj değeri puanlaması yaparken ilk olasılık, KCBS katılımcısının haritalanmış bölgede bitkileri, yabani hayvanları veya habitatı gözlemlediği ya da deneyimlediği ve bu özelliklerin haritalanan yere kişisel olarak değer verdiğidir. Bir başka olasılık ise, katılımcının alana dair biyolojik özellikleri dışsal kaynaklardan öğrendiğini ve kişisel değeri ne olursa olsun bu değer hakkındaki bilgisini dışsal kaynaklara göre ifade ettiğidir. Üçüncü bir olasılık olarak katılımcı, hem kişisel değer hem de dış kaynaklardan gelen bilginin bir bileşimini ifade edebilir. İnsanların değer verme süreci karmaşık olduğundan, değer verme sürecinin kaynaklarının genel bir KCBS sürecinde ayrıştırılması zordur. Değer verme sürecinin farklı kaynakları, biyolojik değere katkıda bulunan özelliklerin belirlenmesinde katılımcıların birbirinden ayrılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, hem bireysel hem de çoğunluğa dayalı mekânsal veride hata, değişkenlik ve belirsizlik beklenmektedir. Önemli olan, KCBS'nin mekânsal verilerin planlama ve politika oluşturma amaçları için güvenli bir şekilde kullanılabileceği, ancak bu durumda koruma planlaması için kullanılan tolerans veya eşik değerlerinin belirlenmesi gerektiğidir. Bu çalışmada, farklı ilgi gruplarının görüşleri değerlendirilerek bu tolerans değeri düşük tutulmaya çalışılarak planlama süreçlerine daha katılımcı ve gerçekçi bir katkı sunulabileceği sonucuna varılmıştır.

Brown vd.'ye (2015) göre, KCBS kullanımının yaygınlaşmasını engelleyen en önemli sorun, kitle kaynaklı veya uzman olmayan kaynaklardan elde edilen mekânsal veri kalitesidir. Ancak bu çalışmada, örneğin Mert Gölü'nün yerel/merkezi yönetim, yerel halk ve Sivil Toplum Kuruluşlarına göre en yüksek peyzaj değerlerini alan yer olduğu görülmüştür. Bu sonuç, üç farklı ilgi grubunun bir bölgenin koruma öncelikleri için birbirlerinden habersiz aynı kararları alabileceğini göstermiştir. İlgi

gruplarının farklı değer atadığı peyzaj değerleri için de çalıştaylar düzenlenerek uzlaşıya varılmalıdır.

Çalışma alanı olan İLOMP, doğal ve kültürel peyzaj özellikleri, sahip olduğu farklı ekosistem tipleri ve peyzaj değişimine açık kalmasına sebep olan planlanan projeler nedeniyle önemli bir milli parktır. Milli park içinde bazı sorunlar saptanmıştır: Hayvan otlatmak yasak olmasına rağmen bu kurala uyulmamakta, bazı bölgelerde ise vahşi depolama yapıldığı görülmekte, İğneada Resort Otel gürültü kirliliğine sebep olmakta ve yaban hayatını rahatsız etmektedir. Bunun gibi sebepler nedeniyle İLOMP içinde denetim arttırılmalıdır. Bu kapsamda, Kırklareli Şube Müdürlüğü'nün de önerdiği; personel sayısının artırılması, milli parkın izlendiği kamera sayısının artırılması gibi önlemler ivedilikle alınmalıdır. Kırklareli Şube Müdürlüğü'nün milli parkın korunması ve yönetilmesi aşamasında yaptığı önerilere, bu çalışmanın sonuçları da katılımcılık başlığında eklendiğinde, planlama kararlarının katılımcı bir şekilde alınmış olacağı sonucuna varılmıştır.

Peyzaj değerlerinin ve mekânsal dağılımlarının yorumlanması

Etki-Güç Analizi sonucunda, Yerel/Merkezi Yönetim, yerel halk, bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar ve Sivil Toplum Kuruluşları ilgi grupları olarak belirlenmiştir. Etki-Güç Analizi ile belirlenen bu ilgi gruplarının çalışma alanındaki bölgelere verdikleri peyzaj değerlerinde anlamlı bir farklılık ya da benzerlik olup olmadığını anlamak için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda farklı ilgi gruplarının peyzaj değerlerini algılaması konusunda anlamlı bir farklılık veya benzerlik olmadığı görülmüştür. Ancak, mekânsal değerlendirme sonuçlarına bakıldığında her ilgi grubunun aynı görüşte olduğu ya da farklı iki ya da üç ilgi grubunun aynı görüşte olduğu konumlar olmuştur. Bu nedenle, bu bölümde farklı ilgi gruplarının yaptığı peyzaj değerlerinin mekânsal puanlanması sonucunda elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Etki-Güç Analizi ile belirlenen ilgi gruplarından turistlerle de anket yapılmasına rağmen alan hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşıldığı için anket sonuçları çalışmaya dahil edilmemiştir. Milli park hakkında yeterli bilgiye sahip

olmamalarının nedeni turist rehberleriyle yapılan görüşme sonucunda, turistlerin belli rotalarda gezdirilmesi olarak saptanmıştır.

Peyzaj değerleri puanlaması sonuçları değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Mert, Erikli, Saka, Hamam ve Pedina gölleri, Milli Park sınırları içinde olmakla birlikte havzaları Milli Park sınırları dışında kalmaktadır (Anonim 2016). Havza bazlı koruma sistemi oluşturularak Milli Park sınırı genişletilmelidir.
- Limanköy Feneri; yerel/merkezi yönetim ve yerel halk için tarihi değeri en yüksek peyzaj olarak gösterilmesine rağmen hiçbir koruma statüsü yoktur. Limanköy Feneri'nin 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak belirlenmesi yapının korunması ve gelecek nesillere ulaşabilmesi açısından önemlidir.
- Tüm ilgi gruplarına göre Bulanık Dere, Efendi Dere, Kakara Dere ve Altın Dere boyunca peyzaj değerleri yüksek olarak değerlendirilmiştir. Bu derelerin devamlılıklarını sürdürebilmeleri için Milli Park sınırı içine dahil edilerek kaynaklarının ve havzalarının korunması sağlanabilir. Özellikle Bulanık Dere üzerinde yapılması planlanan yol çalışması ve Demirköy Barajı'nın yapımı gerçekleştirilirse Bulanık Dere'nin beslediği longoz ve kıyı ekosistemleri bozulacak; bu bozulma tüm milli parkın ekosistemini etkileyecek ve peyzaj parçalanmaları gerçekleşecektir.
- Mert Gölü ve Erikli Gölü yerleşim yerine yakın olmaları nedeniyle peyzaj değerleri tüm ilgi gruplarına göre çok yüksek olmasına rağmen tehdit altındadırlar. Özellikle en büyük zararı Demirköy'ün ve İğneada'nın kanalizasyon ve atıklarının bu göllere ve onları besleyen derelere boşaltılmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle koruma statüleri artırılarak, "Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi" statüsünden "Hassas Koruma Bölgesi" statüsüne alınarak gelecek değerleri korunmalıdır.
- Saka Gölü ve Bulanık Dere, STK'lara göre; Deniz Gölü bilimsel çalışma yapan ilgi gruplarına göre ekonomik değeri yüksek olarak puanlanmştır. Ancak bu bölgeler Mutlak Koruma Bölgesi içinde yer aldıkları için,

ekonomik faaliyetler bu bölgede yasaklanmıştır. STK'ların ve bilimsel çalışma yapmış olanların bu alanları ekonomik değeri yüksek olarak değerlendirmesi, bu katılımcıların sonuçları korunan alan planlamasına dahil edildiğinde bu alanlarda insan etkisinin artmasına sebep olabileceği nedeniyle koruma açısından tehdit yaratabilir. Bu alanlar Mutlak Koruma Bölgesi içinde yer almaları nedeniyle çatışma alanı olarak değerlendirilebilirler.

- Longozların milli park sınırı dışında kalan ancak yüksek peyzaj değeri alan bölgeleri Milli Park sınırlarına dahil edilmelidir.
- İLOMP nadir ekosistemlere sahip bir Milli Park olması nedeniyle bu bölgede yapılması planlanan nükleer santral, termik santral, baraj ve ticari liman gibi projeler alanda bulunan 4 ekosistemin de bozulmasının yanı sıra turizm, hayvancılık, balıkçılık ve arıcılık gibi ekonomik faaliyetleri de olumsuz etkileyecektir. Nükleer santral projesi gerçekleştirilirse santralin boşaltacağı sıcak su deniz suyunun ısınmasına ve nadir ekosistemlerin bozulmasına neden olacaktır. Sahip olduğu herhangi bir nükleer sızıntı riski ise bölgenin ekonomik olarak gerilemesine ve bu riskin gerçekleşmesi durumunda hem Türkiye hem de komşu ülkeler için geri dönüşü olmayan facialara yol açabilecektir.
- İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin Saka Gölünü besleyen Yavuzdere Nehrinden su çekmek için Orman Genel Müdürlüğü'nden izni bulunmaktadır. Ancak henüz bu izin kullanılmamıştır. Bu izne bağlı olarak su alımı başlarsa bu durum lagün sisteminin kaybıyla sonuçlanabilecektir (Anonim 2016). Bu nedenle bu izin iptal edilmelidir.

Katılımcı milli park yönetim süreci için öneriler

- Doğanın korunması ve kullanılması sürecinde insan etkisinin bilimsel çalışmalarla desteklenmiş olmasıyla birlikte (Lockwood vd. 2006; Anonymus 2010; Yenilmez Arpa 2011) korunan alan yönetiminde yerel halkın tutumunun çok önemli olduğu bilinmektedir. Yerel halkın korunan alanın ne şekilde yönetilmesi gerektiğini benimsemiş olması gerekmektedir,

ancak bu şekilde plan kararları hayata geçirilebilir. Örneğin anket uygulaması sırasında bir muhtarla yapılan görüşme sırasında, milli parktaki devrik ağaçların kaldırılmamasından ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün yeterince bakım yapmadığından şikayetçi oldukları öğrenilmiştir. Buna benzer olarak Akbulut vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada da, katılımcıların % 77'sinin milli parkın ilanından sonra devletin milli parka yaptığı yatırımları ve getirdiği hizmetleri yetersiz bulduğu görülmüştür. Ancak, yaşlı ve devrik ağaçlar orman ekosistemi için yuva ve besin olma özelliği ile çok önemlidirler. T.C. Orman Genel Müdürlüğü Marmara Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nün yayınladığı İLOMP içinde meydana gelen devriklerin sahadan çıkarılması ile ilgili bilimsel ve teknik raporda da devriklerin ormandan çıkarılması milli park içinde yol açılmasını gerektirdiğinden uygun bulunmamıştır. Bu ve buna benzer bilimsel raporlar tüm ilgi gruplarıyla paylaşılarak korunan alanların yönetimi konusunda şeffaflık sağlanmalıdır. Konu ile ilgili bilgilendirme çalışmaları ile muhtarlarda ve yerel halkta farkındalık artırılabilir.

- Çalışmada uygulanan KCBS aşaması sırasında katılımcılar bu yöntemin katılımcılık açısından çok faydalı olduğunu, yerel ve merkezi yönetimlerden de bunun gibi yöntemlerin kullanılmasını bekledikleri bildirmişlerdir. Bu kapsamda, plan kararları verilmeden önce, katılımcılık aşamasında KCBS kullanıldığında; yerel ve merkezi yönetim ile farklı ilgi grupları arasında bir ortaklık kurulacak ve plan kararlarının daha sağlıklı olması ve çatışma alanları olmadan uygulanması sağlanacaktır.
- Çalışma alanı tanıma ve güncel veriler edinme aşamasında yerel halkın yaşadıkları bölgede yapılması planlanan projeler ile bu projelerin doğaya verecekleri tahribattan haberdar oldukları ve rahatsızlık duydukları görülmüştür. Bu rahatsızlığı ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına ulaştırmada KCBS, güçlü bir katılım aracı olarak kullanılabilir.
- Yenilmez Arpa'da (2011) 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nda ilgi gruplarının katılımının kısmen desteklendiği; bu nedenle katılım konusundaki uygulamaların yöneticilere bağlı olduğu belirtilmiştir. Bu

kapsamda, katılımcı uygulamaların kanuna eklenmesi için öneride bulunulmuştur. Bu tez kapsamında da, söz konusu öneri mevzuatın uygulanabilmesi için öneri bir uygulama aracı olarak, farklı ilgi gruplarının peyzaja atadıkları değerlerin katılımcı süreçte ilgi gruplarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamada bir yöntem olarak kullanılabileceği sunulmuştur.

Gelecekteki araştırmalar/çalışmalar için öneriler

- Mann-Whitney U testi sonucunda farklı ilgi gruplarının peyzaj değerlerini algılaması konusunda anlamlı bir farklılık veya benzerlik olmadığı görülmüştür. Ancak mekânsal değerlendirme sonuçlarına bakıldığında her ilgi grubunun aynı görüşte olduğu ya da farklı iki ya da üç ilgi grubunun aynı görüşte olduğu konumlar olmuştur. Daha sonra yapılacak çalışmalarda; ilgi gruplarının sayıları birbirine eşit tutularak Mann-Whitney U testi gibi parametrik olmayan test yerine parametrik olan testler denenebilir.
- İnternet üzerinden uygulanan anket sayısı 45'tir. Bu katılımcılardan 3'ü mekânsal sorularda Türkiye'nin farklı yerlerinden ilgisiz yerleri işaretlemesi nedeniyle sonuçlara dahil edilmemiştir. Kalan 42 kişinin KCBS aracını doğru şekilde kullandığı ancak bazı peyzaj değerlerini puanlama aşamasında eksik veri girişleri yaptıkları tespit edilmiştir. Bu işaretlemelerin bilinçli veya bilinçsiz yapıldıkları bilinmemektedir. Ayrıca yüzyüze yapılan KCBS uygulamasında, alanı tanıyan insanlarla anket yapılmasına rağmen katılımcıların mekânsal anket tipi ve uydu görüntüsünü algılamasında sorun yaşadıkları deneyimlenmiştir. Bu sorunun önüne geçilmesi için toplum harita okuma ve uydu görüntüsünü algılama konularında katılımcılıkla ilgili daha çok çalışmalara dahil edilmeli veya olası hataları engellemek için yüzyüze uygulama yöntemi uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

Aberley, D. ve Sieber, R. 2002. Developed at First International PPGIS Conference held by URISA at Rutgers University, New Brunswick, New Jersey, Temmuz 20-22.

Akbulut, G., Atmış, E., Günşen, H. B. 2015. Farklı İlgi Gruplarının Milli Park Algıları Üzerine Bir Değerlendirme: Küre Dağları Milli Parkı Örneği. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 15 (1), 133-145.

Akyüz, D. E. 2016. Trofik Durum İndeksi ile Anahtar Sınırlayıcı Parametrelerin Değerlendirilmesi: Taihu Gölü Örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 7 (Ek Sayı 1), 194-201.

Alessa, L. N., Kliskey, A. A., Brown, G. 2008. Social–ecological hotspots mapping: A spatial approach for identifying coupled social–ecological space. Landscape and Urban Planning, 85, 27-39.Anonim 2005. İğneada Faunası (Kesin Rapor). T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Biyoçeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetim Projesi (Gef II), Ankara.

Anonim 2007. Korunan Alan Planlaması ve Yönetimi, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi Deneyimi. T.C. Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetim Projesi, Ankara.Anonim 2011. Kırklareli İl Çevre Durum Raporu. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Kırklareli.

Anonim 2013a. 2013-2023 T21 Trakya Bölgesi Turizm Master Planı. Trakya Kalkınma Ajansı, Tekirdağ.

Anonim 2013b. Kırklareli İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023. T.C. Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 1. Bölge Müdürlüğü, Kırklareli Şube Müdürlüğü.

Anonim 2014. Uluslararası Çevre Koruma Sözleşmeleri. Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 247, Ankara.

Anonim 2016. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik Etüt ve Sentez Raporu. T.C. (Mülga) Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Kırklareli.

Anonim 2017a. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Web sayfası: www.milliparklar.gov.tr, Erişim Tarihi: 01.10.2017.

Anonim 2017b. Türkçe Güncel Sözlük. Türk Dil Kurumu Web sayfası: www.tdk.gov.tr, Erişim tarihi: 04.04.2017.

Anonim 2018a. Türkiye İstatistik Kurumu Web sayfası: http://www.tuik.gov.tr, Erişim tarihi: 01.05.2018.

Anonim 2018b. Kırklareli Kültür Varlıkları Envanteri Web sayfası: http://www.kirklarelienvanteri.gov.tr, Erişim tarihi: 05.05.2018.

Anonim 2018c. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Web sayfası: http://www.korumakurullari.gov.tr/TR-127255/kirklareli.html. Erişim tarihi: 06.05.2018.

Anonim 2019a. T.C. Resmi Gazete: http://www.resmigazete.gov.tr. Erişim Tarihi: 02.01.2019.

Anonim 2019b. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Korunan Alan İstatistikleri. Web sayfası: http://www.milliparklar.gov.tr/resmiistatistikler. Erişim tarihi: 05.01.2019.

Anonim 2019c. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Sit Alanları Yönetim Bilgi Sistemi Web sayfası: https://www.says.gov.tr/istatistik. Erişim tarihi: 05.01.2019.

Anonim 2019d. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Web sayfası: https://csb.gov.tr/sss/dogal-sit. Erişim tarihi: 11.07.2019.

Anonymus 1980. IUCN-UNEP-WWF World Conservation Strategy, ISBN 2-88032-101-8.

Anonymus 1994. IUCN, Guidelines for Protected Areas Management Categories, Cambridge, UK and Gland, Switzerland.

Anonymus 2010. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources 50 Years of Working for Protected Areas A brief history of IUCN World Commission on Protected Areas. IUCN, Gland, Switzerland.

Anonymus. 2015. PPGIS Practical Guide, Integrated Resources Management Co Ltd IRMCo, Malta.

Anonymus 2016. Protected Planet Report 2016. UNEP-WCMC and IUCN, Cambridge UK and Gland, Switzerland.

Anonymus 2019. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Web Sayfası: http://www.unesco.org. Erişim tarihi: 21.07.2019.

Arnstein, Sherry R. (1969). A Ladder of Citizen Participation' in Journal of the American Planning Association, Vol. 35, No. 4, Temmuz, 216-24.

Baylan, E. 2012. Doğal Kaynak Yönetimi için Kolaboratif Peyzaj Planlama: Karasu Nehri Örneği. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Borrini-Feyerabend, G., N. Dudley, T. Jaeger, B. Lassen, N. Pathak Broome, A. Phillips ve T. Sandwith. 2013. Governance of Protected Areas: From understanding to action. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 20, Gland, Switzerland: IUCN. xvi + 124pp.

Bragagnolo, C., Pereira, M., Ng, K., & Calado, H. (2016). Understanding and mapping local conflicts related to protected areas in small islands: A case study of the azores archipelago. Island Studies Journal, 11(1), 57–90.

Brown, G. 2006. Mapping landscape values and development preferences: a method for tourism and residential development planning. International Journal of Tourism Research, 8(2), 101-113.

Brown, G. 2013. The relationship between social values for ecosystem services and global land cover: An empirical analysis. Ecosystem Services 5, 58-68.

Brown, G., Hausner, V. H., Lægreid, E. 2015. Physical landscape associations with mapped ecosystem values with implications for spatial value transfer: An empirical study from Norway. Ecosystem Services 15, 19-34.

Brown, G., Raymond, C. 2007. The relationship between place attachment and landscape values: Toward mapping place attachment. Applied Geography, 27, 89–111.

Brown, G., Raymond, C. 2006. Mapping spatial attributes for conservation and tourism planning, Otways region Victoria: Survey of residents and visitors. CRC for Sustainable Tourism.

Brown, G., Reed, P. 2000. Validation of a forest values typology for use in national forest planning. Forest Science, 46(2), 240-247.

Brown, G. 2012. An empirical evaluation of the spatial accuracy of public participation GIS (PPGIS) data. Applied Geography 34, 289-294.

Brown, G., Weber, D. 2012. Measuring change in place values using public participation GIS (PPGIS). Applied Geography 34 (2012) 316-324.

Brown, G., Weber, D., de Bie, K. 2015. Is PPGIS good enough? An empirical evaluation of the quality of PPGIScrowd-sourced spatial data for conservation planning. Land Use Policy, 43, 228-238.

Brown, T. C. 1984. The concept of value in resource allocation. Land Economics, 60(3), 231–246. https://doi.org/10.2307/3146184.

Çakır G., Çakır A. 2012. İğneada Longoz Ormanları ve Çevresinin Rekreasyonel Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi. I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, 26-28 Ekim 2011, Kahramanmaraş.

Çelik, C. 2015. Doğal Alanları Koruma: Amerika Birleşik Devletlerinde Milli Parkların Oluşum Süreci ve İdaresi. Türk İdare Dergisi, 481, 401-431.

Díaz, S., Demissew, S., Carabias, J., Joly, C., Lonsdale, M., Ash, N. 2015. The IPBES Conceptual Framework — connecting nature and people. Current Opinion in Environmental Sustainability, 14(Suppl.C), 1–16.

Dickman, A. J. 2010. Complexities of conflict: The importance of considering social factors for effectively resolving human–wildlife conflict. Animal Conservation, 13(5), 458–466.

Eagles, P.F.J., Mc Cool, S.F., Haynes,C.D., 2002, Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management, IUCN Gland, Switzerland and Cambridge, U.K.

Green, M.J.B. 2010. Management Plan, Yıldız Mountains Biosphere Project Report Series. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı.

Güher, H. 1999. Mert, Erikli, Hamam, Pedina Gölleri'nin (İğneada/Kırklareli) Cladocera ve Copepoda (Crustacea) Türleri Üzerine Taksonomik Bir Çalışma; Tr. J. of Zoology 23, Ek sayı 1, 47-53 TÜBİTAK.

Hsieh, F. Y., Bloch, D. A., Larsen, M. D. 1998. A simple method of sample size calculation for linear and logistic regression. Statistics in Medicine 17: 1623-1634.

Hunter, Jr. M. L. 1999. Maintaining Biodiversity in Forest Ecosystems. Cambridge University Press.

Ingold, T. 2000. The perception of the environment: Essays on livelihood, dwelling and skill. London: Routledge.

Johnson, G., Scholes, K. 1999. Exploring Corporate Strategy, 5th edition, Prentice Hall Europe.

Jones, M., Stenseke, M. 2011. The issue of public participation in the European Landscape Convention. European Landscape Convention: Challenges to Participation. Landscape Series, Springer, pp: 1-27, New York.

Kamay, Z. 2017. Sözlü görüşme. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü- Kırklareli Şube Müdürlüğü, Kırklareli.

Karadeniz, N. 2011. Korunan alanların Planlanmasında Katılımcı Süreçler. Koruma ve Peyzaj Mimarlığı Sempozyumu Bildiriler Kitabı. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayınları 2011/1, Ankara.

Karadeniz, N., Tamer, N. G., Yenilmez Arpa, N., Baylan, E., Ustaoğlu, E., Özkil, A., Turan, F. 2012. Kolaboratif Peyzaj Planlama Kapsamında Su Kaynakları Yönetimi ve Peyzaj Kalite Hedeflerinin Belirlenmesi: Karasu Nehri(Yukarı Fırat Havzası-Erzincan) Örneği. TÜBİTAK, Ankara.

Kaya, M. 2015. İğneada Longoz Ormanları (Kırklareli) ve Çevresinin Kuşları. Trakya University Journal of Natural Sciences, 16(1): 31-43.

Kurdoğlu O, 2007. Dünyada Doğayı Koruma Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Güncel Boyutu Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8 (1), 59-76.

Lewis, E., MacSharry, B., Juffe-Bignoli, D., Harris, N., Burrows, G., Kingston, N., Burgess, N. D. 2017. Dynamics in the global protected-area estate since 2004. Conservation Biology, 33, 570-579.

Lockwood. M., Worboys G.L., and Kothari. A. 2006. Managing Protected Areas A Global Guide, USA.

MacKinnon, J., MacKinnon K., Child, G., Thorsell, J. 1986. Managing Protected Areas in the Tropics, IUCN, Switzerland.

Muñoz, L., Hausner, V., Brown, G., Runge, C., Fauchald, P. 2019. Identifying spatial overlap in the values of locals, domestic- and international tourists to protected areas. Tourism Management, 71, 259-271.

Nunn. J., Vadasz, D., Dawson, T., Allimonos, E., A., Hatzis, J. 2016. Medicare Benefits Schedule: Involving the public in the review process - A report of findings from the rapid literature review.

Ortaçeşme V, Karagüzel O, Atik M. 1998. Dünya'da ve Türkiye'de Doğa Koruma Alanları ve Politikalarının Gelişimi. Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığınız Kongresi, 21-23 Ekim, İstanbul Orman Fakültesi, İstanbul.

Ökten, A. N., Kurtarır, E., Çekiç, T. İ. 2013. Katılım Yokluğunda Gezi'de Direniş. Planlama, 23(1):45-51.

Özyanık, A. 2012. "Türkiye'de Biyolojik Çeşitliliğin Korunması" Orman Koruma Alanlarının Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi Kapanış Toplantısı Sunu, Ankara.

Özyavuz, M. 2008. Yıldız Dağları'nın İğneada – Demirköy Arasında Yer Alan Bölümünün Biyosfer Rezervi Olarak Planlanması. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Pietila, M., Fagerholm, N. 2016. Visitors' place-based evaluations of unacceptable tourism impacts in Oulanka National Park, Finland. Tourism Geographies, 18(3), 258–279.

Rokeach, M. 1973. The nature of human values [by] milton Rokeach. New York: Free Press.

San, C. 2017. Sözlü görüşme. Ekoloji Kolektifi Derneği, İğneada, Kırklareli.

Schwartz, S. H. 1994. Are there universal aspects in the structure and contents of human values? Journal of Social Issues, 50(4), 19–45.

Sinden, J.A., Worrell, A.C. 1979. Unpriced Values. John Wiley & "Sons, New York.

Teksöz, G., Ertürk, E., Lise, Y. (2014). Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi İçin Biyosfer Rezervleri: Camili'de Yaşam, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Ankara.

Thomas, L., Middleton, J. 2003. Guidelines for Management Planning of Protected Areas. IUCN Gland, Switzerland and Cambridge, UK.

Uzun, A., Terzioğlu, S., Palabaş Uzun, S. 2012. Orman Ekosistemlerinde Biyoçeşitliliğin Korunması ve İzlenmesi. KSÜ Doğa Bil. Der., Özel Sayı.

van Riper, C. J., Kyle, G. T. 2014. Understanding the internal processes of behavioral engagement in a national park: A latent variable path analysis of the value-beliefnorm theory. Journal of Environmental Psychology, 38, 288–297.

Wolf, I. D., Brown, G., Wohlfart, T. 2017. Applying public participation GIS (PPGIS) to inform and manage visitor conflict along multi-use trails. Journal of Sustainable Tourism, 26(3), 470–495.

Wray, K., Espiner, S., Perkins, H. C. 2010. Cultural clash: Interpreting established use and new tourism activities in protected natural areas. Scandinavian

Journal of Hospitality and Tourism, 10(3), 272–290.

Yenilmez Arpa, N. 2011. Türkiye'de Korunan Alanların Belirlenmesi, Planlanma ve Yönetimi Sürecinde Katılımcılığın Değerlendirilmesi: Sultan Sazlığı Milli Parkı. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, Y. 2018. Sözlü görüşme. Assistant Professor of Mathematics and Statistics, Memorial University, Canada.

Yücel, M., Çolakkadıoğlu, D. 2011. Türkiye'deki Korunan Alanlarla İlgili Yasal ve Yönetsel Sorunlar. Koruma ve Peyzaj Mimarlığı Sempozyumu Bildiriler Kitabı. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayınları 2011/1, Ankara.

Zube, E. H. 1987. Perceived land use patterns and landscape values. Landscape Ecology, 1, 1, 37-45.

EKLER

EK 1 KCBS aracı ile internet üzerinden uygulanan bireyi ve alanla ilişkisini tanımaya dair anket soruları

EK 2 Korunan alan yönetim planlamasında halkın katılımı ile ilgili anket sorusu

Ek 3 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri en yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 4 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri orta seviyede yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 5 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 6 Yerel halk tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 7 Yerel/Merkezi Yönetim tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 8 Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 9 Sivil Toplum Kuruluşları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

EK 10 Yerel/Merkezi Yönetim'in İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Ek 11 Yerel halkın İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Ek 12 Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanların İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Ek 13 Sivil Toplum Kuruluşları'nın İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

EK 1

KCBS aracı ile internet üzerinden uygulanan bireyi ve alanla ilişkisini tanımaya dair anket soruları

1. Cinsiyetiniz nedir?

□ Kadın
□ Erkek

2. Yaş aralığınız nedir?

□ 18-25
□ 26-30
□ 31-45
□ 46-60
□ 61 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz nedir?

□ Okur yazar değil
□ Okur yazar
□ İlköğretim
□ Ortaöğretim
□ Lise
□ Üniversite
□ Yüksek lisans
□ Doktora ve üzeri

4. İkamet ettiğiniz yer?

□ Avcılar
□ Demirköy
□ İğneada
□ Limanköy
□ Beğendik
□ Sislioba
□ Diğer (Lütfen belirtiniz)

5. Dahil olduğunuz ilgi grubu nedir?

□ Yerel halk
□ Yerel/Merkezi yönetim
□ Turist
□ Akademik
□ Sivil Toplum Kuruluşu
□ Diğer (Lütfen belirtiniz)

6. İkamet ettiğiniz yerde kaç senedir yaşıyorsunuz? (İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı çevresinde yaşamıyorsanız lütfen sıradaki soruya geçiniz)

□ Doğduğumdan beri
□ 10 seneden fazla
□ 5 yıl ile 10 yıl arası
□ 5 yıldan az

7. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı'nı ziyaret etme sıklığınız nedir?

□ Her gün
□ Haftada bir kere
□ Ayda bir kere
□ Ayda birkaç kere
□ Yılda bir kere
□ Yılda birkaç kere
□ Birkaç yılda bir kere
□ İlk kez ziyaret ediyorum
□ Diğer (Lütfen belirtiniz)

8. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı'nı daha çok hangi mevsim/mevsimlerde ziyaret ediyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

□ Sonbahar
□ Kış
□ İlkbahar
□ Yaz

EK 2 Korunan alan yönetim planlamasında halkın katılımı ile ilgili anket sorusu

Korunan alan yönetim planlamasında halkın katılımının ne şekilde olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

□ Halk planlama kararlarından yalnızca haberdar olmak amacıyla katılım sağlamalıdır.

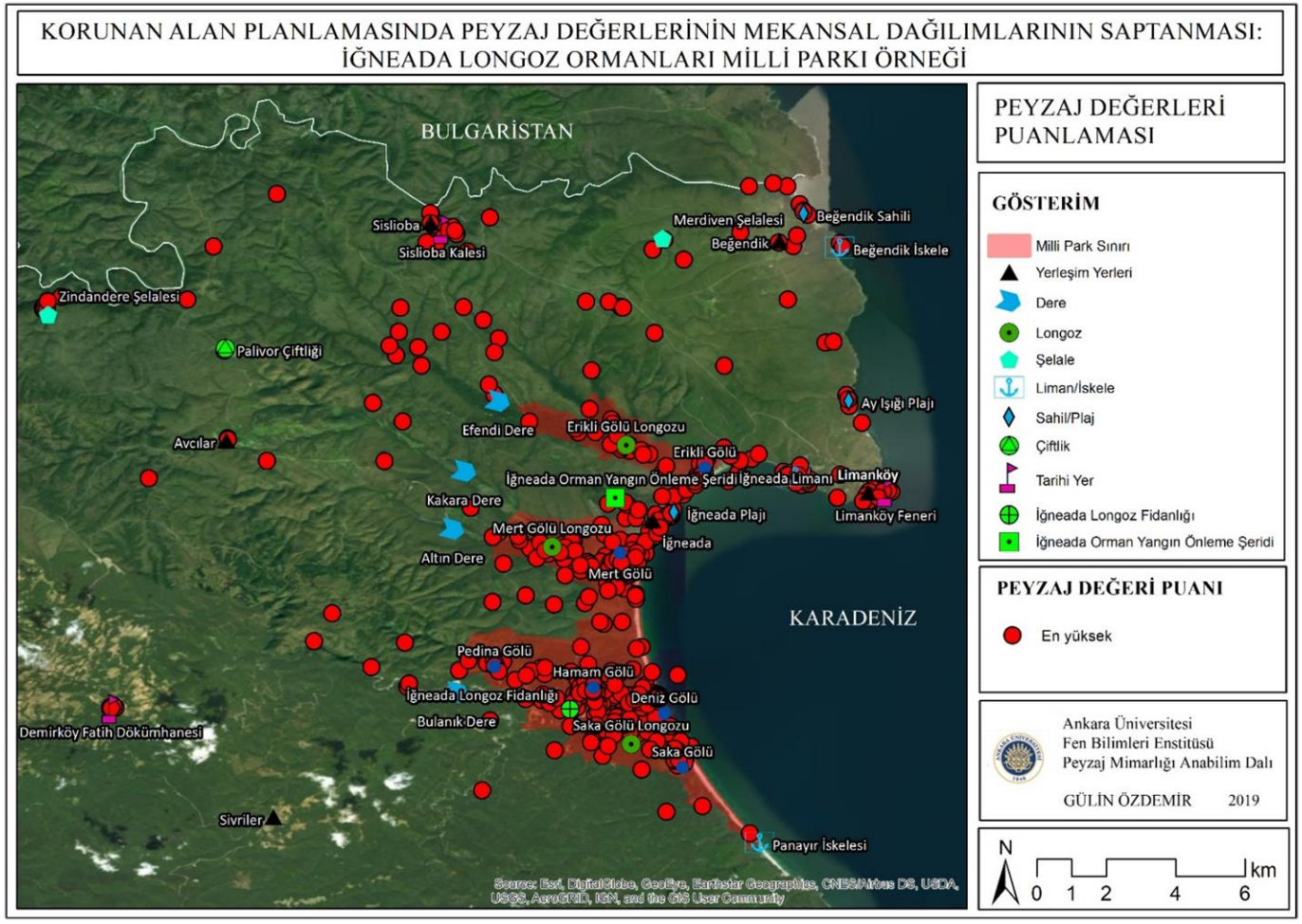
□ Halk merkezi/yerel yönetime yalnızca fikir verme aşamasında katılım sağlamalıdır.

□ Halk, planlama kararlarında merkezi/yerel yönetimlerle beraber aktif rol almalıdır.

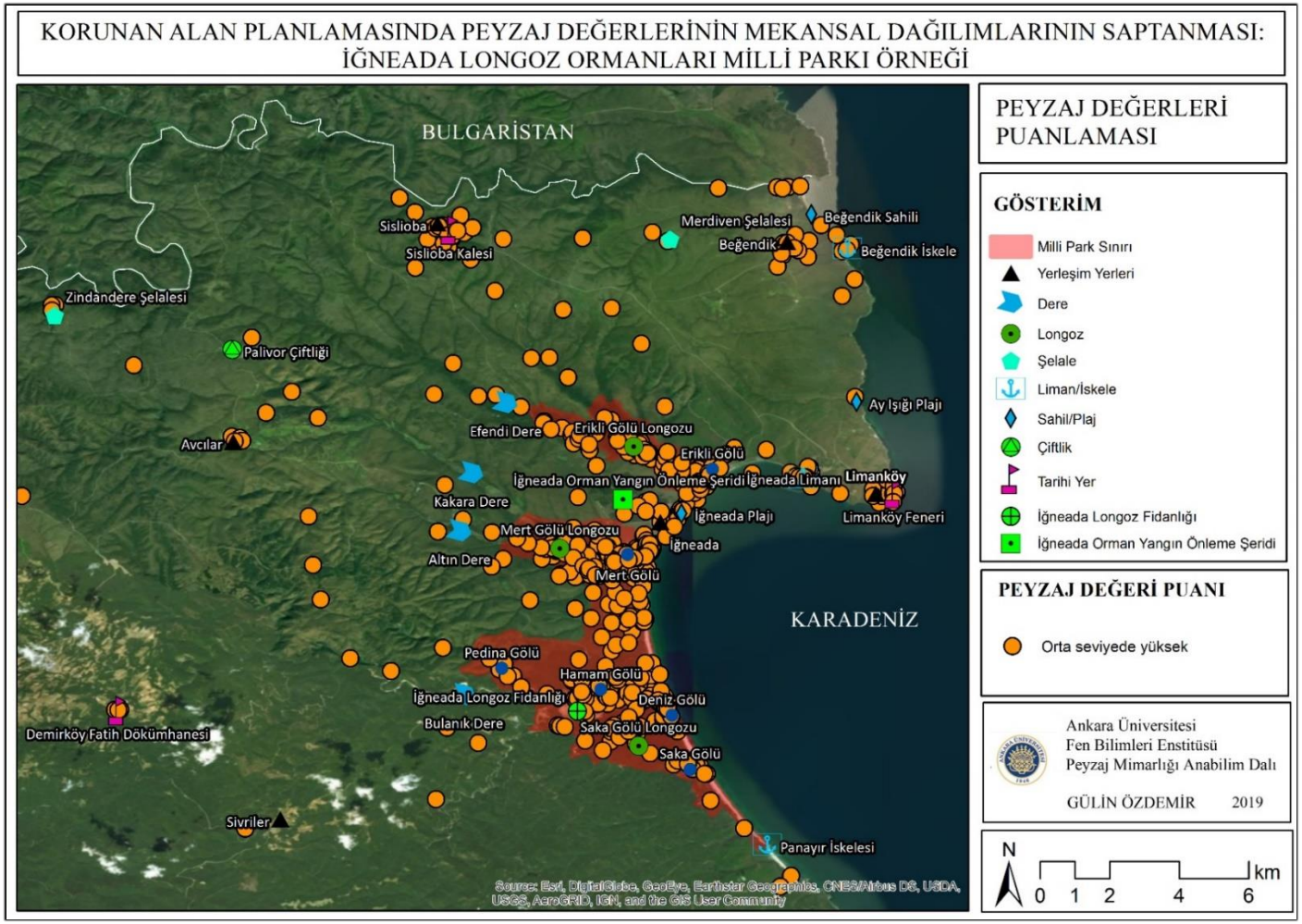
□ Bir fikrim yok.

□ Diğer (Lütfen belirtiniz)

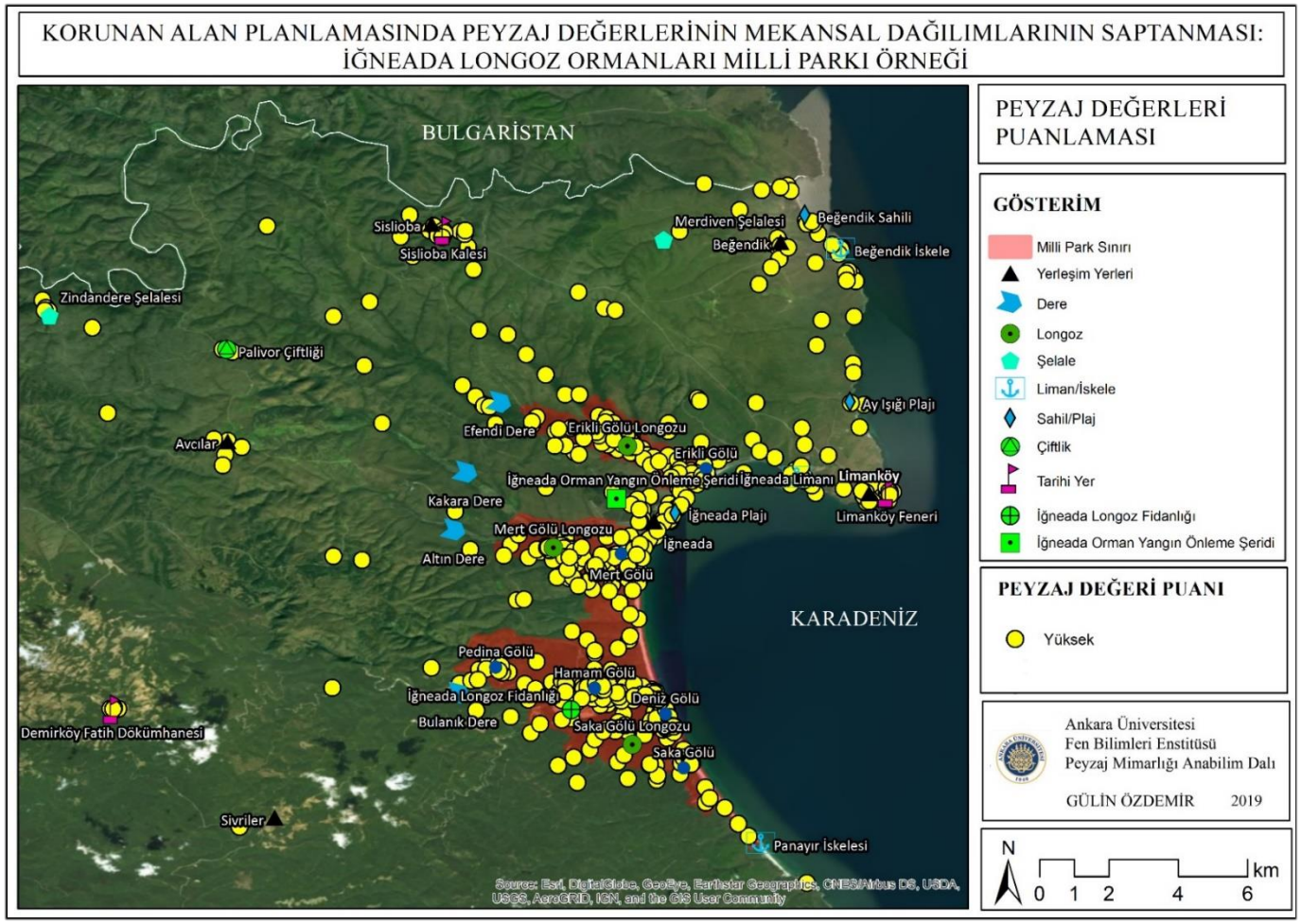
Ek 3 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değ eri en yüksek olarak belirlenen konumlar

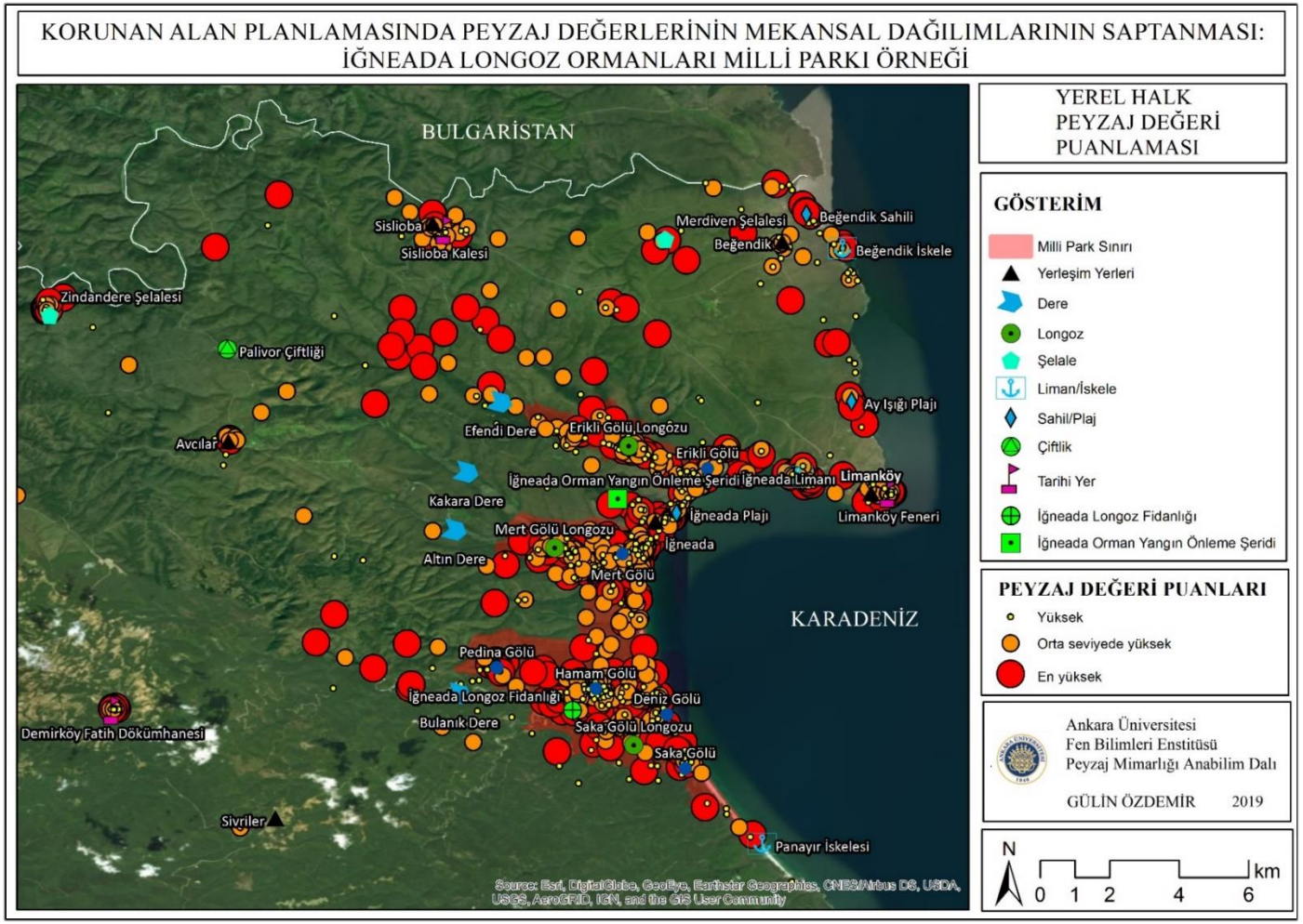
Ek 4 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri orta seviyede yüksek olarak belirlenen konumlar

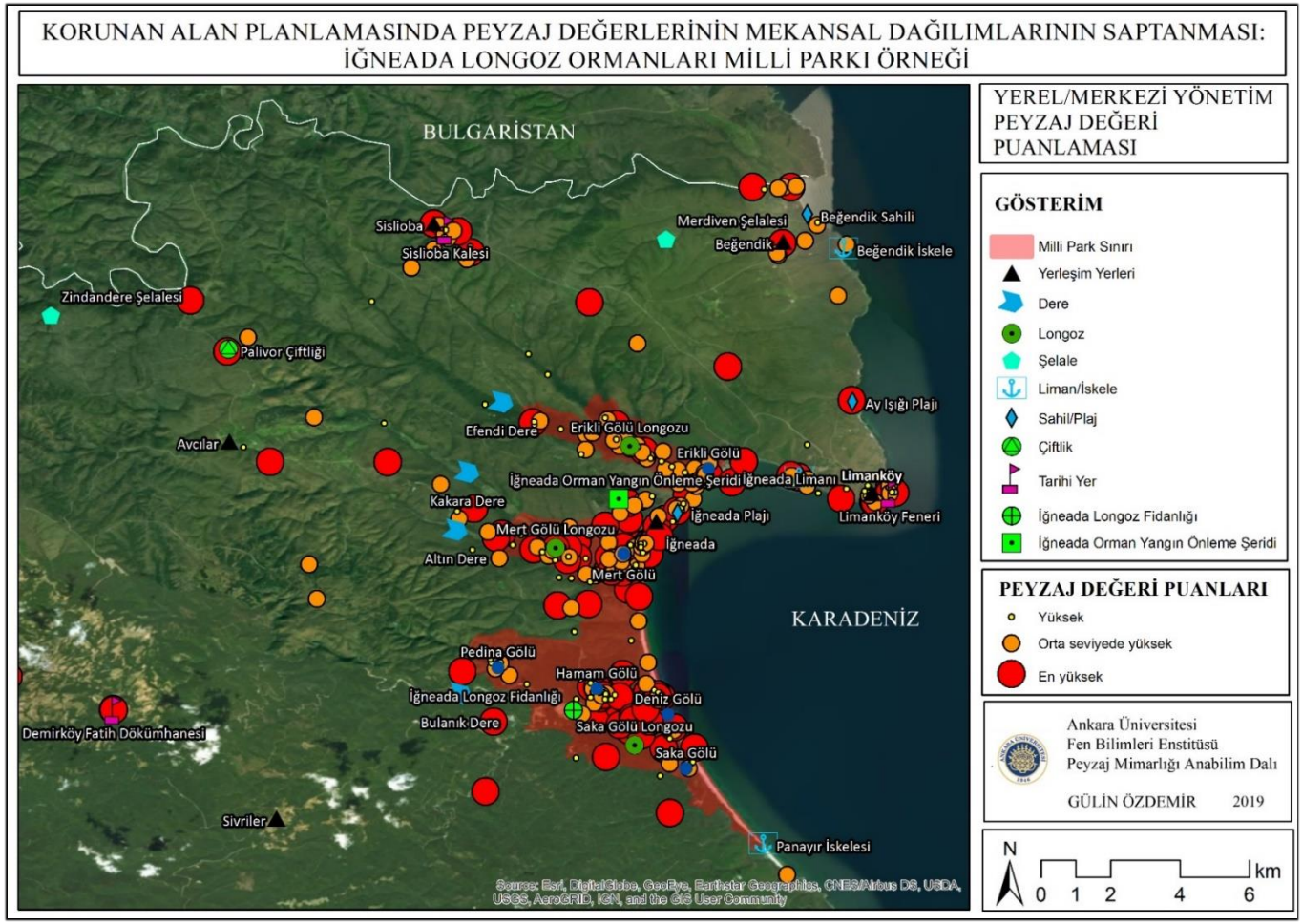
Ek 5 Tüm ilgi grupları tarafından peyzaj değeri yüksek olarak belirlenen konumlar

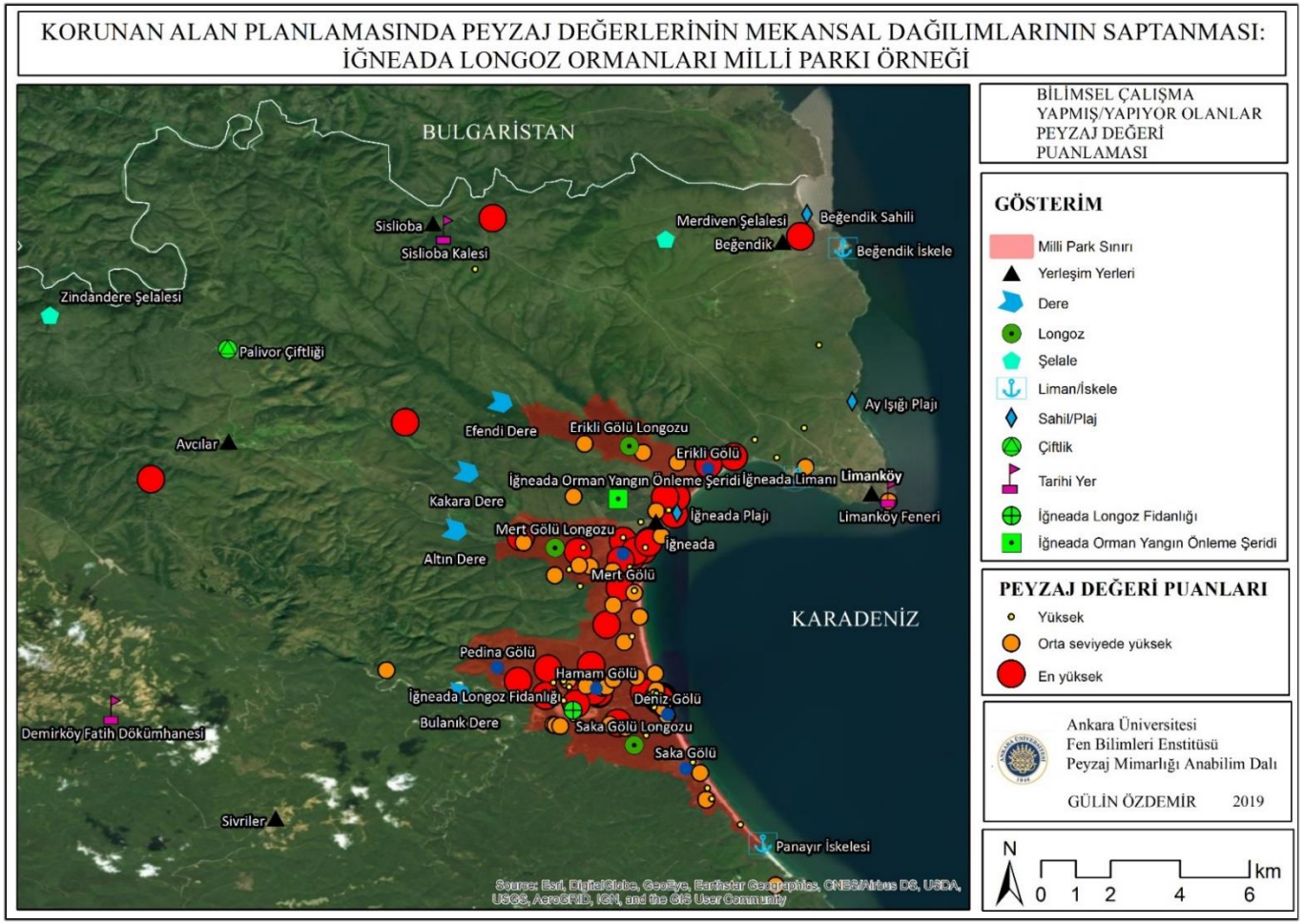
Ek 6 Yerel halk tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

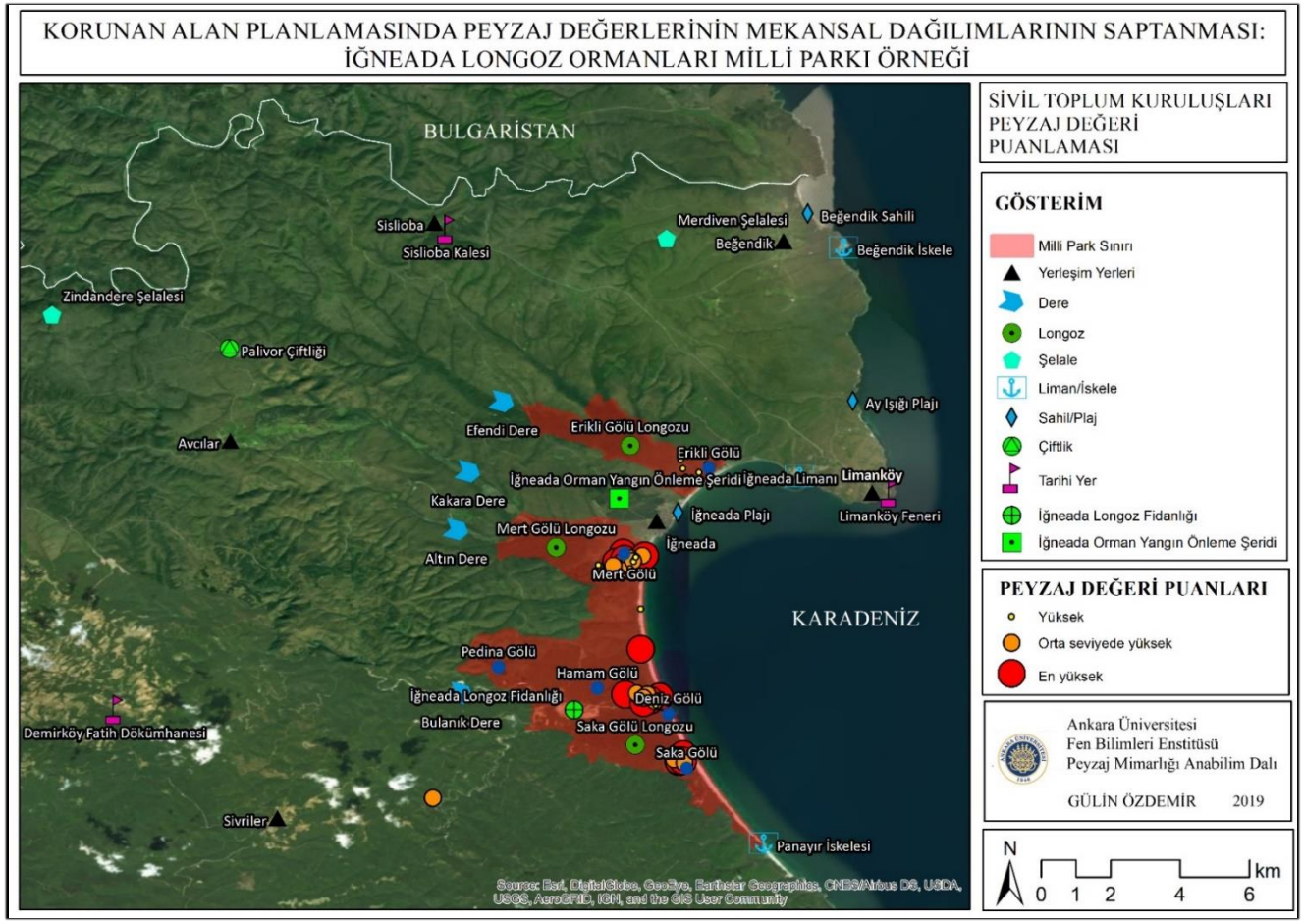
Ek 7 Yerel/Merkezi Yönetim tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 8 Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanlar tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

Ek 9 Sivil Toplum Kuruluşları tarafından peyzaj değeri en yüksek, orta seviyede yüksek ve yüksek olarak belirlenen konumlar

EK 10 Yerel/Merkezi Yönetim'in İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Bölge isimleri	Peyzaj değerleri												Toplam
	Manzara	Rekreasy.	Biyoçeşit.	Yaşam sağ	Ekonomik	Öğretici	Tarihi	Gelecek	Manevi	İyileştirici	Varoluş	Yaban h.	
Panayır İskelesi	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Saka Gölü	3	6	2	2	0	0	0	0	0	0	3	0	16
Saka Gölü Longozu	0	1	6	0	0	9	1	4	3	0	3	6	33
Deniz Gölü	6	5	7	3	0	0	0	1	2	6	4	3	37
Bulanık Dere	5	1	0	4	2	5	0	0	1	3	0	0	21
Fidanlık	0	0	0	3	4	0	0	0	0	0	0	0	7
Hamam Gölü	4	7	11	1	1	0	0	6	0	0	3	5	38
Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil)	0	2	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	7
Deniz-Mert Gölü Arası (İç Taraf)	0	5	0	3	0	3	0	0	0	0	2	2	15
Pedina Gölü	0	1	0	0	0	1	0	1	0	3	2	1	9
Mert Gölü	14	15	5	8	12	7	0	8	6	2	6	2	85
Mert Gölü Longozu	2	1	2	6	0	8	0	7	0	7	7	7	47
Altın Dere	0	0	5	6	5	3	0	0	0	0	1	0	20
İğneada	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	3	0	5
İğneada Plajı	0	2	0	0	5	0	0	3	4	4	3	0	21
İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi	0	3	0	3	3	2	0	0	0	2	2	0	15
Erikli Gölü	4	0	2	7	3	4	0	2	2	0	2	0	26
MP sınırı dışındaki Erikli Gölü Longozu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Erikli Gölü Longozu	6	1	9	6	1	4	0	8	2	1	5	11	54
Efendi Dere	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	3
Limanköy	3	3	0	0	0	1	0	2	7	0	0	0	16
İğneada Limanı	1	0	0	0	10	0	3	0	3	2	0	0	19
Limanköy Feneri	1	1	0	0	0	0	18	0	4	3	0	0	27
Beğendik İskele	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Beğendik	0	0	0	0	0	0	1	0	7	2	0	0	10
Beğendik Sahil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
Beğendik Sınır	0	2	0	0	0	0	2	0	0	6	2	1	13
Beğendik-Limanköy arası	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3	9
Sislioba Kalesi	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	3	1	22
Palivor Çiftliği	0	0	1	0	0	0	0	0	3	0	0	2	6
Demirköy Fatih Dökümhanesi	0	0	0	0	0	0	12	0	3	0	0	0	15
Merdiven Şelalesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avcılar	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	4
Zindandere	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3

Ek 11 Yerel halkın İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Bölge isimleri	Peyzaj değerleri												Toplam
	Manzara	Rekreasy.	Biyoçeşit.	Yaşam sağ.	Ekonomik	Öğretici	Tarihi	Gelecek	Manevi	İyileştirici	Varoluş	Yaban h.	
Panayır İskelesi	1	0	0	0	0	0	7	0	0	1	2	0	11
Saka Gölü	8	0	11	1	0	4	3	4	5	1	0	1	38
Saka Gölü Longozu	3	4	26	17	6	24	3	24	2	7	7	33	156
Deniz Gölü	23	3	1	4	2	6	0	1	1	2	1	1	45
Bulanık Dere	24	12	11	25	6	12	2	12	7	24	8	10	153
Fidanlık	5	7	3	0	11	0	0	0	0	0	0	0	26
Hamam Gölü	32	30	29	19	6	33	13	14	10	3	12	18	219
Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil)	2	13	2	2	0	3	0	1	4	10	5	0	42
Deniz-Mert Gölü Arası (İç Taraf)	3	2	6	4	3	11	6	5	2	3	3	2	50
Pedina Gölü	5	2	4	1	0	6	0	2	0	0	10	1	31
Mert Gölü	50	45	10	18	24	22	4	35	21	22	23	15	289
Mert Gölü Longozu	3	9	13	19	2	9	0	14	4	2	12	17	104
Altın Dere	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	2	6
İğneada	3	0	0	0	12	8	10	0	4	5	7	0	49
İğneada Plajı	3	8	0	0	16	0	0	2	6	18	7	0	60
İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi	0	7	0	3	3	0	0	7	0	4	1	1	26
Erikli Gölü	11	14	24	17	11	27	1	12	6	13	10	24	170
MP sınırı dışındaki Erikli Gölü Longozu	0	4	1	2	2	0	0	2	0	1	0	0	12
Erikli Gölü Longozu	7	7	2	7	3	8	0	11	13	4	3	6	71
Efendi Dere	2	3	13	14	5	2	0	4	0	3	8	11	65
Limanköy	1	0	0	1	9	0	3	0	3	9	5	0	31
İğneada Limanı	7	2	0	0	33	0	2	0	24	4	9	0	81
Limanköy Feneri	7	0	0	0	0	0	52	5	16	1	9	0	90
Beğendik İskele	3	3	0	0	8	0	0	0	0	2	0	0	16
Beğendik	0	0	0	3	3	0	7	2	2	0	4	2	23
Beğendik Sahil	0	1	0	1	0	0	0	3	0	5	6	0	16
Beğendik Sınır	0	0	2	4	0	0	0	0	4	0	1	0	11
Beğendik-Limanköy arası	11	5	1	1	1	0	0	5	5	4	1	0	34
Sislioba Kalesi	0	3	8	1	5	0	43	5	6	0	7	1	79
Palivor Çiftliği	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Demirköy Fatih Dökümhanesi	0	0	0	2	0	1	12	1	6	0	0	0	22
Merdiven Şelalesi	2	0	3	0	0	0	0	0	3	1	0	5	14
Avcılar	5	0	0	0	0	0	0	3	6	3	0	0	17
Zindandere	1	6	5	6	3	1	1	1	3	6	2	14	49

Ek 12 Bilimsel çalışma yapmış/yapıyor olanların İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Bölge isimleri	Peyzaj değerleri												Toplam
	Manzara	Rekreasy.	Biyoçeşit.	Yaşam sağ.	Ekonomik	Öğretici	Tarihi	Gelecek	Manevi	İyileştirici	Varoluş	Yaban h.	
Panayır İskelesi	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	4
Saka Gölü	1	2	0	0	0	0	3	0	0	0	2	1	9
Saka Gölü Longozu	4	2	6	1	0	0	0	2	0	0	0	0	15
Deniz Gölü	4	2	4	3	6	4	5	3	3	3	3	3	43
Bulanık Dere	6	11	6	3	0	3	3	3	3	3	6	8	55
Fidanlık	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Hamam Gölü	8	6	3	0	2	16	0	2	3	3	0	0	43
Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil)	1	0	0	0	2	0	0	0	2	2	0	0	7
Deniz-Mert Gölü Arası (İç Taraf)	0	0	2	5	2	0	0	0	4	0	0	0	13
Pedina Gölü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mert Gölü	12	8	2	1	3	3	0	6	4	3	0	0	42
Mert Gölü Longozu	0	0	4	0	0	0	0	3	0	0	1	2	10
Altın Dere	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İğneada	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	4
İğneada Plajı	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	5
İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	3
Erikli Gölü	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	4
MP sınırı dışındaki Erikli Gölü Longozu	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	0	4
Erikli Gölü Longozu	0	0	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	6
Efendi Dere	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Limanköy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İğneada Limanı	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
Limanköy Feneri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Beğendik İskele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beğendik	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Beğendik Sahil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beğendik Sınır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beğendik-Limanköy arası	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Sislioba Kalesi	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	4
Palivor Çiftliği	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Demirköy Fatih Dökümhanesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Merdiven Şelalesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avcılar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zindandere	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ek 13 Sivil Toplum Kuruluşları'nın İLOMP ve çevresi için 12 adet peyzaj değerine verdiği puan tablosu

Bölge isimleri	Peyzaj değerleri												Toplam
	Manzara	Rekreasy.	Biyoçeşit.	Yaşam sağ	Ekonomik	Öğretici	Tarihi	Gelecek	Manevi	İyileştirici	Varoluş	Yaban h.	
Panayır İskelesi													0
Saka Gölü			3	2	3		3		2		3	3	19
Saka Gölü Longozu													0
Deniz Gölü													0
Bulanık Dere	3	3	2	0	2	5	0	2	0	3	2	2	24
Fidanlık													0
Hamam Gölü													0
Deniz-Mert Gölü Arası (Sahil)													0
Deniz-Mert Gölü Arası (İç Taraf)													0
Pedina Gölü													0
Mert Gölü	5	5	1	6	3	2	2	3	1	2	1	1	32
Mert Gölü Longozu													0
Altın Dere													0
İğneada													0
İğneada Plajı													0
İğneada Orman Yangın Önleme Şeridi													0
Erikli Gölü	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	6
MP sınırı dışındaki Erikli Gölü Longozu													0
Erikli Gölü Longozu	1				1								2
Efendi Dere													0
Limanköy													0
İğneada Limanı													0
Limanköy Feneri													0
Beğendik İskele													0
Beğendik													0
Beğendik Sahil													0
Beğendik Sınır													0
Beğendik-Limanköy arası													0
Sislioba Kalesi													0
Palivor Çiftliği													0
Demirköy Fatih Dökümhanesi													0
Merdiven Şelalesi													0
Avcılar													0
Zindandere													0

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Gülin ÖZDEMİR

Doğum Yeri: Artvin

Doğum Tarihi: 01.11.1990

Medeni Hali: Bekar

Yabancı Dili: İngilizce

Eğitim Durumu

Lise: Ankara Gazi Anadolu Lisesi (2008)

Lisans: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü (2013)

Lisans (ERASMUS Öğrenim Hareketliliği): Van Hall Larenstein University of Applied Sciences Landscape Architecture and Environmental Management (2012-2013)

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl

1. İzmir Büyükşehir Belediyesi
   Proje Yönetim Uzmanı
   2017-2018 / İzmir
2. Peyzaj Araştırmaları Derneği
   Proje Yürütücüsü
   2014-2017 / Ankara
3. Planlama Atölyesi
   Peyzaj Mimarı
   2013-2014 / Ankara

Yayınlar

Özdemir, G., Akagündüz, E., Karadeniz, N. 2017. Determination of spatial distributions of landscape values in protected area planning: İğneada Foodplain Forests National Park. Wooded Rural Landscapes in Central and Eastern Europe, Biodiversity, Cultural Legacy and Conservation International Scientific Conference Book of Abstracts, 20-25 Eylül 2017, Rzeszow, Kalwaria Paclawska, Polonya.

Özdemir, G., Akagündüz, E. 2017. Determination of Water Retention Landscapes. 6. LE:NOTRE Landscape Forum, Weihenstephan-Freising, Almanya. (Poster Bildiri)

Tokuş, C. M. ve Özdemir, G. ed. 2017. Introduction to Rain Harvesting Methods: A Solution for Climate Change Adaptation, Landscape Research Society, Ankara. ISBN: 978-605-84032-1-5.

Tokuş, C. M., Özdemir, G., Özen, Z., Yüksel, M., Özek, D., Aykan, B., Demirbaş Çağlayan, S., 2017. To Reduce the Negative Impacts of Climate Change: A Solution for Management of Landscapes: Water Retention. Green Infrastructure Nature Based Solutions for Sustainable and Resilient Cities, 4-7 Nisan 2017, Orvieto, İtalya. (Poster Bildiri)

Tokuş, C. M., Özdemir, G., Özden, B., Özen, Z., Alphan, H., Demirbaş Çağlayan, S., Coşkun Hepcan, C. 2016. İklim Değişikliğinin Olumsuz Etkilerine Karşı Peyzajların Düzenlenmesinde bir Araç: Yağmur Hasadı. 6. Peyzaj Mimarlığı Kongresi Söylem ve Eylem, 8-11 Aralık 2016, Antalya.

Demirbaş, S. ve Özdemir, G. ed. 2014. İklim Değişikliğine Yerel Çözümler: Doğal Bitki Örtüsüyle Sürdürülebilir Uygulamalar'da. Peyzaj Araştırmaları Derneği, Ankara.

Dilaver, Z., Baylan, E., Demirbaş, S. and Özdemir, G., 2014. Climate Friendly Urban Parks: A Sustainable Approach with Native Flora. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin Uygulanması İçin "Sürdürülebilir Peyzajlar ve Ekonomi" Konulu Avrupa Konseyi 15. Uluslararası Çalışma Toplantısı, 1-2 Ekim 2014, Nevşehir. (Poster Bildiri)

Dilaver, Z., Baylan, E., Demirbaş, S. and Özdemir, G., 2014. Climate Friendly Urban Parks: A Case Study with Native Flora. International Congress on Landscape Ecology Understanding Mediterranean Landscapes: Human vs. Nature, 23-25 October 2014, Antalya, Turkey.

Dilaver, Z., Baylan, E., Demirbaş, S. and Özdemir, G., 2014. Climate Friendly Urban Parks: A Case Study with Native Flora. MEDCLIVAR 2014 Conferance Understanding Climate Evolution and Effects on Environment and Societies in the Old World region, 22-25 Haziran 2014, Ankara. (Poster Bildiri)

Karadeniz, N., Özdemir, G., Toksöz, M., Durmaz, D., 2013. Determination of Potential Rural Landscape Characteristics and Rural Development: Sarıyar Village. Ankara University BAP No: 12Ö4347003.

Uluslararası Kongre Sunum

Özdemir, G., Akagündüz, E., Karadeniz, N. 2017. Determination of spatial distributions of landscape values in protected area planning: İğneada Foodplain Forests National Park. Wooded Rural Landscapes in Central and Eastern Europe, Biodiversity, Cultural Legacy and Conservation International Scientific Conference, 20-25 Eylül 2017, Rzeszow, Kalwaria Paclawska, Polonya.